

საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

ლიბერსტუკული

ალმანახი

1333
1933

ქუთაისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
ილია ჯავახიშვილის სახელობის
ფილოლოგიის ფაკულტეტი

19—IX—33
ბაგრატიონების
„კულტურის“
ბ ი ლ ი ს ი

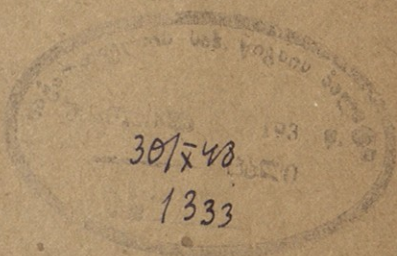
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს
საქართველოს

ლიტერატურული

ა ლ მ ა ნ ა ხ ი

სამართველოს ღარეზკომთან არსებულ კულტბაზის ოკრგანო

ტ ფ ი ლ ი ს ი 1933 წ.
გამომცემლობა „კულტბაზა“

მთავლიტი № 1121.

ტირაცი 3.000.

საქართველოს პოლიგრაფტრესტის მე-2-ე სტამბა, ორჯონიკიძის ქ. 50.

კლვნად საქართველოს ღარეზკომის
5 წლის მოღვაწეობის აღსანიშნავ
იუბილეს

„როდესაც ახალი ეს ესაა წარმოშობილია, ძველი განაგრძობს კვლავ არსებობას, ეს უკანასკნელი რამოდენიმე ხნის განმავლობაში პირველზე უფრო მძლავრია. ასეთია წესი, როგორც ბუნებისა, ისე საზოგადოებრივი ცხოვრების. ახალ ყლორტების სისუსტის ყბად აღება, იაფ-ფასიანი ინტელიგენტური სკეპტიციზმი და სხვა ამის მაგვარი,— ყველა ეს, არსებითად, პროლეტარიატის წინააღმდეგ ბურჟუაზიის კლასიური ბრძოლის ხერხია, კაპიტალიზმის დაცვაა სოციალიზმის წინააღმდეგ. ახალი ყლორტები ჩვენ გულმოდგინეთ უნდა შევისწავლოთ, დიდი სიფრთხილით მოვეპყრათ მათ, ყოველმხრივ შეუწყოდ ხელი ზრდას და არ მოვაკლოთ ამ სუსტ ყლორტებს სათანადო მოვლა-პატრონობა“.

ვ. ი. ლენინი

წინასიტყვაობის მაგიერ

იზრდებიან ჩვენი ქვეყნის საწარმოო ძალები, დღითიდღე მტკიცდება და ძლევამოსილი ხდება დიადი საბჭოთა კავშირის სამეურნეო სიძლიერე.

სულ უფრო და უფრო მაღლა ვითარდება საბჭოთა ქვეყნის ყველა ერების კულტურული ცხოვრება.

ჯერ კიდევ ახლო წარსულში საქართველოს ებობელობა, უუფლებო, ჩამორჩენილი და დაბეჩავებული ცარიზმის და მენშევიკების მიერ, იძლევა პირველ საუკეთესო ნაყოფს, ახალგაზრდათა კულტურულ კადრებს, რომლის მთელი ენერგია მიმართულია პროლეტარიატის საკეთილდღეოდ.

ეს ჯანსაღი დასაწყისი უნდა გახდეს საქართველოს ებრაელთა ახალი პროლეტარული ძალების ზრდის პირველი ქვაკუთხედი, ვიგანტური სოციალისტური აღმშენებლობის მტკიცე ბურჯი.

ა. ი. ლინეცკი.

საქართველოს ღარიბების იუბილეს

საუკუნეთა უსამართლობით
წარსულ დროთაგან დაჩაგრულები,
უცხად ეღირსენ ოქტომბრის სხივებს
მარად დევნილი ებრაელები.

მაგრამ დაიწნენ მოულოდნელად,
მათ არ გააჩნდათ რამე ხელობა
ასეთი იყო მეფის წყევული—
წარსულის მწარე მემკვიდრეობა.

არვინ ფიქრობდა ამ ხალხისათვის.
ხელში ეჭირა ჰაერის საქმე,
სიმშვილ-სიცივე უგალობებდა
და შიშით თრთოდა ყოველ დღე-ღამე.

საუკუნეებს ამ გზით აგრობდა
ვიდრე არ დადგა ეს დღე დიადი—
შიშით „პოვრომებს“ იგი ელოდა
და არ სჯეროდა ეს განთიადი.

იგი ცხოვრობდა მხოლოდ ვაჭრობით,
მის ხვედრი იყო შიში და ძრწოლა
არ უსწავლია მას სხვა ხელობა
და არ აჩვევდნ თვის ოფლით შრომას.

იმას რაბინი ზრდიდა სიბნელით,
სინაგოგაში ერეკებოდა
და გეტოს შვილი ვაჭრობისათვის
ყოველდღიურად ადრე დგებოდა.

ბავშვი „შნუროკებს“ დაატარებდა
ან ყურებს სკექდა „ჩისტის“ ძახილით
დილთ თეფილინს შუბლზე იდებდა
და ვაჭრობისთვის უფრთხოდა ძილი

პეტლიურამ და მსგავს ბანდიტებმა
გაანადგურეს მისი უფლება
და ამიტომაც მათ აწინებდათ
ყოველნაირი ხელისუფლება.

მძლავრ ოქტომბერმა ძველი წაშალა
და აღუმართა ვაჭრობას ზღუდე.
რალა უნდა ჰქნას ყოფილ ვაჭარმა
როცა დაენგრა თავისი ბუდე.

მტკიცედ მოქმედებულ მაგარმა ხელმა
წარსულის შთანთქა ძველი წესები
და ყოფა ჩვენი გახდა ახალი
პარტიის მიერ დანაწესები.

ძველი განცდები მან წაიშალა
და უცაბედათ ვით მძლავრი ლომით
ლოზუნგით— „აწი ჯანსალი შრომით“
ჩვენში დაარსდა საქლარებკომი.

შრომას და სწავლას აწ დაეწაფე,
ალარ შეხვდები შენს ძველ იარებს
გაანადგურე ზღნელი კედელი
და მომავალში მედგრად იარე.

საბჭოთა კავშირს აქვს ერთი ხაზი,
იმის მიწაზე ყველა ერთია—
ყველა ერები ამ დიდ ოჯახში
პროლეტარული განაერთია.

და ლარებკომიც დღე დღეზე მუდამ
ძველსა ცხოვრებას თვის უკან სტოვებს,
ჰქმნის შრომის ხანას, ახალ ეპოქას
და აყალიბებს სახელოსნოებს.

ვისაც უნდოდა ახალი გზები,
ვისაც მოსწონდა მშრომელი—თავში,
ვისაც ვაჭრობა სურდა დაეგმო,
ყველა მოვიდა—მოხუცი, ბავში.

ხაესიან ყოფამ ჩვენი ქალები
გაჭირვებამდე რომ დააქანა—
ფხლა ისინი წითელ საფარში
გვერდში უდგანან შრომის მანქანას.

„შურკით“ მოვაჭრე პატარა ბავშვებს
შეუსწავლიათ უკვე ხელობა,
ვინც წინათ კარგად ფეხსაცმელს სწმენდდა
სამფინგეგმისთვის დღეს იგი იბრძვის

მხოლოდ ის ქალი, ვინც მუნჯი იყო
მას რომ ეძახდნენ „ურიისა ქალს“
წარმოებისთვის გეგმებს ამზადებს
და თავს ამაყად უწოდებს დამკვრელს.

დღეს დავიწყებას უკვე აძლევენ
სიბნელის გუშაგ ყველა რაბინებს
საბავშო ბაღებს და ახალ სკოლებს
სწრაფი ტემპებით ის აყალიბებს.

ბავშთა ბაგანი, სამკითხველონი
და კულტურული სხვა უჯრედები—
ვიღას ახსოვს დღეს შაბათობის დღე
და რელიგიის „ქურუმ-მტრედები“.

ტფილისის მსგავსად რაიონებშიც
ებრაელების იბრძვის მასები,
შრომას ელტვიან, მიისწრაფიან,
იქ ნახულობენ საზღვარს კლასები.

თამამად გაჰყვენ „ვეკაპეს“ ძახილს
და დაანახვეს თავისი საქმე,
უკვე ხდებიან პროლეტარებად,
ჩვევები ძველი ძირშივე დაჰგმეს.

ხუთწლედისათვის მედგრად იბრძვიან,
(რელიგია კი უკვე ვიწყდება)
დღეიზათა აქვთ სოცშეჯიბრება,
თავს აღარ გრძნობენ პარაზიტებად.

ცარიზმის დევნა უკვე დავიწყდა,
ყველა იფიწყებს წყეულ „პოგრომებს“ —
საბჭოთა ქვეყნის თავისუფლება
ლენინის დროშით ყველას აგროვებს.

ასე ვეწვიოთ ჩვენ იუბილეს
მედგრად გაისმის ძლევისა ხმები,
გაუაძლიეროთ კვლავ ღარებკომი
და შევასრულოდ ყველა გეგმები.

კომპარტიასთან და კომკავშირთან —
ვეტყვიტ კაპიტალს, შავბნელს, საძაგელს,
რომ მხოლოდ ჩვენში ერგო ნამდვილად
თავისუფლება მშრომელ ებრაელს.

წითელი დროშა მტკიცედ გვეჭიროს
და არ შესუსტდეს ჩვენი გმირობა,
შეგფიცოთ მტკიცედ, რომ გაუატაროთ
დიდი ბელადის ეჭვისი პირობა.

ოქტომბრის გამოქანთი

მე წარმოვიშვი ბრძოლის ცეცხლში ძლიერი ნებით
და მტკიცე რწმენით ავაფეთქე ყუმბარის დენით
მე ზე ავლმართე სისხლიანი წითელი დროშა
და ეშაფოტზე ჩამოვკიდე ბებერი ლმერთი.

მე შევარყიე დამბალ ქვეყნის ურთიერთობა
და ბრძოლის ხანძრით შევებრუნე დრო უკუდმართი
მე დავანგრიე ასი წლობის უსამართლობა.
და ერთი დაკვრით დავამსხვრიე ხუმბების ხლართი

მე შევათრთოლე მთელი ქვეყნის ხუთივე მხარე
და ძლიერ ტალღით მთლად წავლეკე უსამართლობა
მე შრომის ურჩებს გაუთხარე შავი სამარე
და ერთა შორის დავამყარე სოლიდარობა

მე გავაშუქე ჩირაღდანით მშრომელთა კერა
და გზა მივეცი დიდი ხნობით გაწამებულებს
მე გადავშალე ისტორიის ახალი ერა
და სწრაფი ტემპით მე ვაშენებ ახალ გიგანტებს

მე გადავლეწავ დასავლეთშიც მძიმე ბორკილებს
და მახვილს ჩავცემ, რომ მტარვალთა სისხლმა იშხეფოს
იქ ავაფეთქებ კაპიტალის შერყეულ კედლებს
და მის ნანგრევზე ავაშენებ შრომის სამეფოს

მე ავაშენე თექვსმეტ წელში დიდი ძრავები
და ჩვენ ქვეყანას ყველგან ვაწვდი ელექტრო დენებს
მე სოფელს მივეც კომბაინი და ტრაქტორები
და სწრაფი ტემპით მე ვაშენებ ძლიერ გიგანტებს.

მე-16 ოქტომბერს

დღეს ოქტომბერმა მეთექვსმეტით დარეკა ზარი,
და ისტორია ახლდა სწერს ბრძოლის სტრიქონებს,
აღფრთოვანება; ენტუზიაზში უზარმაზარი,
რაზმავს ახალა დამკვრელებს და მძლე ლეგიონებს.

დღეს ებრაელსაც მშენებლობის სული უფეთქავს,
მსოფლიო გლობუსს გადაჰკივის დიდი გიგანტი,
ბრიგადელები ამზადებენ კვლავ დიდ სარეწავს,
სოც-შეჯიბრება ყველას იზიდავს, ვით ანდამატი.

ჩამოჰკრა ზარმა განთიადის, ახალ ცხოვრების,
საბჭოთა მკერდზე გაიზარდა ნორჩი თაობა,
რწმენით აღსავსემ ლენინიზმის მტკიცე მოძღვრებით,
ფართოდ გაშალა სოც-შეჯიბრი და დამკვრელობა,

დღეს დამკვრელია ის, ვინც გუშინ უქმად ვიდოდა,
ღვითქი გადასდის გულ დაღარულს შრომისა მკერდზე,
ტემბებს გაუსწრო, წინ წავიდა მისი რონოდა,
და დაამყარა თვისი იმედი—მშრომელთა ბედზე.

წინ, შეუპოვრათ შრომის გმირო, საბჭოთა მცველო,
შრომის წალკკოტში წითლად ელავს დღეს ყველაფერი,
ფოლადის ენით ლაპარაკობს დღეს სსაქართველო,
და დამკვრელ გუშავს შურით უმზე რს მსოფლიო ბერი.

და რაც კი იყო ოქტომბრამდე—მწარე წარსული,
ოქტომბრის ტალღამ თან წალეკა მედგრად და მტკიცედ
როს „ესესერი“ შეკავშირდა მთლიან სხეულად,
ებრაელ ერსაც გაუთენდა დღე სანატრელი.

დაზვის მუზა

დღეს უდრეკ ნებით ვსალტავთ ეპოქას,
შრომის გვირგვინად კუნთებსა ვჭიმავთ,
კვლავ ვაგუგუნებთ ძლევეთ მანქანას
და გაქანებით სულ წინ მივდივართ.

ჩვენ აღარ ვიციტ ვმუნვა და სევდა
ლარებკომია ჩვენი მფარველი,
თუ გაჭირვება წინად სუფევდა,
დღეს შრომით მოვრეწყეთ აწ შვების ველი

აი მკლავები სიცოცხლით საესე
დაზგებისათვის განამზადები
აი მანქანა ეს ჩვენი საქმე
და ხმაურობენ ყველგან დაზგები

ხის საუკუნე გარდავაქციეთ
ფოლადის რკინის საუკუნებათ
კულტურის დონე მაღლა ავსწიეთ
და ნების-ყოფა მტკიცე გულებათ

ასეთი ხანა ისტორიაში
ჯერ არ უნახავს კაცობრიობას
და ლენინელთა ბრძოლის სიაში
ჩაწერილია ჩვენი გმირობა

დღეს უდრეკ ნებით ვსალტავთ ეპოქას
შრომის გვირგვინათ კუნთებსა ვჭიმავთ
კვლავ ვაგუგუნებთ ძლევეთ მანქანს
და გაქანებით სულ წინ მივდივართ.

ღარებკომის ვ უ ზ ა

მე ვარ ამაყად ქარ.იშხლიან საუკუნეში
სულ წინ მიგვიდვარ აღმართებზე მაღლა და მაღლა
თუმც არ მიგვრძენია სიყმაწვილზე, დედის ნუგეში
მე არ მიგვრძენია სულიერად გახრწნა და დაღლა

ეპოქის გუგუნს შეუერთდა ჩემი განცდებიც,
მოგონებები აიკინძენ სიბრძნის სვეტებად,
თუ კი გმირი ხარ დამკვრელობას ხომ ვერ ასცდები,
და სიმამაცე გულში ტოკავს ტკბილ იმედებათ.

ოჰ, წყალულებს მიშლის წარსულისკენ ხედვა თვალებით
როცა ქუჩაში საწვრილმანოს ვყვიროდი მარად,
მესმოდა ზიზღი, შური, მტრობა და „პოგრომები“
„ურის ბიჭი მაწანწალა და მატყუარა“.

ახ, რატომ ვიყავ ასე ბედის მონა-მორჩილი,
რად არ შემეძლო, რომ დამეწვა წამების ნაშთი,
რად, რათა სურდა ჩემს მოძმეებს მარადი ძილი,
და იყვნენ მხოლოდ ლუკმა პურის ვაი-ვაგლახში.

დღესა კი ვდგევარ შრომის რაზმში ორბივით მტკიცე
მსურს გადისეროს ეს მსოფლიო, ვით ერთი გული,
მაშ შრომის მტერო, გზა გზა მომეც ჩამოდექ განზე!
მომაქვს სიცოცხლე, შრომა, ბრძოლა და სიყვარული.

წინად ობოლი, გამიტაცა ქარხანამ, დაზვამ,
და ღარებკომი მე მფარველობს შშობლის მაგიერ,
მან გამამხნევა, რომ დავტოვე მე წარსული გზა,
და მიტომ ვმღერი: გაიხარე, მრავალუბამიერ.

და დღეს კი, როცა ზეიმს იხდის ხუთწლედის პარმშო
ღარებკომის ქედს, რომ ამშვენებს დროშა-ალამი,
მეც მუშურ ჰიმნით მისი ქება მინდა დავიწყო,
და მსურს მიუძღვნა მის მიღწევებს წრფელი სალამი.

კვლავ დაჰკა, დაჰკა დამკვრელურად ტემპებს, შიღწევებს,
გრძნობის ემბლემაჲ ამოქმედე აზრი დიადი,
დაე გაიგონ სოციალიზმს როგორ ვაშენებთ
ჩვენ მოწინავე ებრაელთა მშრომელი რაზმი.

კულტურის სახლი

დღეს საზეიმოდ მომზადებულ
სახლი უჩვევე ზემსა და მხიარულებას
ძველი კედლები სალოცავისა
გლოვის ტაძარი და სიბნელის მუდმივი კუთხე
ზაჭესის შუქში გამოხვეულა
და მის კარის წინ სიხარულის
და აღტაცების არის სიუხვე

ენტუზიაზმმა შეარყია მაგარი კედლის
და სიბნელის ძლიერი ზღუდე
ტემპების ცეცხლში დაიფერფლა
სინაგოგის ყოფილი ბუდე
აქ დაიღვარა ოფლი უზომო
ენერგიული და შრომით სავსე
მაგრამ აიგო ახალი კერა
ებრაელების კულტურის სახლი.

მის ასაგებათ შრომობდა ყველა ხალისიანათ
ვისაც შეეძლო ზურგით თუ ხელით
მკლავით თუ გულით.

ძველის გარდამქნა მათ მოისურვეს
და მის შედეგათ
აწ საზეიმოდ მოწყობილი კულტურის სახლი
გაჩაღებული ეგებება მოწვეულ სტუმრებს.

მოდინან ხალხი ღიმილით სავსე კულტურის სახლში
(პიონერები, კომკავშირლები და თვით ჭალარა ებრაელებიც)
უნდათ იხილონ ახალი სახე
ძველი ნაგები სინაგოგასი
აქ არის ყველა: ებრაელი, რუსი, ქართველი
მაჰმადიანი, ოსი, სომეხი
და ციმბირელი ცივ ქვეყნიდან რომ ჩამოსულა

და იმათ შორის შავ კანიანი ზანგი დემურიც
ცხელი ქვეენის სანაპიროდან ხილვად მოსულა.
სავსე დარბაზი ვეღარ იტევს მოწვეულ სტუმრებს
აგერ საცაა აიხსნება სცენაზე ფარდა
გული ვერ იტევს მოზღვავებულ სიხარულს უჩვევს
და ამ ლოდინში მავთულზე რგოლმა გაინავარდა
გადიშალა თვალწინ სურათი მრავალ ფერებად.

დროშები მწკრივად, ბიუსტები მარქსის, ლენინის
და იმათ შორის რუხ ფარაჯაში გამოწყობილი
ფოლადის გულით ილიმება იქვე სტალინიც.
სცენის სიღრმეში მაგიდა სდგას წითელ შაუდში გამოხვეული
და იმის ირგვლივ შემომსხდარან ამხანაგები
უხმო ჩურჩულით, საერთო საქმის ხელმძღვანელები,
შრომის გმირები და დამკვრელები.
ამ მშვენიერი სურათის ხილვით
ყველას სახეზე ღიმილი იშვა
თითქოს შეჩერდა მაჯის ცემა აჩქარებული,
შეჩერდა სუნთქვაც
ხალხის ხმაური დაიფარა ზარის წკარუნში
და თავმჯდომარემ დაიწყო სიტყვა:

ამხანაგებო მხურვალე გულით მოგესალმებით
კულტური სახლის
საზეიმო გახსნასთან დაკავშირებით
დღეს ყველა ხედავს
რომ არა სიტყვით
არაზედ საქმით
ჩვენ გზა მოგვეცა ცოდნისაკენ ახალთაობას
და ღარებკომმა ოთხი წლის თავზე
ხელისუფლების მძლე დახმარებით
კარი გაუღო კულტურისაკენ
ძველად ნაწამებ ებრაელობას.

თქვენ კარგად გახსოვთ, რომ ამ ადგილას
ყოველ დღიურად გაისმოდა
ლოცვა ღადღადი ებრაელისა
და მუხლმოდრეკით წელში მოხრილი

იგი შესთხოვედა უხილავ ღმერთსა
ხვალისათვის სარჩო საბადებელსა
აქ ამ ადგილას ღვთისა მოსაენი
„წმინდა“ ხახმები და რაბინები
ბრბოს უპატრონოს ღმერთის სამსახურს
და მოთმინებას უქადაგებდენ
თვითონ კი ლაღად
მათ ხარჯზე მუქთად ცხოვრობდენ უქმად
ებრაელობა როგორც ნახირი
მისდევდენ „ბრძნულად“ ამ მწყემსების ნაჩვენებ გზასა
და გაკვივრებით წელში მოხრილნი
მაღლა ზეციდან მოელოდენ შველას და ხსნასა

მაგრამ ოქტომბრის ძლიერმა ტალღამ
მუქთახორების ბატონობა დაასამარა
და ებრაელიც მის ჭვეყანაში
სხვა ერთან ერთად კაცად მიიღო და გააძარა.
უკანასკნელი მისი სიტყვები
მუსიკის ხმამ და ტაშმა დააფარა.

ფეხზე წამოდგა გოლიათივით
კაცი გულადი და ახოვანი
რიხიანი ხმით მშრომელ ებრაელს
ძმურ სალამს უძღვნის ბუღუ მდივანი:

ამხანაგებო,
ჩქვენც თქვენთან ერთად
დღეს ვმხიარულობთ ამ შენობაში
ის ვინცა შრომობს
და წვლილი შეაქვს
ახალ ცხოვრების აშენებაში
(ებრაელია ის თუ ქართველი)
ჩვენი ძმა არის და ამხანავი
ჭირში და ლხინში.
ასეთ შენობას ჩვენ ბევრს ავაგებთ
ახალ საბჭოთა რესპუბლიკაში
ყველა ერს მივცემთ ჩვენ ცოდნის საკვს

ამოუდგებით ერთმანეთს მხარში
და იცვლებოდენ ორატორები
სიტყვა ახალი ბევრი რამ ითქვა.
ზეიმზე დამსწრე ებრაელთაგან
ერთმა მოხუცმა აიღო სიტყვა:

უკვე მოხუცდი ამხანაგებო
შაგრამ დღეს თითქო ახალგაზრდა ვარ და ბედნიერი
რადგან მე ვხედავ რომ თავისუფლად
სიტყვას იძახის დღეს ჩვენი ერიც
ახალგაზრდობავ, წინ გასწი მედგრად
მალლა ასწიეთ სიმართლის დროშა
მეც თქვენთან ერთად დამკვრელის სახელს
გამარჯვებით და შრომით შევმოსავ.

და მე ვიცი, რომ ეს მოხუცი ელიაუა
წინდებს რომ ყიდდა მოკრძალებით მტვრიან ქუჩაზე
დღეს კი თამამად თვითონვე იწვევს
ახალგაზრდობას შეჯიბრებაზე.
ვაშა ამ მოხუცს—ვაშა მომავალს
ახალ თაობას
ვაშა ამ საქმის დამწყებ ამხანაგს
კულტურისა და შრომის მეგობარს.

ს ა თ ე ბ ე რ ვ ა ლ ი

თებერვლის საზეიმოდ
მოვალთ წითელ დროშით,
და ამაყად მოვიმღერით,
ხალხთა ზღვასებრ ბრბოში...

უთვალვი მიღწევები
ხელთ გვაქვს ებრაელებს
და ჩვენს წინსვლას, ჩვენსა ლტოლვას
რაღა შეანელებს...

გოლიათურ გამარჯვებებს,
ამკობს შრომის ალი,
ჩვენს ხელთ არის ჩვენი ბედი
ჩვენი მომავალი.

როცა კიდევ ცეცხლის აღში
იყო საქართველო
ებრაელმაც ტანჯვის აღში
ვაიტანა ლელო.

დღეს როს ბრძოლამ გაუღიმა,
იგრძნო შრომის ალი,
წითელ ლაშქრის ნებისყოფას,
ამკობს თებერვალი.

ვინ აღირსდა, რომ ებრაელს,
ჩარჩ-ვაჭრობის გარდა
თებერვლამდე აეხადა
კულტურისთვის ფარდა.

დღეს კი შეჰქმნა ებრაელმა,
კულტურული კერა,
სადაც ძველი ყოფის ნაშთი
გარდიქმნება მჯერა.

მზრომელ ქალს

როს მოგონება გადაგიშლის ხსოვნის ნაწერებს
და გულს გასთიშავს უნუგეშო შავი ზმანება
ო, მაშინ გრძნობით დასერილი ბრძოლების ველი
მოქანცულ თვალებს სიზმარივით მოელანდება.

როს წინაპრები ცეცხლის კოცონს შიშით გინთებდენ
რომ რელიგია გამუდმებით გულით გეზიდათ
და შეუპოვრად ულმობელი მკაცრი სასჯელით
დაისჯებოდა ვინც დაგმობდა რწმენას ზეციდან.

მაშინ ცხოვრება ბრწყინვალეობით მათვის სუფევდა
თქვენ კი რჩებოდით შეუგნებლად ბრმა იარაღი
და საიქიოს მოლოდინში გაზრდილი სევდა
ზღებოდა მარად უწვდენელი ამაყი ლაღი...

და ეს დრონი კი მათ სიხარულით თურმე ავსებდა
რომ მათთვის იყო ეს ქვეყანა დამონებული
ევონათ თითქოს თქვენ ბუნებამ მიტომ დაგსახათ
რომ ყოფილიყოთ ბეჩაენი და გაუგებელნი.

მაგრამ როდესაც აბობოქრდა შურის ძიება
და პროლეტარმა ხელში იგდო ძალა-უფლება
მზრომელთა მძარცველთ მღელვარების თავზარი ეცათ
ბრძოლის დევიზათ რომ გვესტუმრა შრომის უფლება.

დღეს უდრეკ ნებით ებრაელთა მუშა ქალებმა
წინ წაიყვანეთ გამარჯვებით ცხოვრების ჩარხი
და ღარებკომაც რელიგიის ძველ ნამსხვრევებზე
ავიგოთ დიად მიზნებისთვის კულტურის სახლი.

და აწ კი როცა ცეცხლში დასწვით მონობის თაღბი
როცა ცხოვრებამ გაგიღიმათ ცოდნით წიგნებით
კვლავ გამარჯვებას იხეიმებს მშრომელი ხალხი
და რელიგიას ზურგს ადრეკავს სრული შეგნებით.

მაშ კვლავ წინ გასწით უმეტრებას ახადეთ ფარდა
ცხოვრების ზღვაზე დაეუფლეთ მეცნიერებას
და ბრძოლის ველზე უწმინდესი შრომისა გარდა
სრული შეგნებით მოიპოვეთ ბედნიერება.

ახალი სხოვრეგისაკენ

კვირა დღეა, სალდათის ბაზარზე უთვალავი ხალხი ბუზ-ფუტკარი-რივით ირევა.

ვის გინდათ, რომ აქ არ შეხვდეთ: ქართველ გლეხს თუ ნათავადარს, სომეხს და ებრაელ ვაჭარებს თუ შორეულ რუსეთიდან ჩამოსულ გლეხებს, არც ოქროს კბილებიანი ქურთები აკლია კურტნით ზურგზე, თავიანთი ცოლებით, რომელთაც წითელ-ყვითელ გრძელ კაბებზე სხვადასხვა ფორმის სადაფის ფოლაქები აკერიან. ვაჭრობა გაჩაღებულია-

ფართლის მოვარეებს, ფართალი უბეში აქვთ დამალული და რაც შეიძლება ცდილობენ ბაზრის აგენტს და მილიციელებს არ დაენახონ. ვაჭრობაში ცხარე შეჯიბრი აქვთ გამართული.

— ქალიშვილო! აი ეს ჩითი, ისე დაგამშვენებთ, რომ უეჭველად სტუდენტი შეგიყვარებთ!

— ბაბუშკა, სუდრისათვის მიტკალი მოგყიდო, არ გინდათ?

— იოლდაშ, იახში მალ დურ ალ!

— ახპერ ვერცრუ, შატ ლავა კუტორა!

— მადამ, ვაზში ხაროში ტავარ, ტოლკო ტიბე პრადამ ჩემმა მზემ!

ბაზარი, გამოყრუებულია, ასეთი წამოძახილებით. გამყიდველები. ათას ნაირად აწონებენ თავიანთ საქონელს მუშტარს. ათჯერ დაუკლებენ, ოცჯერ დაუფიცებენ და ვიდრე არ მიყიდიან რამეს, ხელიდან არ გაუშვებენ ხეირიან მუშტარს.

ამ ახალგაზრდათა შორის თითქმის ყველას ყურადღებას იპყრობს ცხრამეტ—ოცი წლის ლამაზი ჭაბუკი, რომელსაც სამხედრო ფორმის ქუდი ხუთქიმიანი ვარსკვლავით და ძვირფასი ბეწვის პალტო სრულიადაც არ ამზავსებს ვაჭარს. მაგრამ, ეს ახალგაზრდა მუდამ ბაზარშია.

ისიც ვაჭრობს მხოლოდ ყველასთან კი არა. ის თავის მუშტრებს არჩევს და გადარჩეულებსაც ახარისხებს. მან იცის, ვის როგორ მოექცეს. ზოგს ათ მეტრს, თვრამეტ მეტრად მიჰყიდის, ისიც ნაკლებ ფასებში, რადგან სახლიდან გაჭირვების გამო აქვს გამოტანილი. ზოგს მიჰყიდის, ფულს წაართმევს და მერე უკან დაუბრუნებს (მხოლოდ ნახევარს), რადგან საქონელი ამხანაგისაა და შეიძლება იმ ფასში არ მისცეს. რამოდენიმე წუთის შემდეგ, მყიდველი განახევრებულ ფულს ითვლის და გამყიდველს დაეძებს, მაგრამ გამყიდველს მიწა ჰყლაპავს და ცა იტაცებს.

ზოგს კიდევ, ვინც არიფი და ხაშია— „უგროზისკის“ და აგენტად მოველინება და დიდის ხათრით და გაფრთხილებით ცოტაოდენი გასამრჯელოს მიღების შემდეგ.

დღეს მისი საქმე ძალიან დათარსულია. დილიდანვე ვერავის წააწყდა და აგერ უკვე ათი საათი ხდებოდა.

— აგერ ესენი, მგონი არიფები არიან. როგორც ეტყობათ, აქარელები უნდა იყვნენ. გამყიდველი, მათ ჯერ უკან აედევნა და ყური დაუგდო მათ ბაასს.

— ქამალ, ამ ორმოცდაათ თუმნის ფართალს ვიყიდი, დანარჩენ ოც თუმანს კი შევიანახე. ჩემს გულს, ერთი ქალაქური ფეხსაცმელი მინდა ვუყიდო.

— მეც, ჩემო ჰასან! სამოცდაათ თუმანს ფართალში მივსცემ. სახლში ყველა ნახევრად ვიშველია.

— ეგრე, ეგრე ჩემო ქამალ! ეხლა კი ერთი დავტრიალდეთ და კობტა, კონტა ფართალი ვიყიდოთ, იქნებ სახლი გავახაროთ.

— ფართალი ხომ არ გინდაო ძმობილო? კარგი ლამაზი ჩითი მაქვს იაფად მოგცემ, მიჭირს და იმიტომ ვყიდი თორემ ამისთანა რამეს, კაცი როგორ გაიმეტებს სახლიდან გასასყიდათ.—და უბიდან მართლაც ლამაზი ჩითი ამოიღო.

— რა ღირს ძმობილო?

— მე, ვაჭარი არა ვარ და აბა რა ვიცი. ბაზარზე ექვს მანეთად ყიდიან. მე კი ხუთად მოგცემ.

— არა ხუთი ძვირია, ოთხი იყოს.

— თქვე კაი კაცებო გაჭირვებულს რომ ნახავთ ფეხი კი არ უნდა დაადგათ. ოთხნახევარი, ჰა!

— კარგი დათვალე,—უთხრა ჰასანამ.

— სრული თვრამეტი მეტრია, თუ მენდობით. თუ არა და, აბა დათვალე; და გამყიდველმა ოსტატურად ამოიღო ნაჭერი ილიაში. ერთი კუთხე დაიჭირა და დაიწყო თვლა, მართლაც თვრამეტი გამოდგა. მერმე ერთი კობტად შეათამაშა ხელში, რომ მუშტარს სიგრძისთვის შეეხედა და ეჭვი არაფერი შეეტანათ. თვალის დახამხამებაზე გაახვია და განგებ აქეთ იქით მიმოიხედა, ვიღომ მილიციელი დაინახა და ცოტა შეშინებულმა უთხრა:

— აბა ჩქარა! ჩქარა, მილიციელი წაგვართმევს—და გახვეული ნაჭერი ტომარაში სწრაფად ჩაადგო. ტომარა, თავის ხელით ამოსდო ჰასანას ილიაში. ამ დროს, ქამალამ დათვლილი ფული მიაწოდა გამყიდველს. გამყიდველმა დანარჩენ ფულსაც შეავლო თვალი და მყიდველებს უთხრა:

— თუ კიდევ გინდა რამე, აგერ ამხანაგს აქვს და გაყიდვინებო.

— კი, კი გენაცვალე, თუ მაგ სიკეთეს გვიზამ მაშინ დაგიმადლებო—
უთხრა იაფათ ყიდვით წახალისებულმა ქამალამ.

გამყიდველი სადღაც გაქრა. მსწრაფლ ისევ იმ ადგილას გაჩნდა და მანამ არ დაანება თავი მყიდველებს, ვიდრე ჰასანას ხუთი თუმანი და ქამალას, გულოს ფეხსაცმელებისათვის შენახული ოცი თუმანიც არ დაახარჯვინა.

— მე თქვენთვის გეუბნებით ძმაო. ფული დაგებარჯებათ, საქონელი კი შევრჩებათ. ეხლა ზამთარი მოდის, საქონელიც გაძვირდება და თქვენც ჩამოსვლა გაგიჭირდებათ.

— გმადლობთ! გმადლობთ, ძმობილო. ეუბნებოდა ნასიამოვნები ქამალა და გამყიდველი, კვლავ სადღაც გაქრა.

* * *

— იოსკა, როგორ არის საქმეები? ამაღამ ერთი ხოშიანად, ჩავასხათ თუ არა?

— ვა, ჩემი თავი თქვენ გენაცვალეთ! დღეს ღმერთმა, ორი ისეთი აჭარელი მწყემსი გადმომიგდო, რომ ვაჰ, ვიჰ! ვაჰ... ორი კვირა, სულ ზურნითა და დოლით უნდა ვიქეიფო, ვაჰ! ასი თუმანი შუტკა ხომ არ არის? და თუ ზარმაც არ მიღალატა, ჩემი საქმე აი ასეა, — და მარჯვენა ხელის ცერი რაც ძალი და ღონე ჰქონდა გაჭიმა, მარცხენათი კი თითქოს მარილს აყრისო.

— მერე შენი განათლებული გოგოც, ერთი სიტყვით, შენი საქმე ყაიდაშია.

— მაიცა კაცო! ერთი კიდევ დავტრიალდე, იქნებ ვიშოვო რამე და გამყიდველი კვლავ სადღაც გაჰქრა.

— უყურებ, პადოშ მავ ურიას? მთელი ბაზარი ხელში უჭირავს და თავი ყოჩათ მოაქვს.

— ეჰ თუ ერთი გემოზე დავითვერი მერე მე ვიცი, მაგის გამოთაშვა არ გამეჭირდება, დღევანდელ ას თუმანს კი არ შევარჩენ, ან უნდა მოუგო ან არა და ძალით წავართმეე.

— მაშ მოდი, იცი რა გქნათ. საღამოზე, მე მას ანჩხატის საყდრის ეზოში მოვიყვან, ერთი ათი თუმანი მაქვს, თამაშს დაუწყებ, თუ მოუგე ხომ კარგი, თუ არა და შენ მთვრალი მოხვალ, დანას დაატრიალებ და, ურიია, აბა რა შეუძლიან? რაც აქვს იქვე დაჰყრს, თუ არ დაყარა და მევიცი.

— მაშ ევრე. მე წავალ ეხლა და სერიოჟკასაც შევატყობინებ, თუ გინდა შენც წამოდი.

— წავიდეთ, მაგრამ სად იქნება ეხლა ნეტა?

— სად იქნება?—ანჩისხატის ჩასახვევში აგორებს. —და ორივე მუხრანის ხილით ანჩისხატის ჩასახვევისაკენ წავიდა.

ანჩისხატის ჩასახვევის ერთ კუთხეში, რამოდენიმე ახალბაზრდა ბიჭი ჩამჯდარიყვენ. შუა გულში ბლომად ფული ეწყო. სულ ხუთ-ხუთ მანეთიანები და თუმნიანები. ორი მათგანი ცალფეხზე დაჩოქილიყვნენ და თავგანწირვით აგორებდნენ კამათლებს. მაგრა იცემდნენ ხელს მარცხენა მუხლზე, რომელსაც ტყლაშა ტყლუში გაჰქონდა და სისხლივით გაწითლებულიყო, მაგრამ ამას არც ერთი მოთამაშე ყურადღებას არ აქცევდა.

რა დროს მუხლია, როცა ზარი არ მოდის.

— შაშუბეშ, ზარო! ჰა ეგ არი, შე... ჰს, ერთი შენ რომ ყოფილიავი რას აპირებდი, შარვალზე ხომ არ გაგორებდი.

— ზარო ერთი შაშები! გაიძახის ეხლა მეორე გულდაწყვეტილი.

— აბა ერთი, ჯუცე. ოოო ეგ არის! აბა გაიხადე-უთხრა მომგებმა მის პირდაპირ მჯდომ, წამგებს, სიმწარასაგან სახე დაღრეჭოდა და რაღაცაზე მწარეთ ფიქრობდა.

გაიხადე! გაიხადე შე ურია—დაუმატეს ახლად მოსულმა პადოშამ და მისმა ამხანაგებმა.

— გაიხადე ურია... ჩქარა, დაუძახეს აქეთ იქიდან. და წამგებმაც, გაჯაგრებულმა გაიხადა აბრეშუმის ხალათი და მისცა მომგებს

— ოჰ სერიოჟკა; შენთან მოვედით, პატარა საქმე გვაქვს. ცოტა იქით წამოდი და გეტყვი. სერიოჟკამ მოგებულ ფული აჰკრიფა და გაჰყვა. მივიდნენ, იქვე მდგომ ბოძს აეყუდნენ და დაიწყეს მსჯელობა.

* * *

— ჰა, თუმანში ფეხსაცმელი, სთქვა შამაიკამ, რომელმაც ხალათი წააგო და ეხლა ახალი, ყვითელი ფეხსაცმელი გაიხადა.

— თუმანი? ძვირია ური. თუ გინდა, ხუთმანეთში გაგიგორებ.

— არა, შეიღში აგორე ჰა!

— ჰა, ვაგორებ, მოვიდა ღუმეში! ესეც ღუმეში. აბა ეხლა, რაზე გავაგოროთ? შარვალზე?

შამაიკა დალონდა, ასე სამარცხენოდ, არასოდეს წაუგია, ვერც საქმეზე წავა, აბა როგორ წავიდეს. პერანგით და ფეხშიშველა ყველა შეატყობს „ქეთილ ანგელოზობას“.

ბრაზი ახრჩობს, მაგრამ რა ჰქნას? უიმედოთ ჩაიქნია ხელი და აჰყვა მტკვრის ნაპირებს, მწარე ფიქრებით. თითქოს ამ წაგებამ, გამოაღვიძა თვრამეტი წლის ახალგაზრდა. მხოლოდ ეხლა, დაუფიქრდა თავის ვინაობას და რაობას. მხოლოდ ეხლა ჩაიხედა თავის თავში და სირცხვილმა

წუთით მის ძარღვებში სისხლის დენა შეაჩერა და კარხალივით გაწივდა.

— მას თავი ჩაეჭინდრა და ნელა მიაბიჯებდა მზისაგან გახურებულ ქვიშაზე; ცოცხლდებოდა: ჯერ დედის სახე, მერე მამის და დაიწყო მოგონებანი მისი მწარე წარსულიდან. მას წარმოუდგა ის დრო-როცა ის ათი წლის იყო. მისი მამა, ხუთშაბათ დღეს, კახეთის სოფლიდან ჩვეულებრივზე უფრო მეტად დატვირთული დაბრუნდა. მძიმე ბარგის ზიდვისაგან ოფლში სცურავდა. დედამ მაშინვე საცვალი გამოუცვალა და ლოგინში ჩააწვინა. მამა, ლოგინიდან მხოლოდ მაშინ ააყენა, როდესაც მიემგზავრებოდა იმ ქვეყნად, საიდანაც აღარავინ დაბრუნებულა.

მამა გაცივდა და გარდაიცვალა.

აქედან დაიწყო მისი ცხოვრების, მწარე წუთები, თორემ მანამდე, რა უშავდა? ცხოვრობდნენ ისე, რომ ქვეყნის წყალობა არასფერი არ აკლდათ. მუდამ ხუთშაბათს მამას სოფლიდან ქათმები, კვერცხი და კარაქი ჩამოჰქონდა. იმავ დღეს, ყველასფერს გაჰყიდდა და მოგებაში, ერთ ქათამს შაბათის დასახასებლად დააკვლევინებდა. შამაიკას კი, მუდამ ჩოყედში სატინის ხალათს და შარვალს უკერავდნენ და მამამ ფესახისთვის ლაქის კიზეროკიანი ქუდიც კი უყიდა. მამა, შამაიკას თავის იმედს ეძახდა, ძალიან უყვარდა. ერთხელ სოფლიდან პატარა მელიც კი ჩამოუყვანა.

— ეჰ, რა კარგი იყო ის დრო, როცა დედა შაბათს, ვახშმის შემდეგ, ხილს შემოიტანდა და ბავშვებს ჩამოურიგებდა. ან ის დრო, როცა შვიდ ფერობაში, ტომრით სავსე ტკბილეულობას დაურიგებდათ და თან უხსნიდა ამ დღესასწაულის მნიშვნელობას. დედა შამაიკას ძალიან უყვარდა და მისი ხათრისათვის ხახამთან თორის სასწავლებლადაც კი დადიოდა. ხახამი შამაიკას ჭირივით ეჯავრებოდა. არაფერი იყო მასში კარგი. სულ თავისთვის ცხვირში დუღუნებდა და ცემით იმუქრებოდა. ხშირად ყურებს უწევდა და ცემდა კიდეც. ვიდრე რომ ხოდნაში დადგებოდა, ფულს ითხოვდა და ვინც ორი დღით ადრე მაინც არ მოიტანდა, სასწავლებელიდან ითხოვდა.

მაგრამ ერთ დღეს, მამამ, ის სკოლაში მიაბარა. ამის გამო, მის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. რა სჯობდა იქ სიარულს? ტოლი ბიჭები, სიცილი, თამაში, ხუმრობა, მასწავლებლების თავაზიანი მოპყრობა და მშობლიური მზრუნველობით ხელის გადასმა, ლამაზ სურათებიანი წიგნები და ფერადი ფანქრები. შამაიკას ნიჭს ყველა განცვიფრებაში მოჰყავდა.

სამ წელიწადში მეოთხე გჯუფს მიაღწია. ყველა მას აქებდა, ყველა მას უწინასამეტყველებდა, რომ ექიმი ან ინჟინერი გამოვიდოდა.

— მაგრამ, ეჰ, მამა მოკვდა და გაჰქრენ ტკბილი დღეები. მამის სიკვდილის შემდეგ, თუ რამე ჰქონდათ ოჯახში, ზოგი დასაფლავებას მოუწია, ზოგიც ვალებში დაარიგეს. დედა მისმა, ლოცვიდან ნედაბის მიღებას მრეცხაობა ამჯობინა. მდგომარეობა თანდათან უარესდებოდა. სიკვდილმა რომ ოჯახში ფეხი შესდგა, ისე ადვილად აღარ გავიდა. ჯერ სულ უმცროსი და წაიყვანა — მერე მასზე უმცროსი ძმა.

ვინა სთქვა სიკვდილი ლამაზებს არჩევსო? მაშ, რმტომ შამაიკა არ წაიყვანა. ის ხომ გაცილებით ლამაზი იყო თავის და-ძმაზე. მაგრამ ბედს ალბად ასე უნდოდა.

შამაიკას დედა შვილების სიკვდილის ჯაგრმა წელში მოსტეხა. სახეზე და შუბლზე მოხუცებულობის ნაოჭები გაუნჩნდა, თმაში ბლომათ თეთრი გამოერია. დედა თანდეთან სუსტდებოდა და შრომის უნარს ჰკარგავდა, რამდენჯერ რეცხვის დროს გობის თავზე შელონებია გული. სახე ისე გაუყვითლდა თითქოს თავფლის სანთლისაგან ჰქონდა ჩამოსხმული

ავადმყოფობის გამო დედამ სარეცხის რეცხვას უკლო და ძლივს იმდენს მუშაობდა რომ ლუკმა პურის ფული ეშოვა.

ამის გამო მათ სახლის ქირა ვეღარ გადახადეს. გაჯავრდა მათი სახლის პატრონი, მდიდარი მეღუქნე შალომი, ისინი ოთახიდან გამორეკა. მერე ღმერთის გულის შიშისათვის „შეიცოდა“ და სამადლოთ თვეში ექვს აბაზათ სარდაფი დაუთმო. განსაკუთრებით ამის შემდეგ გაძლიერდა დედის ავადმყოფობა.

შამაიკა ბავშობიდანვე, აზრიანი და მოხერხებული იყო. და როცა ერთხელ გზაში ვერცხლის აბაზიანი იპოვნა, მსწრაფლ მოისაზრა, რომ ამით ფული უნდა მოეგო და დედას დახმარებოდა. ფული მაგრა ეჭირა და ხელმეორედ გასინჯვას ვეღარ ბედავდა, ეშინოდა იმედი არ გამტყუნებოდა.

იქედან პირდაპირ თათრის მოედანზე მივიდა. ორი კონა ჭარხალი იყიდა. სახლში ამოიტანა და დედას მოახარაშვინა. მოხარული ჭარხალი, ცხელ-ცხელი, ებრაელების ქარავალისაგან გააქანა, სადაც ჩასუქებული ვაჭრები მუშტრის მოლოდინში ასეთ ხილს ხშირად შეექცეოდნენ.

შამაიკამ იმ დღეს ორი აბაზი მოიგო, უკანასკნელი ლამბაქიც რომ გაჰყიდა, დიდი კაცივით ერთი წითელი თონის პური და ერთი ჩეთვერი ქაშერი ყველი იყიდა ქოვენის დუქნიდან და ცოტა ანაყად ავიდა სახლში.

მისმა ასეთმა საქციელმა დედას სიხარულის ფრთები შეასხა, მის სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა; ჯერ მან შვილი გულში ჩაიკრა და მაგრად დაჰკოცნა, მერე წინასწარ თვალზე მომდგარი ცრემლი მოიწმინდა და შვილის მოტანილით დანაყრდა. ალბად დიდხნის მშვიერი იყო,

რომ ასე მადიანად შეექცეოდა შავ პურსა და ყველს. შაიმაიკა დედას მისჩერებოდა. დედას უცბად ლუკმა პირში გაუჩერდა და რაღაცაზე მწარედ ჩაფიქრდა.

ის მიშტერებოდა ნესტიან კედელზე ჩამოკიდებულ თუნუქის ქანგიან ლამპას. როდესაც შაიმაიკამ ჩახედა დედას შემოდგომის დღესავით ნამიანსა და ნაღვლიან თვალეში გასამხნეველად უთხრა:

— ნუ გეშინიან დედილო, თუ ჭარხალში ვერაფერს გავხდი, მაშინ მეჩისტობას დავიწყებ. დღეს აკოშვილმა იონამ მითხრა: „დღეში ათ შაურს ვაკეთებო“ ის ხომ ჩემზე პატარაა“ მაშ მე სამ აბაზს გავაკეთებ. მე ხვალვე ჩისტის ყუთს გავაკეთებ, შენ კი ნუ სტირი, ნუ, შეეხევი დედას შაიმაიკა და დამკნარ მკერდზე მიანდო თავი.

დედას თითქოს შერცხვაო თავის ცრემლის, მსწრაფლ მოიწმინდა.

— ეხლა კი, ზღაპარი მითხარ დედიჯან, მე ჯერ არ მეძინება.

დედამ ნაღვლიანად დაიწყო ზღაპრის თხრობა. ნახევრად ბურანში წასულ შაიმაიკას კიდევ ესმოდა დედის ბოლო სიტყვები:

— „ეჰ შეილო იქნებ გამჩენმა უკანასკნელი სიცოცხლის სხივი მაინც არ გამიქროს და დიდხანს მიცოცხლოს შენი თავი. გეტყობა ბედნიერი გამოხვალ და ეს მაცოცხლებს მე უბედურს. რიბონო შეხლ ყოლამ შენთვის ჩამბარებია ეს ჩემი ბიჭი, შენ უშველე მას“. ამ სიტყვების მოსმენაში ჩაეძინა შაიმაიკას.

— ოჰ, რა კარგი იყო, თუ გინდ ის დრო, რა კარგი. ეხლა კი რა არის შაიმაიკა.

ურცხვი, ქურდი, ჯიბგირი და ცხოვრებიდან გარიყული.

ეჰ, საწყალო დედა ვერ გაამართლა შაიმაიკამ შენი იმედი.

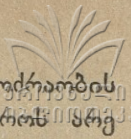
* * *

ასე გავიდა ორი კვირა. იჯდა შაიმაიკა დახურულ ბაზარხანის თავში, თავზე მამა მისის ძველ ქუდ ჩამოფხატული და არახუნებდა ჩოთქებს ყუთზე თან განუწყვეტლივ გაიძახოდა.

— აბა ჩისტო, ბლისტინ! და გამვლელ გამომვლელს ეხვეწებოდა. გავწმინდოთ, ძიაჯან, მტვერი ავილოთ! იაფათ! რაც გნებათ ის მომეცი!

ავვისტოს სულშემხუთველი სიცხიანი დღე იყო. შაიმაიკა თავის ყუთით იჯდა ბაბასხანის თავში. მოსიარულე ხალხი გაცოტავდა. შუა დღეა, მზე ფიცხობს და ალბად ამის ეშინიათ.

შაიმაიკა ძალიან დაღონებულია, რადგან დედა ძალიან ავით გახდა. მუშტარიც არავინ არის. მზისაგან ტვინ გახურებულს ჩაეძინა, აიხედა—ეს სადღაც წყლის პირას დგას. წყლის ორივე მხარეს სამოთხისებური ბაღებია. შაიმაიკაც ამ ბაღებში ცხოვრობს, დახტის, თამამობს და მხიარულად

იკინის. ერთიც ვნახოთ წყალი მისკენ მოიწევს შამაიკამ კი მოძრაობის
უნარი დაჰკარგა. წყალმა უკვე ფეხები დაუსველა და ამავე დროს
მარე სიბნელემ მოიცვა.

წყალი უკვე წელამდინ მოადგა იქაურობა კუნძულებისებურმა სიბნელემ
მოიცვა. შამაიკა ველარაფერს ხედავს, მხოლოდ გრძნობს რომ წყალში გულ-
მკერდამდე შეცურდა. რამოდენიმე წუთიც და დაიღრჩობა. მოძრაობის
უნარი დაუბრუნდა, მაგრამ ეხლა ისეთი სიბნელეა, რომ კაცი თვალში წაჩ-
რილ თითსაც ვერ დაინახავს. შამაიკა დაიბნა, წყალში თანდათან შესტობა.
წყალს თანდათან სითბო ემატება, წყალი გაცხელდა, ტანს სწვავს. სული ეხუ-
თება, ჰაერი აღარ ჰყოფნის. წყალი დუღს, შამაიკას კანი ეთუთქება სიბ-
ნელეში ფათურობს, ნაპირს ეძებს. მაგრამ უფრო და უფრო ეფლობა. შა-
მაიკა იბრძვის კარგად, უკანასკნელი გაბრძოლებაც და... შამაიკას გა-
მოელვია და დაუფიქრებლად ანახდეულად გასწია შინისაკენ.

როცა შინ მივიდა, საშინელი სურათი ნახა. ეხლაც მის გახსენე-
ბაზე ქრუანტელმა დაუარა ტანში და თმა ყალყზე დაუდგა.

მისი დედა სისხლს არწყევდა პირიდან იქვე მიდგმულ ლაგანში. შა-
მაიკა კარებში გაშეშდა ჩისტის ყუთით მხარეზე. მერე უცბად ყუთი იქვე
დააგდო, მირბინა დედასთან და თავი დაუჭირა. შუბლს რომ ხელით შეეხო,
თითქოს გახურებული თონე ყოფილიყო ისე დასწვა. დედამ სისხლის
რწყევა შესწყვიტა. შამაიკამ დედა ბალიშზე მიაწვინა, დედამ თითქოს ცო-
ტა მოიხედა, თვალები აახილა და ნაწყევტ-ნაწყევტად უთხრა:

— ეჰ, შვილო... მე ვკვდები და შენ გტოვებ... სრულიად ობლად.
აი ეს წერილი სირანას დავაწერინე. ბათომში ერთი ძმა მყავს. ისიც
ჩვენსებრ ღარიბია... მაგრამ არა უშავს რა, ალბად გიპატრონებს. ეხლა
მეტი აღარ შემიძლია... იქნებ კარგი გამოხვიდე და ამ ქვეყნად წამებუ-
ლი დედიშენის სული იმ ქვეყნად მაინც აღარ აწამო. ეს თქვა და ერთი
ისე მაგრა ამოიკენესა თითქოს გულიც თან ამოაყოლო. ამ დროს კარებ-
ში მათი მეზობელი სირა გამოჩნდა. ეს გულკეთილი ქალი იყო შამაიკას
დედის ერთად ერთი მომვლელი.

სირანს დანახვამ შამაიკა გაამხნევა და წერილით ხელში გამოტრი-
აღდა დედის დავალების შესასრულებლად.

მაინც რა კარგი იყო ის დრო. შამაიკას დედას მისგან კარგი კა-
ცის გამოსვლის იმედი გაუტრუვდა.

რა კარგი იყო ის დრო, რა კარგი, ეხლა ვინ არის შამაიკა?

ურცხვი, ქურდი, ჯიბგირი და ცხოვრებიდან გარიყული. ნეტა
მიიღებს მას ცხოვრება?

ვიდრე შამაიკა ოთახიდან კარში გამოვიდოდა, მას სირანას ნალ-
ვლიანი ხმა დაეწია.

— მოკვდა საწყალი, მოკვდა საწყალი, — ამ სიტყვებმა შაშიკას მთელი სხეული დაიბრინა, თითქოს თავიდან ფეხის ფრჩხილებამდე ცივი წყალი გადაავლესო. ჯერ გაშეშდა, მერმე კი უცბად მოსწყდა ადგილიდან და დაიწყო ხეტიალი ქუჩა-ქუჩა, და ამის შემდეგ ქუჩამ მისი საკუთრა ის.

არც პატრონი ჰყავს, ქუჩაა მისი პატრონი. არც დედა. ქუჩაა მისი დედა და აღმზრდელი. არც მამა, ქუჩაა მისი მამა და მარჩენელა. დიახ ქუჩაა მისი ნათესავი და, ძმა და ყველაფერი, და ისიც ქუჩის ბიჭია. ეს სახელი ზედ გამოჰკრილია მისთვის. დედის წერილი სად დაკარგაე ხლაც არ ახსოვს.

* * *

საით შამიკ. ხალათი და ფეხსაცმელი რა უყავი. ხომ არ გაგცარცევს. ხა... ხა... ხა... ხოლო... წააგე? მერე ვგრე, უნამუსოთ წაგება ვის გაუგია. ყველაფერი კარგი, მაგრამ შენ რომ რაც გინდა მოგივიდეს ცხვირის ჩამოშვება არ იცი. ეს რა სამი მეტრი ცხვირი ჩამოგიშვია, რა-შია საქმე. არა ვიშავსრა, ვინ მოგივო, წამო წავართვათ.

— ეჰ, იოსკა, თუ ძმა ხარ თავი დამანებე და...

— ჰო, კარგი წამოდი, წამო, და მუჯლუგუნის კვრით წინ გაიგდო იოსკამ შამიკა. როცა იოსკამ შამიკას თვალებში ჩახედა, რაღაც უცბად მასზე თავის შეხედულება შეეცვალა. შამიკა ჩაფიქრებული მიდიოდა, იოსკაც ჩაფიქრდა, და არც ერთს კრინტი არ დაუძრავთ ვიდრე მოთამაშე ბიჭების ყაყანმა ორივე არ გამოათხიზლა მწარე ფიქრებიდან. იოსკას თავში სულ რაღაც, ახალი, ჯერ უცნობი აზრები მოუვიდა. ახალი აზრები ძველს დაეჯახნენ და ბრძოლა გამოუცხადეს. მაგრამ ეს ფიქრები მალე გაიფანტა რადგან, იოსკამ მოთამაშეთა შორის ბლომად ფულს მოჰკრა თვალი და მისვლისთანავე დაიძახა:

— აბა, ვინა ხართ ყოჩალი, გამოდით, და პალტოს ჯიბიდან დასტით ფული ამოიღო. ყველამ თვალები დაათეთა და ფულს დაუწყო ცქერა.

— აბა, ვინ გამოდიხართ? ჰა, მაიტათ ზარები!

— ხუთი თუმანი, ჰყარე, დაიძახა ერთმა.

— ზარო შაშები ან ჯუცე! — ჰა დაიძახა იოსკამ და შეკვეთილი მზად იყო.

— ესეც ასე. აბა ვინ გამოდიხართ! და მონაგებ ფულებს იოსკა იხვეჭდა და იხვეჭდა.

— ესეც ასე, აბა ვინ გამოდიხართ! ჯუცე! და არ გასულა რამოდენიმე ხანი, რომ ბიჭები ხურდა ფულს გადმოდიოდნენ.

— ესეც ასე. აბა, ვინ გამოდიხართ? ხურდა ფულებიც ყველაზე მეტი
ომელია. დაიწყო მღელღარება.

— რალაც შანსი აქვს მაგ...შვილს, თორემ მაგდენი მოგება ვის გაუ-
გია.

— სწორედ აგორე, სწორედ, აი ეს ხალათი და ფეხსაცმელი, ოც-
მანეთში დაყარე.

— ზაროჯან, დაუშაშ, ესეც ასე, აჰა ჩაიცივი, და ხალათი და ფეხ-
საცმელი იოსკამ შამაიკას გადაუყარა, რომელიც იქვე მუნჯივით იდგა და
ფიქრობდა, ფიქრობდა ვინ იცის რაზე. ხალათი და ფეხსაცმელი, უსიტ-
ყვოდ ჩაიცივა. იოსკა წამოდგა და წავიდა. ყველამ ბოროტი და მუხანათი
თვალეები გააყოლეს. ქაჩალამ კი, ბოლმით აღსავსემ, მაგრად მოკუმული
მუშტი, გულში დაირტყა, თითქოს ემუქრება ვისმესო. ეს იმიტომ რომ
მან ყველაზე მეტი წააგო.

ქაჩალა ის იყო ადგილიდან დაძვრას აპირებდა, რომ მისკენ მომავა-
ლი პადოშა შენიშნა.

— მაშ ასე. ჩვენ კიდევ გვინდა მეოთხე ვინმე და ქაჩალაზე უკეთე-
სი კი არავენ შეგულება.

— ქაჩალ, მოდი აქ.—უთხრა პადოშამ ქაჩალას და იქვე ახლო მდგომ
ბოდს აეყუდა.

— ვა! აქ არა ვარ, სთქვი რაც გინდა,—დაიყვირა ქაჩალამ გაჯავ-
რებულად ხმა მალლა. ამ ყვირილზე მალლა ფრთხილად ფანჯარა გაიღო
და მთვარესავით გაბადრული ლამაზი სახე გამოჩნდა. ეს ჩვიდმეტ-თვრა-
მეტი წლის ახალგაზრდა ქალიშვილი იყო. მან ქალურის ცნობის მოყვა-
რობით, აათვალ-ჩაათვალა ბიჭები და მათ საუბარს დაუგდო ყური.

— ვა, მოდი დაელაპარაკე ამისთან... ს... ჩვენ სეკრეტნი საქმე გვაქვს,
რა გალრიალებს,—უთხრა პადოშამ. ამ სიტყვებმა ქალიშვილი უფრო დაა-
ინტერესა და ყური აღარ მოუშორებია მათთვის.

— ჯერ ეს მითხარი, რასაც გეტყვით ყაბულ.

— ჯერ მითხარით რა გინდათ.

— ვა, გებნები თუ ყაბულ, ხომ კარგი, თუ არა და ჯანდაბას შენი
თავი.

— რამე რომ იყოს და იმ ურდის ჯავრი იყარო ეხლა, რომ მოგი-
გო, ყაბულ?—განუშარტა მეორემ.

— ყაბულ, ოღონდ მაგ...ის ჯავრი ვიყარო და.

— ხო და შენ რომ მოგიგო, იმ ფულის მეტი კიდევ ბევრი აქვს,
ამალამ სერიოუკას დაუწყებს თამაშს, თუ მოუგო ხომ კარგი, თუ არა და...
მაშინ ჩვენ ერთი ზორბათ დავტრიალდებით და ის ფულიც ჩვენი გახდე-

ბა. გესმის, მაგრამ ერთი კი ზორბად შევზარხოშდებით სტეპკოს დღესასწაულში, ყაბულ?

— ყაბულ ჰა, რაც იყოს იყოს.

და დაიშალენ იმ ფიქრით რომ მოსალოდნელი ჩხუბისათვის დანები კარგად დაელესათ ყოველ შემთხვევისათვის.

* * *

იოსკა... იოსკა... აა! იქნებ ის, მაგრამ ის ხომ სტუდენტია. ოჰ, რა სულელი ვარ, ჩემი იოსკა, კამათლების თამაში და ამათი ამხანაგობა? როგორ შეაძლება, ნეტავ რათ არის რომ ყველა იოსკა მგონია, მხოლოდ ის... ეს ალბად მეტი სიყვარულისაგან მომდის, მაგრამ რომელ სიყვარულზე ვლაპარაკობ. მე ხომ ის მხოლოდ გავიცანი და ისიც შემთხვევით, ის ლამე... რათ არ ეშორდება მისი ხსოვნა. აქ ახალგაზრდა ქალიშვილი გაიზმორა ქალური ვენებიანი ზმორებით და მიეცა ტკბილ ოცნებას. ცოტა ხნის შემდეგ მოუფიქრებლად ხმა მაღლა წამოიძახა.—არა, მე მაინც აუცილებლად უნდა ვნახო რომელი იოსკა მოვა ამაღამ სათამაშოდ.

* * *

იოსკა სასეირნოდ გამოწყობილი, წყლის დუქანთან სდგას, ალბათ ვიღაცას ელოდება. გამვლელ გამომვლელ ლამაზ ქალებს ხანდახან თითო ოროლა სიტყვას გადაუგდებს.

— ქალიშვილო, დედაშენს სიძე არ უნდა?

— სიძე როგორ არ უნდა, მაგრამ შენისთანა ხულიგანი კი არა— პასუხობს ქალიშვილი და მიდის.

იოსკას ეს სიტყვები აფიქრებს. „ხულიგანი კი არა“, ნუ თუ მე მართლა ხულიგანი ვარ,—ფიქრობს იოსკა.

— რამ ჩავაფიქრა ჩემო იოსკა, შეეკითხა იოსკას არონი, რა ეგრე გაკვირვებული მიყურებ, თითქოს არ მიცნობდე.

— არა არონ, მე ისე...

— სხვა, როგორა ხარ, როგორც გხედავ არა გიშავს რა, ჩემზე უკეთესათ გაცვია და არონმა მისი კოვიკოტის ტანსაცმელი ერთხელ კიდევ შეათვალღერა. ჭამ, სეამ, და დროს ატარებ.

— კარგია, კარგი, ჩემო ძმაო, დროს გატარება, მაგრამ შენ რომ ვაჭრობას თავს არ ანებებ, ეგ კი არ მომწონს. შენ ეხლა ყინულის ფენებზე დგხარ. იცოდე მალე სულ მალე მხურვალე მზე ამოვა, შენი ეგ ფენები დადნება და კუპრის მორევით იქცევა! არ დაგინდობს და შეგიწირებს.

იოსკა დამუნჯებულიყო

— სირცხვილია, იოსკა სირცხვილი. აბა მოდი ღარებკომში, იქ ნა-

ხავ: თეთრ წვერა მოხუცები ქურასთან და დაზვასთან მუშაობენ. შენ კი ახალგაზრდა ხარ. კიდევ გიმეორებ, მაგ გზით სიარული დაგლუპავს.

— რა გქნა არონჯან, მე აღარ შემიძლიან სხვა ნაირად ცხოვრება. როგორ ვიცხოვრო, თქვენი ათი ხუთმეტეი თუმნით.

— სხვამ რომ სთქვას კიდევ არასფერი. მაგრამ შენ როგორ იძახი ამას, შენ, რომელმაც ჩვენთან ერთად ექვსი წელიწადი ისწავლე. გახსოვს, ჯგუფში პირველი მოწაფეები ვიყავით. შენი თავი, შენ კი არა, მამაშენმა დალუპა. ვთქვით მაშინ პატარა იყავი და მამას ემორჩილებოდი, ეხლა, ეხლა ხომ შენი თავის ბატონ-პატრონი შენ თვითონვე ხარ? რატომ არ გინდა მაგ ყოვლად ბინძურ ხელობას თავი დაანებო?

— ენა უძვლოა, ყველაფერს იტყვის, რატომ არ მინდა, აბა რა ვიცი? თქვენ წინ გამისწარით და დამშორდით. ეხლა მე თქვენთან საერთო არაფერი მაქვს, ვერც ცოდნით შეგედრებით და ვერც საქმით. ბაზარი ჩემი განუყრელი მეგობარია. ბაზართან ბევრი მაქვს საერთო: ფული, მოგება, ამხანაგები და მხიარული დროს ტარება. ყველაფერი...

— შენ ეგ ყველაფერი უნდა დასთმო მალე. სულ მალე ჩვენთანაც გაგიჩნდება ბევრი რამ საერთო. ეხლა ჩემთან წამოდი, ღარებკომში მივიდეთ, იქ ამხანაგებს გაიცნობ, ჩვენ დაგეხმარებით, რამე შესაფერ სამუშაოს იშოვი. იარე ჩვენთან კვლავ ერთად ვიმეცადინოთ. მე რომ შენი ნიჭის საქმე ვიცი არა ვიშავსრა, მალე დაგვეწვევი. მაშინ ხომ გექნება ჩვენთან საერთო. მაშ წამო, და არონმა იოსკას ხელი ხელში გაუყარა, თან კომინტერნის ქუჩისაკენ იწეოდა.

— არა არონ—დაიწყო იოსკამ ყოყმანობა — ეხლა ერთ ამხანაგს ველოდები, ძალიან საჭირო საქმეზე მივდივართ, ხვალ იყოს. ხვალ შემოვივლი შენთან სახლში და იქ ყველაფერზე დაწვრილებით მოვილაპარაკოთ. სთქვა იოსკამ რალაც უიმედოთ.

— თუ აუცილებლად მოხვალ ძალიან კარგს იზამ. მთელ საღამოს სახლში დავრჩები და დაგელოდები, მხოლოდ არ მომატყუო.

— არა არონ აუცილებლად მოვალ. არონმა იოსკას თვალეში შეხედა თითქოს უნდოდა ეთქვა: ვიცი არ მოხვალ და მერე კი ინანებო:

— მაშ კარგი. ეხლა კი მშვიდობით, და არონმა მაგრა ჩამოართვა ხელი.

არონი მალე მოსეირნე ხალხის ტალღებში ჩაეფლო. იოსკამ თვალი გააყოლა, ფიქრობს: მოდი გამოუდგები, დავეწვევი, ვეტყვი წამიყვანოს, მასწავლოს, გამაცნოს ამხანაგები და მიშოვოს სამუშაო, მაგრამ იოსკას სცხვენია იქ მისვლა. სირცხვილის მიზეზი კი თვითონაც არ იცის რა არის და ყოყმანობს, ჯერ ვერ გადაეწყვეტა როგორ მოიქცეს.

არონი კი მაინც კარგი ბიჭია. თქმა არ უნდა, მას იოსკასათვის კარგის მეტი არაფერი არ უნდა, არონს იგი ბავშობიდანვე უყვარდა, სკოლაში ერთად სწავლობდნენ, კარგი მეგობრები იყვნენ და მოდელიც ერთად გააკეთეს, რის გამოც მათი მეგობრობა სკოლაში, დიდმა თუ პატარამ, მასწავლებელმა თუ დარაჯმა, ერთნაირად იცოდნენ და ფიქრობდნენ, რომ ეს ორი ბავში სიკვდილამდე მეგობრებად დარჩებოდნენ ..

მაგრამ ცხოვრების ჩარხის ტრიალმა სულ სხვა მიმართულება მიიღო. იოსკა ბაზარმა მიითვასა. არონმა კი სწავლა განაგრძო, და დღეს ის კარგ ადგილას მსახურობს და ებრაელებშიც ყველა იცნობს, როგორც ნასწავლსა და კეთილსინდისიერ ახალგაზრდას. იოსკასაც უნდა ასე იცნობდნენ, და არა ისე, როგორც დღეს, როგორც ვაჭარს. მას ეს სურს და მიახწევს კიდევ რომ არონს დაუჯეროს. მერე ბაზარს რა უყოს? ყოყმანობს იოსკა და ქანაობს ბაზარსა და ლარებკომს შორის. ერთი მაგარი ბიძგი კიდევ და იოსკა სამუდამოდ თავს დაანებებს ბაზარს და გადავარდება ლარებკომის ბაზარში. იოსკას ბრაზი აღრჩობს და მაინც გაჯავრებული ანჩისხატის ჩასახვევისაკენ წაეიდა.

* * *

თბილისში მშვენიერი საღამო დგებოდა. ქვეყნის მნათობი ემშვიდებოდა დედამიწას დროებით. ისე ძალიან უყვარს მზეს თბილისი რომ ჩასვლის წინ კიდევ რამოდენიმეჯერმე გადმოხედა თიქოს ეუბნება: მშვიდობით, ჩემო საყვარელო, ხვალ დი ლამდე, ეხლა კი სხვაგან მიჩქარება.

სექტემბრის შუა რიცხვები იყო. მტრედის ფერი ატმოსფერით, შემოსილი მტკვრის ნაპირები და აჩისხატის უბანი ლამაზი, ზღაპრულ სანახაობას წარმოადგენდა. ეს მშვენიერი ბუნება, ეს მტკვრის დუღუნი. რამდენ სულდგმულს აღუძრავენ ამქვეყნიურ, სიცოცხლის სიყვარულს. ეს ბუნების ძლიერი ძალნი რამდენს გაახვევს ტკბილ ოცნების ფურცლებში და გადაადგებს სამოთხის წალკოტში. რამდენი შეყვარებულთა გული დაჭერილი მტრედივით დაიწყებს ფრთხილას. ალბათ ახალგაზრდა ქალიშვილიც ამ ბუნების მშვენიერებამ მოხიბლა. ჩაიცვა და გასასეირნებლად იმ ქუჩით წაეიდა საიდანაც იოსკა უნდა მოსულიყო. რამოდენიმე ნაბიჯის გადადგმა ვერც კი მოასწრო, რომ იოსკას შორიდანვე შეავლო თვალი. მას უღვაწეები მოხდენილად ჰქონდა გაკეთებული. თხელი ვნებიანი, ტუჩების ქვეშ ოქროს კბილი კიაპობდა.

— გამარჯვება ნინა;

მოწივებით ჩამოართვა ხელი იოსკამ ახალგაზრდა ქალიშვილს, და ხელის ჩამორთმევაშიც კი იმდენი თავაზიანობა გამოიჩინა, რომ ნინას მასზე აღძრული ეჭვები სრულიად გაუფანტა.

— გაგიმარჯოს იოსკა!—თავზიანათვე მიუგო ნინამ.

— საით მიბრძანდებით ნინა, მშვენიერი სალამოა, ალბათ სასიერ-
ნოთ, ისე ხართ გამოწყობილი. თუ გამაბედნიერებთ და ნებას დამრთავთ.....

— სწორედ, რომ მიმიხვდით. მალე არდადგეგები დამთავრდება,
სწავლას დავიწყებთ და მინდოდა ერთხელ კიდევ გამესიერებინა ამხა-
ნაგთან.

— ჰო, სალამოც მშვენიერია.

— იოსკა, თქვენ ამხანაგებში რას გეძახიან? იკითხა სრულიად მო-
ულოდნელად ნინამ.

— რათა მკითხავთ ნინა მაგას. ცხადია ჩემს სახელს, იოსკას. უპა-
სუხა იოსკამ, ცოტა არ იყოს ექვიანათ.

— არა, მე, ისე... შეეცადა ნინა უხერხული მდგომარეობის გამოს-
წორებას. ფანჯარაში წიგნს ვკითხულობდი, ჩვენს ფანჯრის ახლოს ვი-
ლაც ქუჩის ბიჭებს მოეყარათ თავი და ბაასობდენ. ვილაც ურია იოსკას,
ფულის წართმევას უპირებდენ და გეგმაც შეადგინეს. ვიფიქრე: ნეტა ეს
სახელი იმ ვეგინდარას რატომ უნდა ერქვას მეთქი.

— ნინიკო, გამარჯვება,— მიესალმა ვილაც ახალგაზრდა, დაბალი ტა-
ნის, მაგრამ ლამაზი მოყვანილობის მქონე ქალიშვილი.

— ოჰ, თამროს გაუმარჯოს! სხვა თამრო როგორა ხარ, რამდენი
ხანია არ მინახიხარ. გაიცანით ჩემი ამხანაგი.— უთხრა ნინამ იოსკას, რო-
მელიც პალტოს ფოლაქს ეთამაშებოდა და რალაცას ფიქრობდა. ნინას
ხმაზე იოსკამ თავი მალა აიღო. სახეზე რალაც მწარე ნაღველი მოს-
წოლოდა.

— იოსკა, ნახად ჩამოართვა იოსკამ ხელი ახლად მოსულ ქალიშვილს.

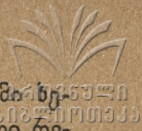
— თამრო,— უპასუხა ქალიშვილმა და ქურდულად შეათვალიერა.
ალბათ მოეწონა რომ სახეზე სიამოვნება აღებეჭდა.

— ეხლა, მშვიდობით იოსკა. ჩვენ სხვა ამხანაგთან მივდივართ, პა-
ტარა საქმე გვაქვს. სულ არ მახსოვდა რომ თამარა უნდა მოსულიყო.
ჩვენთან — მოიბოდიშა ნინამ და ხელი, გაუწოდა იოსკას გამოსამშვიდობ-
ლად. იოსკამ ორივეს ხელი ჩამოართვა და ნახათ თავის დაკვრასთან ერ-
თად, რალაც ტკბილი ჰარმონიული ხმით ჩაილაპარაკა:

— მშვიდობით ბრძანდებოდეთ.

— ქალები ჩქარის ნაბიჯით გაუდგენ ვზას, ნინა თავის ლერწამი-
ვით მალალსა და ნახ ტანს მიარხევდა. თამრო კი მწყვერვით მიგოგმა-
ნებდა.

— ეჰ, მაშ ასე, გამოტრიალდა იოსკა და ერთი ისე ამოიოხრა რომ
თითქოს ოცი წლის განმავლობაში დაგროვილი ნაღველი ეხლა ამოელო
გულიდანო. მგონი ნინას გაუგია ჩემი ამბები. მაგრამ ვანანებ იმ თავზე-

დებს თუ ბიჭი ვარ. უიარაღოთ მათთან მისვლას კი ისა სჯობია ჩემთვის. ლითვე მივცე ჩემი ფულები. დანა? დანას არა უშავს რა, მაგრამ ერთი რე-
ვოლვერი მისწრებაა მათვის... საიდან ვიშოვო, ავწაპნო? არა, არ მეხერ-
ხება, ეს ოხერი როგორღაც ჰა, შამაიკა. აი მართლა ის არის ამის სპეცი-
მგონი არც დამზარდება. მაგრამ სად იქნება ეხლა? სალოცავისაკენ. და
იოსკა ჩქარის ნაბიჯით წავიდა ებრაელების სალოცავისკენ. შამაიკაც
შალე ნახა.

— შამაიკ, რამე რომ იყოს ჩემთვის თავს გაიმეტებ? — შეეკითხა იოსკა
შამაიკას და შიგ თვალეებში ჩახედა.

— ეჰ, ოღონდ შენ დამავალე რამე და თუ გინდ საყდრის თავიდან
ჯვარს ჩამოვატან.

— მაშ, როგორმე ერთი ბრაუნეიკი უნდა მიშოვო.

— ეჰ, სულ ეგ იყო? — მე მყავს ნაცნობი, ან ვითხოვ, ან არა და ვი-
ყიდი ნუ გეშინიან, რისთვის გინდა?

— რა დაგიმალო, პადოშას, ქაჩალას და მათ შაიკას ჩემი ცემა და
ფულის წართმევა განუზრახიათ, ამ მიზნით ამაღამ ანჩხატის ეზოში და-
მიბარეს, ვითომდა ვითამაშოთო. არ მინდა ქვეშ დაუარდე, თორემ მერე,
ნაისპუგ ამიდებენ და ბაზარში აღარ გამაქაჭანებენ. ხომ განსოვს შაულოს
რა უყვეს, საწყალი ბოლოს მაინც მაგათი წერა გახდა.

მაშ მე საყდრის უკანა კედელთან გიცდი, შენ რეგორველს მოიტან
და თან ყოველ შემთხვევისათვის კოლკას ეტლს წამოიყვან. რა ვიცი კაცნი
ვართ. თუ ფული დაგჭირდა, აი ფული, და ისაკომ ათი ორ თუმნიანი
შიაწოდა. ეხლა კი წადი, იცოდე ერთ საათში აქ უნდა გაჩნდე შენი
დაგვიანება ჩემ სიკვდილს უდრის. მე კი ეხლა ნაზარასთან წავალ, მინდა
დანა ვიყიდო.

— დანა გინდა, აი დანა, და შამაიკამ მოფარებით წელში კოხტად
ვარტობილი მოგრძო ბებუთი ამოიღო, შავი ბუდით და იოსკას გადასცა.

— სხვა არაფრისათვის იხმარო, წვერი მოწამლული აქვს. — გააფ-
რთხილა შამაიკამ იოსკა.

— გმადლობთ. გასწი, არ დაგავიწყდეს ჩემი სიცოცხლე შენს ხელშია.
შამაიკა ნახევრად სირბილით წავიდა იოსკამ კი აჩისხატისაკენ
შეუხვია.

* * *

შამაიკა მსწრაფლ მუხრანის ხილთან გაჩნდა. ერთ ეზოში შევიდა
და დაიძახა.

— პეტო, პეტო!
— პეტო შინ არ არის. უპასუხა სახე დაჩინულმა რუსის ქალმა.

— სად არის, მალე მოვა?

— ღვინის სასყიდლად წავიდა, ერთი ამხანაგიც აქ უნდა იყოს, ალბათ მალე მოვა.

და შამაიკამ დაიწყო კარებთან ლოდინი. ოჰ, რა ცუდია ლოდინი. წუთი საუკუნეთ იქცევა. კაცს გული საგულედან უფარდება. შამაიკაც მოუსვენრად არის. დგას კარებთან და ელოდება პეტოს. თან ესმის თუ პეტოს სტუმარი როგორ ეარშიყება მის ცოლს. შამაიკას გულს დაგადუგი გააქვს. დრო სწრაფად გარბის. პეტო კი მაინც არა სჩანს. მეტის მოთმენა აღარ შეიძლება.

— თუ იცით, რომელ დუქანშია პეტო. შეალო შემაიკამ ოთახის კარი. მგონია აქვე ახლო უნდა იყოს, — უპასუხა პეტოს ცოლმა.

შამაიკა გამობრუნდა და გაიფიქრა: ძალიან სტუმართ მოყვარე, ცოლი გყოლია ჩემო პეტო. შამაიკამ იქვე ახლო მახლო დუქნები მთლად დაირბინა, მაგრამ პეტოს კვალსაც ვერსად მიაგნო. ალბად ისიც სადმე მისი ცოლივით დროს ატარებდა.

— ეხლა რაღა ექნა: ფიქრობს შამაიკა—აწაბნება ერთად ერთი ხერხი და დარჩა. მაგრამ არა, იქნებ ვარანცოველ რუსოს ჰქონდეს და მსწრაფლ ვარანცოვთან მტკვრის პირას გაჩნდა და ერთი ფიცრის ალყაფის კარებზე გაჯავრებით დააბრახუნა.

— რუსო შინ არის?—არა გუშინ დაიჭირეს, უპასუხა რუსოს მოხუცმა ბებიამ.

— ვაჰ, თქვენი სული... რაღა ეხლა დაიკარგენით ყველა. მეტი გზა არ არის, როგორმე უნდა ავწაბნო, მაგრამ ეგეც ხომ ფული არ არის, რომ ერთ კვირაში გამომიშვან. მაგის გულისათვის, შეიძლება კიდევ... მაგრამ, ძმა ძმისთვისაო შავი ღლისთვისაო. ისიც ხომ შეიძლება, რომ წავიდე და უთხრა ვერ ვიშოვი მეთქი და ისიც თავს დაანებებს ჩხუბს. მაგრამ არა, ჯერ ერთი ეხლა თამაში უკვე დაწყობილი ექნებათ. შერეც სულ ერთია მეც მაგათი წერა ვარ, ისე ჩამომეკიდენ ამ ბოლო დროს. ფნახოთ ბედსა ვცდი. რაც გინდა არ იყოს იოსკას ჩემზედ დიდი ამავი აქვს. განა ერთხელ იმანაც არ დამიხსნა სიკვდილისაგან, როცა ნონიკს ვალის გულიასათვის უნდა მოვეკალი. ამ ფიქრებით კიდევ მიუახლოვდა პუშკინის ბაღს.

— სრული ნახევარი საათია რაც ტრამვაის ველოდები, წუწუნებენ მგზავრები. მართლაც ალბად კარგა ხანია რაც ვაგონი არ მოსულა, აურებელი ხალხი ელოდება და მოლოდინში ყველა გზისაკენ იყურებიან. შამაიკამ ხალხს თვალი გადაავლო და საკბილოს დაუწყო ძებნა. საკბილოც მალე იშოვნა, როგორც ეტყობა სოფელია. ქალაქელობის არა სცხია რა. ყვითელ სატინის ხალათზე განიერი ქამარი არტყია და ზედ ბუღით ნაგანი ჰკიდია.

— ბუდით მოჭრა არ შეიძლება, სიმძიმე მოწყდება და გაიგება. ფიქრობს შამაიკა. კუთხეში მიიღობინა ერთი მოგრძო ქვა გაზეთში შეხვდა და ხელში დაიჭირა. მესამე ნომერი ტრამვაი მალე გამოჩნდა. იარაღიანი სწრაფლ ვაგონზე მოექცა. წინა კარიდან შესვლა შეუძლებელი გახდა, რადგან ხალხი აუარებელი მიაწყდა. შამაიკამ ვაგონს მოუთარა, მეორე მხრიდან თავისუფლად შევიდა. კარი კი ღია დასტოვა ყოველ შემთხვევისათვის. მეორე კარებში ერთი მოხუცი ქალი სადილით ხელში გადაჯვარედინებულიყო და არც ერთს არ უნდოდა პირველობა დაეკარგა. შამაიკა სწრაფლ გაჩნდა იარაღიანის გვერდით. რადგან ვაგონში ყველა ადგილები დაკავებული იყო, იარაღიანიც და ორი სხვაც ფეხზედ იდგნენ. შამაიკამ მოხერხებულად ამოუდგა იარაღიანს უკან, მომენტს ელოდა. მოხუცებული ქალი სადილით ხელში შამაიკას გვერდზედ დადგა. მას სადილი წინ გაეწია მათ შუა, თავისუფალი ადგილი რჩებოდა, ეს კი შამაიკას ხელს უშლიდა კონდუქტორმა სიგნალი მისცა და ბილეთების გაყიდვა დაიწყო. მოხუცი ბილეთის ასაღებად მოემზადა, დაბლა იუბკის ჯიბიდან გარმონისებურად დაკეცილი პორტმანი ამოიღო. შამაიკამ მოხერხებულად ჩაატანა თვალები შიგ. პორტმანს იდაყვი გაკრა და მოხუცის ვერცხლის ხურდა ფულმა ძირს გაიწკრიალა. მოხუცი დაფაცურდა და ფულს კრეფა დაუწყო. ყველა ახლო მახლო მდგომი ძირს იყურებოდა და მოხუცს დაბნეულ ფულის მოკრეფას შეველოდნენ. იარაღიანიც დაიკუთა შამაიკამ მისი დაკუთვით ისარგებლა, ხალხს თვალა გადაავლო და რომ ნახა მას არავინ უყურებდა, მოხერხებულად გახსნა ბუდე ამოიღო ნაგანა და შიგ ქვა ჩააცურა. ნაგანა კი ჯიბეში გააქანა. ცივი ლითონი მოხვდა ხორცს და კი არ გაერიდა არამედ დასწვა, სწორედ რომ დასწვა.

— ოჰ, უკაცრავად, ეს სამი ნომერია მე კი ოთხი ნომერი მინდოდა გამატარეთ და შამაიკა ვაგონიდან ჩავიდა.

— აბა, ვაიმე რევორველი ვინ ამომაცალა. ან ეხლავე დამიბრუნეთ ან მეც აქვე მომკალით!

შემოესმა შამაიკას განწირული ძახილი. ხალხის სქელი კედელი სწრაფლ გარღვია. ფორდის საფოსტო ავტო სიგნალს იძლევა და ხალხში ნელა გზას იკაფავს, შამაიკა ზედ მოექცა. მანქანა ხალხს გასცდა თუ არა თვალის დახამხამებზე სომხის ბაზარზე გაჩნდა. შოფერმა შამაიკა მხოლოდ ეხლა შენიშნა, მაგრამ ვიდრე იტყოდა რამეს შამაიკამ დაასწრო.

უკაცრავად ნაცნობი მეგონე და იმიტომ შემოვახტი. დამერწმუნეთ სულ ჩემს ბიძაშვილს ჰგევხართ ისიც ასეთ მანქანაზე მუშაობს. შოფერმა მანქანა გააჩერა შამაიკამ ბოდიში მოიხადა გადმოხტა და სირბილით იქრო

მჭედლების ქუჩით ანჩისხ ატისაკენ გაიქცა მაგრამ მალე ვილაც ყვირილით წამოეწია.

— შამაიკ საით? ეს მეეტლე კოლკა იყო.

— ვაი შენი გამჩენის ჭირიბე. რომელმა ანგელოზმა გამოგზავნა აბა ანჩხატისაკენ იოსკამ დაგიბარა, ჯერ კედელთან მოიციდი. მერმე თუ საჭირო შეიქნა მე დაუსტვენ და შენც ეზოში უნდა გაჩნდე. აბა ჩქარა ჩვენი, ერთი წუთით დაგვიანებამ შეიძლება იოსკა იმსხვერპლოს.

მეეტლემ ცხენებს შოლტი გადაუჭირა და ეტლი აჩისხატისაკენ გაქანდა.

* * *

იოსკა, როცა ებრაელების უბნიდან აჩისხალისაკენ ბრუნდებოდა, სრულიად მოულოდნელად პადოშას ჯგუფს პირის-პირ შეეჯახა.

— ჰა, ური ვთამაშობთ თუ არა? თუ შნო გაქვს გამოიჩინე ბარემ.

— რაში არა ვთამაშობ. მიუგო იოსკამ ამაყათ.

— მაშ წავიდეთ.

— წავიდეთ. და ყველა გაუდგა გზას. გზა და გზა უმრავლესობა უსტვენდა, მათ შორის იოსკაც. ხშირად სტვენა ბევრ რამეს ამბობს.

— მალე მივიდენ ანჩისხატის ეზოში. თითქმის ყველამ დანებს განგებ აღგილები შეუცვალეს რომ იოსკასათვის დაენახვებიათ. თანაც ისე იქცეოდენ ვითომ დაჯდომიში ხელს გვიშლისო. იოსკამ ჩუმად თავისათვის მწარედ ჩაიციინა.

— აბა. გამოდით ვინ თამაშობთ, დაიძახა იოსკამ თავისებურად. პადოშა გავიდა სამ თუმანს.

იოსკა ზარებს ჰყრის და თავისებურად გაიძახის „ესეც ასე“. მაგრამ ხმას ნელ ნელად დაბლა უწევს რადგან ზარი დალატობს.

პირველი მოგება ეშმაკისააო, არა უშაეს იოსკას ფულის მარაგი ბლომად აქვს.

— ექსივეს გამოვდივარ. სთქვა პადოშამ. ისიც მოიგო, მაგრამ იოსკას გული ჯერ არ უსკდება, მხოლოდ აუფრფხილდა კი.

— ათი თუმანი, აგორე—სთქვა ჭაჩალამ და ფული დაყარა მანაც

— ოცს ერთად, ხოში გაქვს,—სთქვა მოგებით წახალისებულმი პადოშამ.

— ყარე მაგის დედაც... პასუხობს უკვე გაბრაზებული იოსკა. ყარა ისიც წაავო

— ხუთი თუმანი ურიჯან. ყარე, ისაქსჯობია ნელ ნელა მოიგოთ უთხრა დაცინვით სეროიუჟამ და გამოვიდა იმ ხუთ თუმანს რომელიც პადოშასაგან ისესხა იოსკასაგან მონაგები ფულიდან. ყარა. ეს ხუთი თუმანი

იოსკამ მოიგო. იფიქრა ზარი ალბათ ჩემსკენ აპირებს გამობრუნებას. წელში გაიმართა გასწორდა და წახალისებული დაიძახა:

- აბა გამოდით ჰა.
- აი ამას დაუთვლელათ აგორებთ. და პადოშამ ხელში ჩაბღუჭული მისგანვე მოგებულნი ფულები უჩვენა.
- გამოვდივარ მაგის დედის სულიც... ჰყარა. წააგო. კიდევ წააგო. ეხლა კი გული უსკდება იოსკას, ასე სამარცხვინოთ არასოდეს არ წაუგია ასორმოცდაათი თუმნიდან ათი თუმანი ღა დარჩა, ფულს უფრთხილდება, თითო თუმნობით თამაშობს. მაგრამ მაინც აგებს, შერე დაცინვა.
- ჰა შემოგელთ, ური? არა უშავს პალტოზე გეთამაშები.
- პალტო რომ წააგოს.
- თავის განათლებულ გოგოს დაავიარავებს.
- გაჩუმდი თორემ გოგოს გიჩვენებ შე... გაციცხლდა იოსკა. სისხლი სახეში აუარდა, გონება ეწვის, თავი უბრუსი.

— ითამაშე, ითამაშე, ნუ აგეწვა! ვა! სულ იგებ, ერთხელ წააგო არ იქნება.

იოსკას უკანასკნელი სამი თუმანი აქვს დარჩენილი. ხედავს ჩხუბი უადგილოა. დამუნჯებულია. შამაიკა კი მაინც არა სჩანს, სად ჯანდაბაში დაიკარგა. იქნებ მომატყუა. ან იქნებ ჩავარდა. მაგრამ რა დროს ფიქრია.

— გორება ჩემია! მოიტა ზარები.— უთხრა იოსკამ აგორა და დაიძახა: ესეც ასე! მოიგო. კიდევ და მანამდე ზარი აღარ გაუშვია ხელიდან ვიდრე პადოშას თავის თანხიდან ხუთი თუმანიც არ მოუგო. პადოშას ჯგუფს მხოლოდ ხუთი თუმანი ღა დარჩა, რადგან მთელად ათი თუმნით დაიწყეს თამაში.

— გვეყოფა— სთქვა იოსკამ და ადგომა დააპირა. ეტყობოდა რომ საქმემ ჩხუბამდე უკვე შიალწია. შამაიკა კი არსად სჩანს. იოსკამ კლავის საათს დახედა. უკვე საათ ნახევარი გასულა. ვადას ნახევარი საათი გადააცილა. უსათუოდ რამე ხიფათი შეემთხვა, თქმა არ უნდა.

— მოიგე და მიდიხარ. ური შენი დედა..

— მე არ მივდივარ, აბა ვინ გამოდიხართ? და იოსკამ ზარები ნერვიულად აათამაშა ხელში, ესეც ასე მოიგო.

— არავინაც არ გამოსულა,— იცრუა პადოშამ ეხლა კი მე გამოვდივარ აი ხუთ თუმანს, ყარე.

— ესეც ასე! იოსკამ მოიგო. ფულები უბეში ჩაიწყო, წამოდგომას აპირებს, მაგრამ ფრთხილობს, იცის რაც უნდა მოხდეს და ხელი შარვლის ჯიბისკენ მიაქვს. ხელის ჩაყოფას ვერც კი ასწრებს, რომ ხუთი მალლა აწვდილი დანა მთვარის შუქზე აპრიალდა.

იქვე ახლოს მტკვარი დუღუნებს, თითქოს მთვარეზე იყოს შეყვარებული და ეარშიყებოდეს. მთვარეც მას და იმის არემარეს ჩაბურთებია თავისი ვერცხლისფერ სხივებით, მისი არე მარე დღესავით გაუნათებია და ისე კაშკაშობს თითქოს ცდილობს იქ მომხდარ ამბის მოწმე შეიქნეს.

— ურიავე! ფულები დააწყე, თორემ ეხლავე სანთლებს დაგინთებთ. ამ სიტყვებთან ერთად იოსკას ყურამდე ეტლის ხმაურმაც მოატანა. ნუთუ შამაიკაა. თქმა არ უნდა, ის არის.

— ჰა, არ იძლევი. ან შენც სამუდამოთ აქ უნდა დარჩე ან ფულები დასტოვე, გესმის და პადომამ გაალმასებული დანა ცხვირის წინ აუთამაშა. წუთიც და არ დაინდობენ, მოჰკლავენ. მსწრაფლ მოისაზრა: ერთი მაგარი წიხლი სრულიად მოულოდნელად მის წინ მდგომ პადომას გააოტყა, პადომან თავი ველარ შეიკავა წაბარბაცდა და წაიქცა. ორი ძლიერი მუშტი კი გვერდზე მდგომ ქაჩალას, სერიოჟკას უთავაზა. და ეს ისეთი ძლიერი დარტყმა აღმოჩნდა, რომ ვერც მათ მოახერხეს ფეხზე დადგომა. მაგრამ ზურგში მდგომმა პუჭურამ, ამ ჩია კაცმა, დანა მოხდენილად გაათამაშა და კისერში უპირებდა ჩარტყმას, მაგრამ მიზანს აცდა, რადგანაც ამ დროს იოსკა შემოტრიალდა. ის სტვენით შამაიკას პასუხს აძლევდა, პასუხის მიცემა ვერ დაამთავრა, რადგანაც პუჭურას ბასრი დანა მის მხრის თავში ღრმად ჩაცურდა, და მალე სულ მალე შამაიკა სისხლმა შადრევანივით ამოხეთქა.

შიშისაგან თუ ტკივილებისაგან იოსკას გული შეეკუმშა და ძირს დაეცა.

სისხლით გამხეცებულმა პუჭურამ, იოსკას ფეხის წაკვრით გადაუბრუნა კრილობაში დანა, ერთხელ კიდევ დაატრიალა და მერე ენისაკენ გააქანა. ენამდე მიტანა ველარ მოასწრო, რადგან ამ დროს საიდლანაც ტყვია გავარდა და ვაფლითა მისი შუბლი.

— ტყვიას შამაიკა ისროდა. შამაიკა სწორედ იმ დროს მოვიდა როცა კუჭურა სისხლიანი დანით ხელში ადგა. იოსკას ბეჭის თავიდან სისხლი წრილით მოსდიოდა. შამაიკას ჯერ ვერ გაეგო ვინ იყო დაჭრილი, მაგრამ როცა იოსკამ დაიკვნესა მაშინ კი მიხვდა ყველაფერს. მიხვდა რომ მან დაიგვიანა და ტუჩზე მწარედ იკბინა. თითი უნებურად წამოეგო ჩახმახს და ტყვიამ თავის დანიშნულება შეასრულა.

მოჰკლა გამხეცებული პუჭურა. შამაიკა სირბილით მივიდა იოსკასთან. სროლის ხმაზე ყველანი წამოხტნენ და მოუსვენს.

მხოლოდ ერთი მკვდარი, ერთი ცოცხალმკვდარი და ერთიც ცოცხალი აღამიანი დარჩა აქ. შამაიკამ იოსკას თავთან დაიჩოქა, მისი თავი თავის მუხლებზე დაიდო. სროლის ხმაზე მეეტლე კოლკაც შემოსულიყო და შამაიკასთან მიიბრინა. ხედავს: იოსკას ქუდი სადღაც გადა-

ვარდნია მისი ლამაზი სახე გადათეთქვილა და უფრო ვალამაზებულ-
თხელი ტუჩები ოდნავ გაღებულა და თეთრი ლარივი: ჩაწყობილი კი-
ლები მოსჩანს, მათ შორის ერთი ოქროსაა და მთვარის შუქზე ბოჭყეია-
ლებს. ბეჭის თავზე ჭრილობას ახლად გაჩეხილ ბროწეულივით დაუღია-
პირი და მუქი წითელი სისხლი გადმოსჩქეფა. მის სისხლს, პუკურას სისხ-
ლიც შეერთებოდა და სისხლის პატარა გუბე დამდგარიყო.

ერთი წუთით სამარისებური სიჩუმე ჩამოვარდა.

— რას გაჩარებულხარ—შეუტია მეეტლემ შამაიკას, რომელიც წუ-
თით გარინდებულიყო, რაღაცას ფიქრობდა.

მეეტლეს დახმარებით შამაიკამ თავისი ხალათით და ქუჩკიანი პერ-
ნავით იოსკას ჭრილობა შეუხვია, მეეტლემ ეტლი მოაყენა და იოსკა შიგ-
ჩასვეს. შამაიკა, მხოლოდ შარვლის ამარა დარჩა.

— იოსკა, საით წაგიყვანო, მე მგონი ბალნიცაში, — შეეკითხა ხმა-
მალა შამაიკა. იოსკამ თეალები მძიმედ გაახილა და ნაწყვეტ ნაწყვეტათ-
დასვენებ—დასვენებით სთქვა.

— არა შამაიკ, მე, სულ ერთია, მაინც მოვკვდები... და არ მინდა
მაგათ ჩაუვარდე ხელში... თორემ ვიცი ჩემს საფლავსაც კი მოთხრიან-
წამიყვანენ მცხეთაში. იქ ექიმი ქალის სახლში დავწვები.

— მცხეთაში? ძალიან გარგი. აბა კოლკა, ნახევარ საათში მცხეთაში
უნდა გაჩნდე, თორემ საქვე ძალიან ცუდათ არის და წამსვე ეტლი და-
იძრა.

* *
*

სროლის ხმაზე ნინამ ფანჯარა გააღო და გადმოიხედა. ყველაფერი
ხელის გულივით სჩანდა. საშინელი სურათი იყო. ორი ადამიანი სისხლში
ცურავდა, მალლიდან კი მთვარე დაცქეროდა. ნინამ ბეწვის პალტოს და
ოქროს კბილს თვალი მოჰკრა.

— იოსკა, თითონ ის არის. ნინამ კი წუთით გრძნობა დაკარგა.
მაგრამ, იქ ხომ მეორე ადამიანიც იყო მკვდარი, რატომ მხოლოდ იოსკას
ბედმა დააღონა?

იქნებ ეს მხოლოდ ქალური სისუსტე იყო, რომელიც სისხლის დანა-
ხვამ გამოიწვია.

არა ნინას იოსკა მოსწონს და უყვარს კიდევ. როცა ნინა გონს
მოვიდა კვლავ ფანჯრიდან გადიხედა და თვალი გაქანებულ ეტლს
შეასწრო. ტელეფონთან მიიბრინა.

— ცენტრალური, მომეცი მილიციის სამართველო. მილიციის
სამმართველოს მორიგე. მტკვრის ნაპირას, ანჩხატის ეკლესიასთან მოხდა
მკვლელობა. გთხოვთ გამოცხადდეთ. პასუხს არც კი მოუცადა ტრუპკა

ჩამოკიდა, საზამთრო შალი მოისხა და დედის კითხვაზე თუ სად მივიდეთა უპასუხა:

— ამხანაგმა დამირეკა, ძალიან ავადა ვარ და მნახეო ახლოს სტოგორობს მალე დავბრუნდები. დედამ ნება დართო იმ პირობით, რომ მალე დაბრუნებულიყო.

თავის სიცოცხლეში პირველად იტყუა დედასთან ნინამ. მერე, რად, ჩისტვის? მხოლოდ იმისი გულისთვის ვინც მხოლოდ გაიცნო და რამოდენჯერმე შეხვდა. ალბათ ამ რამოდენიმე შეხვედრამ მათთვის ყველაფერი სთქვა.

ნინამ გულის ფანჯრალით ჩაირბინა კიბეები და მკვლევლობის ადგილისაკენ წავიდა. მთვარემ გამოანათა, თითქოს ამ სპეტაკი არსების გზის განათება მოინდომაო. ნინა გრძნობდა, რომ მას ამ წუთში არც არაფრისა ეშინოდა და ვერც ვერაფერი დააბრკოლებდა. რა დროს შიშია, როცა ის აღამიანი, ვინც მას უყვარს საფრთხეშია. ამ დროს ნინას ავტოს თვალებმა შეანათა. ეს მილიციის სამმართველოდან გამოძიებული მოვიდა. ავტო გაჩერდა. მარდად გადმოხტენ გამოძიებელი, ექიმი და ხუთი შეიარაღებული მილიციელი.

— თქვენ დარეკეთ? შეეკითხა ახალგაზრდა ქალს გამოძიებელი. რომელსაც მოტანილი საზამთრო შალი ხელებში ჩაებლუჭა და ორივე ხელი პირთან მიეტანა. ქალის გაფართოებული თვალები სისხლს დასცქეროდა, რაღაცას ფიქრობდა. გამოძიებლის კითხვა თითქოს მას არ გაუგონია, უპასუხოთ დასტოვა.

— თქვენ დარეკეთ, გაუმეორა კითხვა გამოძიებელმა.

ნინამ მხოლოდ ეხლა აიღო თავი მაღლა და კუბრივით შავი ღიდი თვალები, რომლებსაც გასროლილ ისრის მსგავსი ლამაზი ხშირი წარბები და გრძელი წამწამები უმშვენებდა, სისხლიდან პირდაპირ გამოძიებელზე გადიტანა და ოდნავ მწარე ნალვლიანი ღიმილით მტკიცედ სთქვა:

— დიახ მე დავრეკე. სახლში სროლის ხმა შემომესმა. ფანჯრიდან გადმოვიხედე და ვხედავ ორი კაცი სისხლში სცურავს, მათ შორის ერთი ჩემი... და ნინამ სიტყვა აღარ დაამთავრა. მე თქვენ დაგირეკეთ და როცა მეორეთ გადმოვიხედე, მხოლოდ გაქანებულ ეტლს შევასწარი თვალი. მე პირდაპირ აქეთ გამოვიქეცი და დანარჩენს თქვენც კარგად ხედავთ.

— მეტი არაფერი იცით?— შეეკითხა გამოძიებელი.

— არა,— უპასუხა ქალმა და მტკიცე ნაბიჯით გასწია შინისაკენ. გამოძიებელს კიდევ რაღაც უნდოდა ეკითხა, მაგრამ ქალის მტკიცე ნაბიჯმა უკან დაახევინა და ნერწყვი გადაჰყლაპა, თითქოს პირზე მომდგარი სიტყვა თან გადააყოლო. ნინა ნელა და ამწყათ მიაბიჯებდა, ნელა

მიარხვედა თავის ლერწამივით ნაზ ტანს, თავი კი ჩაეჭინდა და ფიქრობდა. ფიქრობდა ვინ იცის რას. გამომძიებელმა დაათვალიერა მიდამო. ცხადი იყო მკვლელები გაიქცენ და მოკლულიც თან გაიტაცეს. მაგრამ ვინ იყო მოკლული?—ყველას თავში ეს კითხვა ტრიალებდა.

— მთვარე კვლავ ღრუბლებს მიეფარა. თითქოს დაფარული საქმის უფრო მეტად დაფარვა უნდაო. მტკვარი კი აბურღღუნდა თითქოს იძახდა: აი მე მყავს მოკლული გულში ჩახუტებულიო.

გამომძიებელმა ხელის ფარანით, მიდამო გაანათა. სისხლის კვალი-ორი გზით მიდიოდა: ერთ მტკვრის ნაპირით, ეტლიც ამ გზით წასულიყო, მეორე ეკლესიის ჩასახვევისაკენ. აქეთ სისხლი ნაკლები იყო. საექვო იყო რომელი გზით წავიდნ მკვლელები.

უფროსმა მილიციელმა, მილიციელები ორ ჯგუფად გაჰყო. ერთ-ეკლესიის ჩასახვევისაკენ გაგზავნა მეორე ჯგუფი კი თავის თანხლებით.

კვლავ ავტოში ჩასხდნ და მტკვრის ნაპირით მცხეთისაკენ გაქანდნ...

* * *

— უუუ... უუუუ... ყვირის ავტო და მიქრის.

— ნუთუ დაედევნენ, ფიქრობს ნინა და კვლავ ფანჯრიდან იყურება და რა იცოდა საწყალმა ნინამ, რომ მდევრები დაედვნა მას ვისთანაც რამოდენიმე ნეტარი წუთი გაატარა. მას ერთი ობოლი ცრემლიც კი გადმოვარდა უცოდველ თვალიდან. ცრემლი ცუდის მომასწავებელია.

ნახევარ გზაზე მეტი იარეს იოსკა თანდათან ცუდათ ხდება:

— როგორა ხარ იოსკა. ეკითხება შეშინებული შამაიკა, ხმის კანკალით და თან იოსკას გულში იხუტებს და თვალეში ჩაჰყურებს.

— ეჰ, შამაიკჯან, ჩემი ამ ქვეყნად გამობრუნების იმედი აღარ არის... არა მგონია თვით ჯოჯოხეთის კუბრში ამაზე მეტი სიმწვავე ვგვრძნო. იოსკას გული შეუღონდა.

— არა გიშავს რა იოსკა. საცაა მივალთ. ჰა კოლკა, ჩქარა, ჩქარა და კოლკაც აწნავს ცხენებს შოლტს, ეტლიც მიჰქრის და ინჯღრევა.

— უუუ... უუუ... ყვირის ავტო და ეშინია შესახვევში არასფერს დაეჯახოს.

— იოსკამ თვალეები აახილა. ავტოს ყვირილს ყური დაუგდო და ქანც მიღეული შეეკითხა შამაიკას.

— ნუთუ დაგვედევნენ.

— მგონი... და შამაიკამ უკან მიიხედა. მე უგროზისკის ავტოს ხმას ვიცნობ. ეტლმა მაღლობისაკენ აუხვია ეხლა კი შამაიკამ, გარკვევით-გაარკვია უგროზისკის დახურული ავტო.

— თითონ ისინი არიან ჩაილაპარაკა შამაიკამ თავისთვის. წალე და-
ჯვეწვეიან. კოლკას შეჰყვირა:

— ვერ უყურებ მოგვდევენ. ჩქარა! შენმა ცხენებმა უნდა გადაგვარ-
წინოს, ჩქარა! შამაიკას ყვირილზე იოსკა გონზე მოვიდა.

— რა არის შამაიკ მოგვდევენ? ჩემი სიცოცხლე მაინც განწირულია
ვააჩერე ეტლი, მე აქ დამტოვე... შენ კი გაიქეცი. ჯერ შენ ახალგაზრდა
ხარ და კიდევ შეგიძლია დადგე სწორ გზაზე და კარგად იცხოვრო...
ვიცი რომ ჩემი თავი გიყვარს და ჩემთვის სიცოცხლეს არ დაზო-
ვავ... და გთხოვ, მგონი ეს ჩემი უკანასკნელი თხოვნა იქნება დაანებო
თავი ძაგ მურტალ და ძაღლურ ხელობას. ჩემს პალტოს ჯიბეში
იმდენი ფულია, რომ შეგიძლიან ოთახი დაიჭირო, მანამდე იცხოვრო
ვიდრე სამუშაოს იშოვიდე რამეს... თორემ სულ ერთია შენც ჩემებრ
ძაღლივით ჩაგკლავენ სადმე.. კიდევ გთხოვ, დაანებო თავი მაგ მურტალ
ხელობას. შეიქენი ნამდვილი ადამიანი, მიდი ცხოვრებასთან... და მიგი-
ღებს. სთქვა სიტყვები დასვენებ დასვენებით და მიესვენა ეტლის ზურგზე.

შამაიკას გული უსკდება, ცალი ყურით იოსკას უსმენს, ცალს კი
ავტოს მოახლოვებას ადევნებს.

— ეჰ, რას ამბობ იოსკა? უშენოდ სიცოცხლე რად მინდა მაგრამ
იოსკას კვლავ გრძნობა დაეკარგა.

— კოლკა... ხუთი წუთაც და დაგვეწვეიან, ჩქარა! ჩქარა! კოლკაც
კვლავ ცხენებს უცხუნებს.

— რა ვქნა შამაიკჯან დაიქანცენ.

— მოიხსენ ეგ წითელი წელსახვევი. უთხრა შამაიკამ კოლკას, ეტ-
ყობოდა რალაც მოიფიქრა. კოლკას ჯერ გაუკვირდა, მაგრამ შესახვევი
უხმოდ მოიხსნა. შამაიკამ წითელი წელსახვევი შუა გზაზე გადაადგო.
კოლკასთვის არაფერი უთქვამს, მაგრამ კოლკამ უსიტყვოდაც ყველაფერს
შიხვდა და კვლავ ცხენები შოლტით გარეკა. კოლკამ შამაიკას გადახედა.
შამაიკას თვალები დაუწყებტნია და ირგვლივ ცეცხლივით ანათებს. მისი
გულმკერდი მოძრავ მანქანასავით აღის და ჩამოდის.

— შამაიკ ჩაიცივი რამე, მასზე ყველა ექვს აიღებს.— შამაიკს კოლკას
სიტყვები ჭკუაში დაუჯდა. იოსკას პალტო, რომელიც იქვე ეტლში ეგდო
ტანზე მოიცვა და შიგ გაეხვია. ავტო ეს არის უნდა წამოეწიოს, მაგრამ
გაჩერდა, ალბათ შამაიკას ხერხმა გასჭრა, შამაიკა ხელად დამშვიდდა და
კოლკას მიმართა:

— კოლკა! საცაა მივალთ. აბა ჩქარა! იოსკას, ექიმ ქალთან დავ-
ტოვებ. ჩვენ კი ცოტა ზემოთ ავალთ და იქიდან ნელა უკან დავბრუნ-
დებით. თუ გკითხონ ჩემი ვინაობა, უთხარ არ ვიცი, ვილაც ოხერია, მთე-
ლი დღე ვატარებ და ფულიც არ მოუტყიათქო. ეხლა კი გააჩერე, აი იქ

უნდა ავიყვანოთ და მაღლობზე მდგომ ქოხზე მიუთითა. შამაიკამ მეეტლეს დახმარებით იოსკა ქოხში შეიყვანა. ქოფაქმა ძაღლებმა ყეფა ასტეხეს. მაგრამ მალე სახლის პატრონი გამოვიდა და ძაღლებიც გაჩუმდნენ. სოფელს მათი მისვლა არ გაუგია, რადგან ქოხი მოშორებით იდგა და ძაღლებიც მალე გაჩუმდნენ. იოსკა ტახტზე დააწვიანა, რომელიც მუდამ მზად ჰქონდა მოხუც-გაჭირვებულთა და ავადმყოფთათვის.

— აბა, დედი! შენი თვალის ჩინივით უნდა გაუფრთხილდე, რათაც არ უნდა დაგიჯდეს უნდა მოარჩინო, თორემ ვერ გადმირჩები თან უბიდან ფული ამოიღო და მოხუც ქალს მიაწოდა. რა ვიცი. ფულით ჯოჯოხეთის ყიდვა იქნებაო და ნუთუ მე ამ ბებრის გული ვერ ვიყიდო,—იფიქრა შამაიკამ.

— ეს ეხლა, დანარჩენი მერე იყოს და იოსკასთან მიიბრინა. იოსკაჯან კარგად იყავ ნუ შეგეშინდება. შენ საიმედო სახლში ხარ და კარგადაც მოგივლიან. თითქოს ოთახის კარმა მოასულდერაო. იოსკამ თვალები აახილა.

— მაღლობთ შამაიკ. თუ გადაკრჩი ხომ კარგი თუ არა და კიდევ ვთხოვ, ამიერიდან შენი საქმე ქურდობა აღარ იყოს. შენი ბინა ქუჩა აღარ იყოს. როგორც აქამდე.. ჰაერმა—რაღაცის თქმა უნდოდა მაგრამ სისუსტემ სძლია, თვალეები დახუჭა და მიესვენა.

— კარგად იყავი იოსკა.—უსურვა მეეტლემაც.

შამაიკამ იოსკას ხელი აიღო. იოსკას ხელი ნახევრად უკვე გაციებოდა. ამ სიცივემ რაღაც მწარე აგრძნობინა და თითქოს გველს შეხებოდეს განზე გახტა.

— დედი, შენი იმედი-ლა მაქვს, თუ მაგ ბიჭს მოარჩენ. სამუდამო საცხოვრებელი გაგიჩნდება. მოხუცი კი იოსკას თავითიდან აღარ ცილდებოდა და ფათურობდა. ჭრილობა კიდევ მოებანა.

— ჭრილობა ძალიან ღრმა არის და ვნახოთ, ღმერთი დიდია. მოემსა კარებში მიმავალ შამაიკას და არ გასულა წუთიც რომ ისინი ეტლით მისიერობდნენ მცხეთის მაღლობისაკენ.

უუუ... უუუ... კვლავ ისმის ავტოს ხმა.

— მოაბრუნე და რაც წელან გითხარი არ დაგავიწყდეს. შენ უნდა უპასუხო: ვილაც ზემოთკენ ეტლს მიაქანებდა შიგ რამოდენიმე კაცი ისნდა და რაღაცას ეფარებოდა. აბა ეხლა კი ჩხუბი დამიწყე.—შამაიკას მთვარალის პოზა უკვე მიეღო. მეეტლე შამაიკას მიუხვდა და ჩხუბი დაუწყა:

— ჰა. ფული მაიტა, მამაცხონებულო, ცხენები დავხოცე. დილას აქეთია შენ გატარებ. ფული, ფული მაიტა, ცხენები დაიხოცენ, დილას აქეთია გატარებ და სულ რაღაც სამი თუმანი მოგიცია.—ეს უკანასკნე-

ლი სიტყვები მეეტლემ ისე ხმა მალლა სთქვა, რომ ავტოში გარკვევით გაიგონეს.

— შეაყენე—დაუყვირა უფროსმა მილიციელმა. მეეტლემ ეტლი შეაჩერა.

— გასწი, გასწი, შენი დედა...—უყვირის შამაიკა მეეტლეს და ლულ-ლულობს.

— რამდენი ხანია, რაც ამ მგზავრს ატარებ.—შეეკითხა მეეტლეს გამომძიებელი.

— რა ვიცი, ეს ოხერი მთელი დღეა მაწვალებს და ფულსაც არ იძლევა.

— ეხლა საიდან მოდიხართ,—იკითხა გამომძიებელმა.

— ქსანში ვიყავით. იქ ვილაცასთან! შეიარა და ავერ სამი საათია მოვდივართ.

— გზაში ხომ ეტლი არ შეგხვედრიათ,—იკითხა სხაპა-სხუპით უფროსმა მილიციელმა, რომელსაც თვალი კვლავ გზისკენ ექირა. შამაიკა კი თავის როლს ასრულებდა.

— ამ პატარა... სტაქანზე და ბარბაცობს—ამხანაგებო გაუმარჯოს... იყე... ამოისლოკინა. გაუმარჯოს ამხანაგებო... და კვლავ ლულულულებს შამაიკა.

— როგორ არა,—ეხლა, ეს ეს არის ერთი ვილაც თავზედი ისე მიაქროლებდა ეტლს, რომ ცოტა ვაწყდა არ დამეჯახა. შიგ რამოდენიმე კაცი ისხდენ და ვილაცას გარს შემოხვევოდენ,—უპასუხა მეეტლემ უფროს მილიციელს.

— სწორედ ისინი იქნებოდნენ. სთქვა გამომძიებელმა და ავტოს მოახტა. შამაიკა კი თავის საქმეს განაგებდა.

თირან, თურანი, ოქროს ქემარი

განა შენია, ჰეი განა შენია...

და ამ სიტყვებს ისე დამაჯერებლად მღეროდა რომ თითქმის კოლკამაც დაიჯერა მისი სიმთვრალე. ერთ და იმავე დროს ეტლი და ავტო დაინძრა, ორივე მტკვრის ნაპირს აჰყვა. ავტო მალლობისაკენ ეტლი კი თბილისისაკენ. როცა კარგა გზა გამოიარეს, მხოლოდ მაშინ მოაგონდა შამაიკას რომ რევოლვერი სადღაც დაჰკარგვია, მაგრამ სადღის კი არ ახსოვს, ალბად მღვერები იპოვიდენ სადმე და ხმა მალლა თავისთვის სთქვა.

— ნაგანა დაიკარგა.

კოლკა შამაიკასაკენ შემოტრიალდა და გაიღიმა.

— არა შამაიკ, ნუ გეშინიან, აი ნაგანა—და შარვლის ჯიბიდან შამაიკას „ნაამაგარი“ ნაგანა ამოიღო.

— დაიჭი, გქონდეს, დაგჭირდება.

შამაიკამ მხოლოდ ღიმილით უპასუხა, რევოლვერი გამოართვა და პალტოს ჯიბეში ჩაიღო. ცალი ხელი სულ ამ ცივ ლითონის იარაღზე ჰქონდა და მაგრა უჭერდა.

* *
*

მშვენიერი დილა თენდებოდა. გარიჟრაჟდა. ცამ მტრედისფერი მიიღო. კოლკას ეტლი მტკვრის ნაპირას მიდის და ინჯღრევა. ცალი მხრით მტკვარი მიჰყვება, მეორე მხრით თხემები. ეს მწვანე ბუჩქები თითქოს მწვანე კედელი იყოს, ისე არიან ერთმანეთზე გადაბმული. სადღაც ბულბულმა საამურად დასტვინა, შამაიკას გააფრეოლა, თითქოს შესცივდაო. ცას ახედა. მზეს ოქროს თათები გამოიყო. ღამის ლანდები სადღაც გაიპარენ. შამაიკა კი მწარე ფიქრებიდან ჯერეც არ გამოორკვევულა. ფიქრობს:

— ნეტავ მორჩება? და ეს კითხვა მის გონებას ფოლადის ბურღივით ღრღინის.

კოლკას ეტლმა გაათენებას თბილისში ჩაუსწრო.

— კოლკა! ეხლა ვაგზლისაკენ, მე პირველი მატარებლითვე მცხეთაში ვაპირებ წასვლას.

კოლკამ კვლავ პასუხის ნაცვლად, მხოლოდ გაიღიმა დი მიმართულება სადგურისაკენ დაიჭირა. შამაიკა სადგურთან გადმოხტა. კოლკას მადლობა უთხრა და გასამრჯელო აძლია, მაგრამ კოლკამ ფულს ხელი არ მოჰკიდა.

— არა, ჯერ ეგ ფული თქვენ თითონ უფრო დაგჭირდებათ, მერე იყოს. ეგეც რომა არ იყოს მე იოსკასგან იმდენი სიკეთე მახსოვს, რომ...— და კოლკამ კვლავ გაიღიმა, დაქანცული ცხენები მოაბრუნა და შინისკენ წავიდა.

— მშვიდობით შამაიკ! და კოლკა მოშორდა იქაურობას. შამაიკა კი მოსამსახურეთა კარებიდან სადგურზე გავიდა.

მეოთხე ლიანდაგზე საბარგო შემადგენლობა ჩამომდგარა. მემანქანე წასვლის ნიშანს ელოდება, ნალე მემანქანეს სიგნალი მისცეს, წასვლა ანიშნეს. მემანქანემაც საპასუხო სიგნალი მისცა „მივდივარო“ და მატარებელი დაიძრა. შამაიკა ბოლო ვაგონის საფეხურზე სდგას და გასცქერის ტრიალ მინდვრებს. ტრიალი მინდვრები ერთმანეთს სცვლიან და შამაიკას მწარე ფიქრები კვლავ ფრთებს ისხამს.

მატარებელმა სვლას უკლო, ალბად აეჭალაა. ავჭალაში მატარებელმა ცოტა შეისვენა, ფილტვებიდან ჰაერი ამოიღო და ისევ შეინძრა.

ეს „ცოტა“ შამაიკასათვის გახანგრძლივდა, ფიქრობს: რომ მოუვიდეს რამე, მაშინ იმ ქოფაკს დავახრჩობ. მაგრამ ის რა შუაშია. იოსკას რომ მოუვიდეს რამე, მაშინ ხომ სულ ობლად დავრჩი. უკანასკნელი მისი სურვილი ის არის, მე ჩემ ხელობას თავი დავანებო. განა მე კი არ მინდა, რომ თავი დავანებო, მაგრამ, რით? როგორ? ნუთუ ჩემთვისაც ზრუნავს ვინმე? მხოლოდ იოსკა? ხა... ხა... ხა... მწარედ გადინარხარა შამაიკამ. და ამ ხარხარზე მწარე არა მგონია იყოს: თუნდ ცრემლებს მთელი ღვარი, თუნდ წლობით დაგროვილი ნაღველი, თუნდ თვით ასპიტის შხამი—ეს ყველაფერი მისმა თვალებმა და სახის გამომეტყველობამ სთქვა.

— შეიქენი ნამდვილი ადამიანი, ე. ი. ადამიანურად იცხოვრეო. ცხოვრებასთან ახლო მიდი და მივიღებსო და განა ცხოვრება მიმიღებს?

— რა ვარ ეხლა მე? ქურდი, ჯიბგირი, ცხოვრებიდან გარიყული. რომელი, რომელი გზით მივიღე ცხოვრებასთან?

— იოსკა? იოსკა რაღაა. ის ადამიანია ის ნასწავლია, მან იცის ცხოვრებასთან მისასვლელი ყველა გზები და ადვილად მივა მასთან, მე კი?

— არა. ისიც ქურდია, ისიც უსირცხვილოა. მასაც, მასაც დაეკარგა ცხოვრებასთან მისასვლელი გზები. და ამ დაკარგულმა გზამ ისიც ჩემთან მოიყვანა. დიახ ისიც ქურდია, ნამდვილი ქურდი და ქურდზედაც მეტი. ისიც იპარავს, მხოლოდ უფრო მოხერხებულად. უფრო „განათლებულად“. ჩვენ შორის სხვა არაფერი განსხვავებაა. არა თუ მარტო იოსკა ყველა, ყველა ვაჭრები ქურდები არიან. მათ უფრო მეტი ცოდვა აწევთ კისერზე, რადგან ჩვენ ვიპარავთ და არ უარყოფთ, ისინი კი იპარავენ და იმავე ღროს, იფიცავენ: ცას, დედამიწას, ცოლშვილს და მზეს რომ არასფერს იპარავენ და წმინდანები არიან. იქნება ამათა ჰკონიათ, რომ ყველა ამ ცოდვობს მაშინ გამოისყიდინან ხოლმე როცა ქიფურ წინა დღეს ლოცვაში დაიჩოქებენ, და დიდი რაბინი წაილულლულებს: შემინდვია. რისთვისაც კარგ გამოსასყიდს იხდიან.

არა ეს მხოლოდ ნაქურდალის გაყოფაა, მეტი არასფერი და თუ ღმერთი მართლა არსებობს, მათ უფრო მეტი უნდა მოჰკითხოს ვიდრე ჩვენ. შამაიკამ საბოლოოდ დაამტკიცა რომ ის და იოსკა ყველაფრით ტოლნი არიან და შამაიკას გულში, იოსკას სიყვარულის სალაროს რამოდენიმე წვეთი კიდევ დაემატა.

შამაიკა ფიქრებიდან მატარებლის ყვრილმა გამოაფხიზლა. არე მარეს თვალი გადაავლო. სრულიად მოულოდნელად მცხეთა აღმოჩნდა.

შამაიკა გადმოხტა, პალტოს კალთები ერთმანეთზე გადიტანა და შეეხებოდა. რამოდენიმე წუთის შემდეგ შამაიკა იოსკას თავთან იდგა.

იოსკა როგორა ხარ? — შეეკითხა შამაიკა თანაგრძნობით.

იოსკამ თითქოს ხმა იცნო, თვალები გაახილა. შამაიკას შეხედა, თვალებით თითქოს შეეღას თხოვდა და ისევ უღონოდ დახურა. მოხუცი იქვე ფუსფუსებდა.

— როგორ არის დედი საქმე? მორჩება? შეეკითხა მოხუცს შამაიკა და პასუხის ლოდინში თვალი დაჭყიტა.

— ჭრილობა ძალიან ღრმა არის, თანაც დანის წვერი მოწამლული ყოფილა. ჭრილობა შიგნიდან ჩირქდება — ვნახოთ და უიმედოთ დაიწერა სახეზე კითხვის ნიშანი.

ამის გავგონებაზე შამაიკას სახეზე რისხვა, მუქარა და თხოვნა ერთად გამოჩნდა.

— დედი, მაგ ბიჭის სიცოცხლე მთელ ქვეყნად მიღირს, ერთი სიცოცხლე მაქვს დიდი, სიამოვნებით ვანაცვალე და ათასიც რომ მქონდეს ერთსაც არ დავიტოვებდი ჩემთვის. დაუფიქრებლად მივიტანდი მაგის სანაცვალოდ. ეხლა მაგის სიცოცხლე შენზეა დამოკიდებული. გთხოვ, გემუდარები, მოარჩინო, თორემ... და შამაიკამ სიტყვა აღარ დააბოლოვა, ვინ იცის რა მოსაზრებით.

— ვეცდები შვილო, ხომ იცით ჩემი სახლის კარები ყველა გაჭირვებულებისათვის ღიაა. ბევრი მაგისთანა და მაგაზე უარესებიც მომიჩინია, მაგრამ, განაგრძო მოხუცმა უფრო ხმა დაბლა და თავი გაიქნ-გამოიქნია — რა ვიცი ჭრილობა ძალიან ღრმა არის. მაგას კარგი წამლობა სჭირდება.

— ძველი მეძავი! რალაც ანაზღეულად გაივლო გულში შამაიკამ — ფულის წუწკი... აჰა დედიჯან, ოღონდ ეგ მორჩეს და... მიაწოდა ათი თუმანი. შამაიკას უნდოდა იოსკას დალაპარაკებოდა, მაგრამ მოხუცმა აუკრძალა.

— ჭრილობა ეხლახან შეუხვია, ლაპარაკი და განძრევა ავნებს. ისედაც სუსტათაა.

— კარგი დედი. — დაემორჩილა შამაიკა. მე ეხლა წავალ და სამ-ოთხ აათს უკან შემოვივლი. და შამაიკა გამობრუნდა უკან.

* * *

შემოდგომის ნახევარი დაილია. დილ-დილობით უკვე საკმაოდ აცივდა. შამაიკა მცხეთის მიდამოების მშვენიერებამ მოხიბლა.

ის მტკვრის ნაპირებს აჰყვა. ჩირგვებიდან ათას-გვარი ფრინ-ლოტი კიკიკი და საამური სტვენა მოისმის. ბუნების შეყვითლებული

მომწვანო სამოსელი თვალს ხიბლავს და თავისკენ იზიდავს. შამაიკას თვალებში ერთი კენჭი მეორეს სცვლის, მეორეს მესამე და ასე განაგრძობს ჩაფიქრებულ სიარულს. მტკვრის ნაპირას ლოდზე ჩამოჯდა ხელები მუხლებზედ დაეყრდნო და სახე ხელის გულებში ჩაიფლო, ზურგს უკან ფირინველებს მშვენიერი კონცერტი გაუმართავთ, წინ კი მტკვარი თავისებურად მოდუღუნებს.

მზე შემოდგომის სუსტს და ვნებიან სხივებს მტკვარში ისვრის. მტკვარი მას ათას ფერად აბრწყვილებს. შამაიკაც დაიმონა ბუნების ძლიერმა ძალებმა და ტკბილ ოცნების ფურცლებში გახვიეს.

— რა კარგი იქნებოდა რომ შამაიკას დედამა ან დახოცოდა. დედა მაინც, ფიქრობს შამაიკა. მაშინ ის დიდი ვაჭარი გამოვიდოდა, ფულთან ერთად სახელსაც მოიხვეჭდა და ყველა სცემდა მას პატივს, რა საკვირველია. რადგანაც მათში ბოვშეშაც კი იცის რომ „იემ მამონ, იემ ჭაბოდ“ მერმე ვისმე ლამაზ ქალს შეიყვარებდა.

არა ის ვაჭარი გამოვიდოდა. აუცილებლად ისწავლიდა ინჟენერი ან ექიმი შეიქნებოდა. და როცა სწავლას დაასრულებდა, მხოლოდ მაშინ შეიყვარებდა ვისმე.

ერთი ახალგაზრდა ჩვიდმეტი წლის ქალიშვილი რაღაც უფრო მეტ სიმპატიას და თანაგრძნობას იწვევს მასში მისი: ალვის ხესავით აზიდული ლამაზი ტანი, მისი მარმარილოსაგან გამოქანდაკებული სახე, ხუჭუჭი გრძელი თმა, მარჯნის ფერი ტუჩები და განსაკუთრებით ლამაზი მოყვანილი გულმკერდი—ყველა ახალგაზრდა ვაჟს აუფრთხილებს გულს. ძარღვებში სისხლს აუმღვრევს. მაგრამ მისი ზრდილობიანი მოქცევა და თავდაჭერილობა, ყველას თავის და უნებურად ათქმევინებს „დაილოკოს შენი გამზრდელიო“. შამაიკასაც ეს ანგელოზი შეუყვარდება მის ხუჭუჭა თმას ჩაიკრავს გულში. მის ტუჩებს ზედ დააკვდება და მისი მკლავებში დაისადგურებს.

მაგრამ უარი რომ უთხრას და ქალმა არ შეიყვაროს. არა ეს შეუძლებელია. მტკიცედ ხმამაღლა წამოიძახა შამაიკამ და თვალები გაახილა ხელები კვლავ მუხლებზე ედო სახე შიგ ჩაეფლო და გარინდებულიყო.

შამაიკას ხმაზე, ქალი შეკრთა, ალბათ ამ ადგილებშიაც ამდროს არავის ელოდებოდა. მაგრამ ბევრი აღარ უფიქრია, ერთი კი ამოიკენესა „მშვიდობითო“—და გადაეშვა აქაფებულ მტკვარში. ვის დაემშვიდობა ან რას, შამაიკას არ გაუგია, ჯერ ისევ ოცნების გაგრძელება ეგონა, თვალის შევლება ვერკვი მოასწრო, რომ წყალმა ქალი დამალა. მაგრამ ამ ერთი შეხედვითაც ბევრი რამ ამოიკითხა მის სახეზე: ზიზღი, ნალღველი და ტანჯვა ერთმანეთში არეულიყვნენ.

შამაიკა მოუფიქრებლად ქალს გადაყვა წყალში. თუმცა ობი-
ლისელმა ავირამ კარგად იცოდა ცურვა, მაინც გაუჭირდა ცოცხალ-მკვდა-
რი ქალის გამოყვანა. გადარჩენილი ქალი, იქვე მოიყვანა და მზიან ადგი-
ლას დააწვინა.

* * *

ორი დღის შემდეგ შამაიკას გადარჩენილი ქილი და იოსკა თითქმის
ერთსა და იმავე დღეს მოვიდნენ გონზე. დედაბერს ქალისათვის იოსკას პირ-
დაპირ მდგომ თავისუფალ ტახტზე მიუჩინია ადგილი და ორივეს მზრუნ-
ველობით უვლის რადგან კარგი გამოჩრენა აქვს. მალე შამაიკაც მოვი-
და თან ცოტა ხილი და ორი თეთრი შოთი პური მოიტანა. იოსკა რო-
გორა ხარ? — შესვლისთანავე ჰკითხა შამაიკამ იოსკას.

— მე, მე... იმდენი არაფერი მიჭირს, რამდენიც ე მაგ შენ გა-
დარჩენილ ქალს, ძლივს ლაპარაკობდა იოსკა. მე თითქმის ყველასფერი გა-
ვიგე. ორი დღეა საწყალს საშინელა სიცხე ჰქონდა და აბოდებდა. ბოდ-
ვაში საიდუმლო გამოამჟღავნა. შეიძლება არც უნდოდა. მე მაინც ყვე-
ლაფერი გავიგე.

ვიღაც შეპირებია ცოლად შევირთავო, მაგრამ მოტყუებით ნამუსი
წაურთმეგია და თავი გაუნებებია. საწყალს ტანჯვა ვეღარ აუტანია და
ნამძრახ სიცოცხლისათვის სიკვდილი უმჯობინებია. მტკვრისთვის მიუცია
თავი. იოსკა უღონობისაგან ტახტზე დაეცა. შამაიკას გული აემღვრა.
კბილები გააკრაჭუნა და კარში გამოვარდა.

რა იყო ჩემო შამაიკა, რა გაჯავრებს. ვიღაც ქალისათვის მოტყუებით
ნამუსი წაურთმეგიათ და სასიკვდილოდ გაუწირავთ მერე შენ რა? განა შენ
და შენს მოქმედებას კი არ გაუწირავს რამოდენიმე სრულიად უდანაშა-
ულო ადამიანი? გახსოვს ერთხელ მოხუცს მატარებელში პორთველი რომ
მოჰპარე. შიგ დალუქული პაკეტების გარდა იორასი თუმანი იპოვე. პაკე-
ტები დათვალიერე და ფული რომ არ აღმოჩნდა დასწვი. ის იორასი თუ-
მანი კი ორ კვირაში არ გეყო გასაფლანგათ. იმ მოხუცმა კი თავისივე
ხელით აიღო საიქიოს მგზავრობის ნებართვა. შამაიკა ფიქრებიდან გრილმა
გამაცოცხლებელმა სიომ გამოათხიზლა და ქობში შევიდა.

ქალს აქამდე ეძინა, მხოლოდ ეხლა იღვიძებდა.

სწორედ ის არის, ის, შამაიკამ ოცნებით რომ მიითვისა მტკვრის პი-
რას, შამაიკა რაღაც ანდამანტურმა ძალამ ქალის ტახტთან მიიყვანა. ქალმა
თვალეში მოიფშვინტა და შამაიკას თვალეში შეხედა. თვალი თვალს მო-
ხვდა და ორმა გულმა ერთნაირად დაიწყო ფრთხილი. ქალმა ღიმილით
და სუსტათ უთხრა შამაიკას.

— ვიცი თქვენ გადამარჩინეთ. მაგრამ მადლობელი კი არა ვარ. ჩემისთანა უბედურ ვარსკვლავზე გაჩენილთათვის ამ ქვეყნად საცხოვრებელი ადგილი არ არის. რა უყოთ ალბად ბუნებასაც მოსდის შეცდომა რომ ჩვენ გვაჩენს, ჩვენ ამ შეცდომას ვასწორებთ და ვბრუნდებით იქ საიდანაც მოვსულვართ. თქვენ კი ამ საქმეში ხელი შემოშალეთ.

შამაიკას მწარედ ჩაეცინა და ქალს უთხრა:

— შეცდომით გაჩენილო! თქვენ სცდებით. თუ მართლა ამ ქვეყნად საცხოვრებელი ადგილი ყველას არა ჰყოფნით ყოველ შემთხვევაში თქვენისთანა ანგელოზებმა არ უნდა დასტოვონ ეს ქვეყანა. განა ცოტა არიან დრო მოკმული ხალხი და დამკნარი ყვავილები. თქვენ კი მხოლოდ ეხლა იწყებთ გაფურჩქვნას. მაგრამ საქმე არც ეგრეა. ქვეყანა დიდია, ყველას ეყოფა საცხოვრებლად.

— მე მაინც არა მწამს თქვენი საქციელი, მე არაფერს ისეთს არ დავიჯერებ, რომ თქვენ სიკვდილამდე მიეყვანეთ. სთქვა შამაიკამ მტკიცედ.

— მაშ არა გჯერათ, რომ მე მაიძულეს, დიახ ცხოვრებამ მაიძულა რომ თავი დამეხრჩო. უკეთ რომ ვსთქვა მე კი არ დავიხერჩე თავი, ცხოვრებამ დამახრჩო.

მე კიდევ არა მჯერავს. მე მგონია აქ უბრალო ქალური სულმოკლეობა უნდა იყოს და მეტი არაფერი, — ჩაილაპარაკა იოსკამ თავისთვის და იქვე ტაბურეტკაზე ჩამოჯდა.

იოსკას მისძინებოდა.

— მაშ ყური მიგდეთ და დაიჯერებთ რომ მე მართალი ვიყავი, როცა მტკვრის ტალღებს მივეცი ჩემი ცხოვრება გასაწმენდათ. ქალმა ღრმად ამოიკვნესა, თითქოს მთელ სიცოცხლეში დაგროვანი ნალღვლი ეხლა ამოიღო გულიდანო.

— მე ერთი, საწყალი ისრაელის შვილი ვარ. ჩვენ ებრაელთა უბანში, ერთს ნახევრად მიწურ ნესტიან ოთახში ვცხოვრობდი. მამა ჩემი ძველებით ვაჭრობდა. ჩემს გარდა კიდევ ხუთი შვილი ყავდა სარჩენი. მე ვიყავი მათში ყველაზე დიდი. ოთხი ჩემზე პატარა ქალები იყვნენ და მეხუთე ყველაზე პატარა ვაჟი იყო. მამა ჩემი თუმცა შრომის მოყვარე კაცი იყო მაგრამ იმდენ ვერასფერს შოულობდა რომ ცარიელი ლუკმა პურით მაინც გამოეკვება ჩვენი თავი, სხვა არასფერს ვთხოულობდით.

მე დედას ვთხოვე — წავალ ვიმუშავებ მეთქი. საწყალმა დედამ ცრემლები გადმოჰყარა და მიპასუხა:

არა შვილო, სირცხვილით სიკვდილს ისევ სიმშლით სიკვდილი მირჩევნია. შენ, რომ მუშაობა დაიწყო, ქუჩაში აღარ გავვატარებენ. ხომ გახსოვს საწყალი დებორას რა უყვეს, კინაღამ ქვევით არ ჩაქოლეს, შაბათ დღეს როგორ იმუშავეო. დედაჩემი ჩაფიქრდა და იმ დღიდან ახლო მახ-

ლო მეზობლებიდან სარეცხი მოჰქონდა დასარეცხად, შორს კი ვერ ბე-
დავდა წასვლას. არ უნდოდა სხვებს გაეგო ჩვენი მესარეცხეობა, სწრაფ-
ნიოდა ააწყალს. ამ დღის შემდეგ ჩვენ ყოველ-დღე სარეცხს ვრეცხდით.
ხელებზე კანი გადაგვძვრა და ბევრი რეცხვისაგან სისხლი დაგვდინდა.
მაგრამ მაინც არაფერი გამოდიოდა, მხოლოდ კუჭსაც ვერ ვიძლებდით.
ჩვენ თითქმის ყველა ნახევრად ტიტველი დავდიოდით... დედაჩემი ხში-
რად სტიროდა და ღმერთს ეხვეწებოდა „ღმერთო ნუ გაუშვებ შენს გა-
ჩენილს უყურადღებოთ, მოილე წყალობა მოგვეცი ფარნასა. ჩემს სიფო-
რასაც კარგი ბედი აღირსე“. მერე მე დამიძახებდა გულში ჩამიკრავდა
და მეტყოდა.

— მოდი შეილო სიფორ, მოდი ეხლა შენი გათხოვების დროა. მაგ-
რამ, ღმერთმა ხომ იცის, მე შენს სახელზე კაპიკის საფასურო არაფერი
მაქვს, უმზითოთ ქალს კი ხომ უყურებ არავინ ვთხოვლობს. მაგრამ არა
უშავს-რა ღმერთი მოწყალეა, ამ სიტყვებით გულში მიხუტებდა და სტი-
როდა. მაგრამ მაინც ბედნიერი ვიყავი იმ დროს. ეჰ, ახლა კი ეს მირ-
ჩვენია მიწამ პირი ღააღოს და თან ჩამიტანოს საწყალი დედა... და სი-
ფორას ცრემლი ძოაღდა თვალებზე. როცა დამშვიდდა განაგრძო...

— ჩვენ პირდაპირ ერთი მდიდარი ვაჭრის შვილი ცხოვრობდა საცა
წავიდოდი სულ ლანდივით თან დამდევდა. სიყვარულს, ერთგულებას და
ცოლად შერთვას მპირდებოდა. ვიფიქრე დედას ტანჯვას შევუმსუბუქებ
მეთქი და იმ ვაჭრის შვილს უთხარი: თუ მართლა ჩემს ცოლად შერთვას
აპირებდა წესისამებრ კაცი გამოეგზავნა ჩვენს ოჯახში და ჩემი თავი
ეთხოვა.

— მამა ჩემი არა მრთავს ამის ნებას, მიპასუხა ვაჭრის შვილმა, მაგ-
რამ მე მას გავეყრები და ცალკე ვიცხოვროთო, და გამუდმებით მთხოვ-
და გავეყოლოდი როდისმე სადმე გასასეირნებლად.

— და ხშირად ასახელებდა ბოტანიკურ ბაღს და მამადავითის გო-
რას. თქვენ შეიძლება. არც კი გენახოთ ბოტანიკური ბაღი. ეს პირდაპირ
სამოთხეა, სამოთხე. მეუბნებოდა შემპარავის ხმით. ერთ საღამოს
იქამდე ვათავებდდა, რომ კოცნაც დამიპირა. მე ამის საპასუხოდ ერთი
მაგარი სილა გავაწიანი სახეზე მან პასუხი ვეღარ მოასწრო რადგან საიდა-
ნაც მომავალი დედაჩემი შენიშნა დარცხვენილი და კულამოძუებული
გაიპარა.

გავიდა ორი კვირა. მე ის აღარ მინახია. ერთ უმთვარო ღა-
მეს მე სარეცხი პატრონს წავუღე და მწარე ფიქრებში გართული ნელი
ნაბიჯით ებრუნდებოდი შინ... და ქალი კვლავ აღელდა, ცრემლებით და-
ენამა თვალები. ცოტა შეისვენა და სთქვა:

— მგონი თავი მოგაბეზრეთ, ამდენი ყბედობით არა...

— არა, სრულიადაც არა, მეც მასეთი მწარე ბედი ვზიდე ზურგით. მე მას შემდეგ შევიქენი ნაძირალად რაც მამა და დედა მომიკვდა. ქალი გარინდებულყო, თითქოს ვაჟისა არა გაუგია რაო, განაგრძობდა.

—ჰო და შუა გზაზე მეხი დამეცა თავზე. სული მეხუთებოდა, ვიხრჩობოდი, ჯერ ვგრძნობდი ეტლში ჩამსვეს და სადღაც გამაქანეს. მერე ამის გრძნობაც დავკარგე....

ახლად თენდებოდა მე წამოდექი მაგრამ რომ დაფიქრდი წავებარბაცდი-იქვე დავეცი. როცა ხელმეორედ თვალი გაფახილე, იქვე ცოტა ფული და პატარა ბარათი ვნახე. ბარათში ეწერა:

„რასაც ნებით არავის მისცემ, იმას ძალით წაიღებენ. ეს უნდა გცოდნოდა. გამოსასყიდი შეგიძლიან აიღო და როგორც გინდა ისე მოიხმარო“.

—გავითვალისწინე ჩემი მდგომარეობა. ჩემი სახლში დაბრუნება აღარ შეიძლებოდა. კახხად, უნამუსოდ, მომნათლავდენ და უბანი ჩამქოლავდა.

არც სახლში ველოდი არაფერს კარგს: ავადმყოფი მამა და ხუთ ხუთი მშიერი ბავში, დედის ცრემლები, უსაზღვრო ტანჯვა, დამცირება, დაცინვა და ყველასგან ფურთხი და ზიზღი, -ასეთ სიცოცხლეს სიკვდილი ვამჯობინე.

—აბა ახლაც იტყვიტ რომ აქ ქალური სულმოკლეობაა და მეტი არაფერი. სიფორა კვლავ აქვითინდა. შამაიკასაც ცრემლებით ავესო თვალები და თითქოს ამ ქალს კი არა სხვას ელაპარაკებოა სიტყვა:

—მაშ მე აქამდე ათასჯერ უნდა მომეკლა თავი. მაშ ეხლა მეც დამიგდეთ ყური. ქალმა ტირილს თავი დაანება და სმენად გარდაიქცა. შამაიკა დალაგებით მოუყვა შავი ლაქებით დაფარული თავისი ცხოვრების ამბები და იოსკაც გააწნო.

—აი ეს არის ჩემი ერთად ერთი პატრონი, ძმა და ამხანაგი. ამიერიდან ჩვენ ორივე ერთად დავიწყებთ ცხოვრებასთან მიმავალი გზების ძებნას, ვიპოვით მას, მივალთ ცხოვრებასთან და შევიქნებით ნამდვილი ადამიანები; ამ სიტყვებთან ერთად ორივემ იოსკას გადახედეს.

იოსკა ძლივს-და ფეთქავდა. შამაიკამ მასთან მიიბრინა, ცოტა არ იყოს შეშინებულმა შეეკიჟახა.

—როგორა ხარ იოსკა. იოსკამ ულონობისაგან თვალები ვერ ახილა და მხოლოდ ტუჩები აამოძრავა. მას აღმოხდა სუსტი კენესა და თან ამოაყოლა:

—ძალიან ცუდად შამაიკა ძალიან, და ველარ გააგრძელა, რადგან სისუსტემ სძლია.

მართლაც საქმე ძალიან ცუდათ იყო, იოსკას იმ ქვეყანაში რადი-
დენიზე ნაბიჯი ლა დარჩენოდა. შამაიკა გრძნობდა, რომ დედაბრის წამ-
ლები იოსკას ღრმა ჭრილობას ვერაფერს უშველიდა. პირიქით ჭრილო-
ბას ჩიჩქნიდა და უფრო აღრმავებდა. იოსკასათვის არაფერი უკითხავს
და ადგილობრივ ექიმს დაუძახა. ექიმს შამაიკა გზა და გზა უხსნიდა
შე და ჩემი ამხანაგი აქვე ახლო სოფელში ვიყავით, პატარა საევატრო საქმე
გვექონდა წაღებული, საქონელი გავყიდეთ და უკან ვბრუნდებოდით. ვიდ-
რე ავტომობილის გზაზე მოვსულიყავით, კარგა მანძილი გვექონდა გასა-
ვლელი. ღამდებოდა. მე ჩემს ამხანაგს ურჩიე იმ ღამეს სოფელში დავრ-
ჩენილიყავით და დილით წამოვსულიყავით მაგრამ გაჯიუტდა და არ და-
მიჯვრა. იმ ღამეს მაინც წამოვედი. შუა ღამე გადავიდა და ჩვენც ნახე-
ვარ გზაზე მეტი გამოვიარეთ. მაგრამ უცებ თავიდან ფეხებამდე შეიარა-
ღებული რამდენიმე კაცი თავს დაგვესხა. ჩემმა ამხანაგმა წინააღმდეგობის
გაწევა მოინდომა. არ დაგვინდვეს და მზრის თავში დასჭრეს. აქამდე
ძლივს მოვიყვანე და ეხლა კი ძალიან ცუდათ არის. ამ სიტყვებით ქობს
კიდევ მოუახლოვდენ.

მოხუცს ექიმის მოყვანა არ ესიამოვნა, მაგრამ ხმა არ ამოუღია. შა-
მაიკას ეშინოდა, იოსკას არაფერი ისეთი არ ეთქვა, რომ მისი ნათქვამის
წინააღმდეგი ყოფილიყო. იოსკას სისუსტისაგან ხმა არ ამოუღია.

ექიმმა ძონძებით შეხვეული ჭრილობა გახსნა და თავი გააქნია.

— ხშირად თქვენ თავს, თქვენ თითონვე ღუპავთ. ვინ დაადო ეს მა-
ლამო, ამას უფრო მეტად გაუფუჭებია საქმე. თუ ორ დღეში ოპერაცია
არ გაუკეთეთ დაიღუპება, ჩირქი ძელაშდება დასული. ექიმმა ჭრილობა
თბილი წყლით მობანა, სუფთა მარილით შეხვია და მტკიცედ სთქვა:

— დღესვე უნდა დააწვანოთ საავადმყოფოში.

შამაიკას სახე სამაგალითოდ დაღრეჯოდა და შიშისაგან წამოიძახა:

— მორჩება თუ არა?

— თუ მოასწარით და ოპერაცია დროზე გაუკეთეთ არა უშავს რა?
გული მაგარი აქვს. ექიმმა იარაღები პატარა ჩემოდანში ჩააწყო, პატარა
ბარათი დასწერა და შამაიკას მისცა.

— აი მაგ ბარათს საავადმყოფოში გადასცემთ, მანდ ყველაფერი სწე-
რია. ექიმი ქობიდან გავიდა. შამაიკა თან გაჰყვა. როცა ქობიდან გავი-
დენ, ექიმმა კიდევ რამოდენიმე რჩევა-დარიგება მისცა და უთხრა:

— საქმე ძალიან საფრთხილოა, თუ დროზე არ უპატრონეთ მოკვდება
შამაიკა შიშისაგან დამუხრეხებულიყო.

მან სადღაც ეტლი იშოვა და ქობს მოადგა. მოხუცი ქალის დახმა-
რებით იოსკა ეტლში ჩასვა. როცა კარებში გამოდრიოდა მან სიფორას შე-
ვლო თვალი. სიფორა ჩუმად სტიროდა. მაგრამ ცდილობდა ცრემლი

არავისთვის დაენახებია. შამაიკამ იოსკა ეტლში ჩასვა, თითონვე ქაღალტში
 შებრუნდა. სიფორას ცრემლები მას გულს უთუთქავედა და თველზე
 ცრემლებ-მომდგარმა უთხრა:

— ნუ გეშინიან დაო სიფორ, მე ქალაქში მივდივარ, იოსკას სავადმყოფო-
 ფოში დავაწვენი და დღესვე დავბრუნდები. თუ ნებას დამრთავ თქვენთვისაც
 ვიშოვი ბინას. მე ამის სახსარი გამაჩნია. შენ კი ნუ სტირი, ნუ
 გეშინია.

სიფორას პასუხი არ გაუცია მხოლოდ სტიროდა. შამაიკა ქოხიდან
 გამოვიდა ეტლს მოახტა და მეეტლეს წასვლა ანიშნა.

* * *

როცა იოსკა პალატში შეიყვანეს და სუფთა ლოგინზე მოათავსეს
 მხოლოდ მიშინ შესძლო ხმის ამოდება და უთხრა შამაიკას:

შამაიკ, მიდი ნორაშენის ქ. №-ში და სთხოვე არონ შამისტვალოვს
 მინახულოს. შამაიკა სავადმყოფოდან ჯერ პირდაპირ არონთან წავიდა
 და არონს შეატყობინა: იოსკა სავადმყოფოშია და გთხოვა მინახულეო. არონ-
 მა ყველაფერი დაწვრილებით გამოჰკითხა, დაღონდა და აღუთქვა აუცი-
 ლებლად ვინახულებო. მერე შამაიკა ჯარასავით დატრიალდა. აქეთ ეცა
 იქეთ ეცა უნდოდა სადმე ოთახი დაეჭირავებია. ბოლოს ოთახებიც იშოვა. სო-
 ლოლაკის ქუჩაზე ორი პატარა ოთახი— თავის სამზარეულოთი. ფასზე მორი-
 გდენ. შამაიკამ ფული გადაიხადა და გასაღები ჯიბეში ჩაიღო. აქედან პირ-
 დაპირ სადგურისაკენ გაექანა. პირველი მატარებლითვე მცხეთაში აპირებ-
 და წასვლას და გაახსენდა რომ სიფორას ფენსაცემელი სრულებით არა
 ჰქონდა. დეზერტირისაკენ შეუხვია. კაბა, ჩულქი, და თითო წყვილი ქალის
 ფენსაცემელი და საცვალი იყიდა. საღამოს მატარებლით შამაიკა და სი-
 ფორა ქალაქში დაბრუნდენ. და სოლოლაკის ქუჩაზე დაქერილ ბინაზე
 მივიდენ.

* * *

საღამოს არონი კამოს სახელობის სავადმყოფოს ქვედა სართულის
 გრძელ პალატაში იოსკას ეძებდა. მალე იპოვა.

— როგორა ხარ, იოსკა, რა დაგემართა?

— ეჰ, ჩემისთანა საქმე, ჩემს მტერს დაემართოს. არ დაგიჯერე და
 მრუდე გზამ ცოტაზე მიმსხვირპლა.

ეხლა რას ფიქრობ?

— რას ვფიქრობ? ვადაწყდა! ამიერიდან მე ვტოვებ ჩემს ძველ ცხო-
 ვრებას.

არონი პალატიდან მხოლოდ იშინ გამოვიდა, როცა დარაჯმა მესამედ
 გაუმეორა რომ ნახვის დრო დიდხანია გათავდა.

* * *

არ გასულა ორი კვირა, რომ იოსკა სრულიად მოკეთდა. ობერაცია აღვილად გადიტანა, მოკეთებაში იმანაც შეუწყო ხელი, რომ მის ძარღვებში ჯანმრთელი სისხლი სჩქეფდა.

მისაღები დღეა, მნახველებს შორის სუფთად ჩაცმული შამაიკა და სიფორა მორცხვად გამოიყურებიან. მნახველები შეუშვეს. სიფორა და შამაიკაც იოსკასთან გაჩნდნენ. იოსკამ ისინი შორიდანვე შენიშნა და ახლო რომ მივიდნენ სიცილით მიაძახა:

— ღმერთმა ხათანი და ქალა აცოცხლოს! ყოჩაღ, ყოჩაღ. სიფორამ მორცხვად თავი ჩაღუნა. როცა ნახვის დრო გათავდა და სიფორა და შამაიკა წასვლას აპირებდნენ იოსკამ თავითიდან პატარა ბარათი გამოიღო და შამაიკას გადასცა.

— აი შამაიკა თუ არ დაგეზარება, ეს წერილი ანჩხატის ქმ...ში მიიტანე და ნინა შარაშიძეს გადაეცი. შამაიკამ გაიღიმა და წერილი ჩამოართვა.

— აბა იოსკა შენ იცი, რომ მალე კარგად გახდები, გამოხვალ და საქმეს ვიშოვით. მე უშენოდ ფრთებ მოტეხილი ვარ.

— მწვიდლობით იოსკა, დაემწვიდობა სიფორაც და ხელი შეგობრულად ჩამოართვა.

შამაიკა და სიფორა გაბრუნდნენ. იოსკამ ნასიამოვნები თვლები გააყოლა.

* * *

ერთხელ იოსკამ პალატაში, სრულიად მოულოდნელად თავის ძველი ნაცნობი სომეხი აშოტა დაინახა. ერთ დროს აშოტა ვაჭარი და იოსკას კარგი ამხანაგი იყო, მაგრამ ბიძაშვილის რჩევით და დარიგებით მან ჯერ ხელობა ისწავლა და მერე მუშაობა დაიწყო. აშოტას მამა ამ პალატაში იწვა, აშოტა მამის სანახავათ მოსულიყო. მან იოსკა ვერ იცნო და ყურადღება არ მიუქცევია.

როცა აშოტა წასვლას აპირებდა, იოსკამ დაუყვირა.

— აშოტ, აშოტ! ვერ მიცანი?

— რატო ვერ გიცანი შენ აქ რა გინდა?

— როგორც მხედავ დაჭრილი ვწევარ. ჩემი საქმე ძალიან ცუდათ იყო ეხლა კი არა მიშავსრა. მოვცოცხლდი.

— გინ დაჭრა, როგორ კაცო, რას მოვიფიქრებდი, და იქვე მდგომ სკამზე ჩამოჯდა.

იოსკამ დალაგებით მოუყვა თავის თავგადასავალი და დააბოლოოვა — არა მიშავსრა აშოტ მე ეხლა ორნაირად განვიკურნე, სულიერადაც და ფიზიკურადაც მალე შამაიკასაც მოვაჭკვიანებ. მაგრამ მინდა რომ აღარც თქვენი ბიჭები დარჩენ მაგ წუმპეში. მართალია მე მათ დამჭრეს მაგრამ მე ვიცი რომ ამაში ისინი კიარ არიან დამნაშავენი, არამედ მათი აღზრდა. ისინიც უნდა გამოვითრიოთ იმ ჭაობიდან. აშოტა ჩაფიქრდა. სიჩუმე ისევ იოსკამ დაარღვია.

— აშოტ, შენ იხლა სად მუშაობ?

— რა ვიცი ჯერ უბრალო მუშა ვიყავი, მერე კომკავშირში შეველი და დამაწინაურეს, ეხლა საწყობის გამგეთ ვარ.

— მაშ შენ კომკავშირელი ხარ? გაიკვირვა იოსკამ.

— ჰო, უკვე შვიდი თვეა.

მაშ ყური მიგდე. იმათ ხასიათს მე უფრო კარგად ვიცნობ. იმათთან ძალდატანებით ვერასფერს ვახდები. შენ ყოფილი მათი ამხანაგი ხარ, არ მოგერიდებიან და სიტყვით უნდა იბრძოლო, პრაქტიკული მაგალითებით დაუმტკიცო, თორემ არ დაგიჯერებენ. ანხნატის ჩასახვევი უნდა მოისპოს, გესმის ჩემო აშოტ, უნდა მოისპოს. აშოტა ძალიან ღრმად ჩაფიქრდა.

— იოსკა შენ საიდან იცი მაგდენი. მე ვფიქრობ და ვრწმუნდები რომ შენ სრულიად მართალი ხარ და მიკვირს აქამდე ჩვენი უჯრედის ყურადღებიდან როგორ გამოგვრჩა ეგ საკითხი. მით უმეტეს ჩვენი უჯრედის წევრების უმრავლესობა მაგ უბანში ცხოვრობს.

— მე ამდენი ვინ მასწავლა? აი ამან და ბალიშის ქვეშიდან გამთილო რამოდენიმე წიგნი, რომლებიც არონს ხშირად მოჰქონდა იოსკასთან.

აშოტას გაუკვირდა და წიგნები გადაათვალიერა. დარაჯნა შეატყობინა რომ ნახვის ნება გათავდაო.

— მშვიდობით იოსკა. ვეცდები რაც დამავალე შევასრულო. ხვალვე მთელ უჯრედს ფეხზე დავაყენებ. რაც შეიძლება ვიბრძოლებთ და აღბად მალე პადოშასთან და სერიოჟკასთან შევარიგებ.

— მშვიდობით აშოტ, აბა შენ იცი. და აშოტამ მიძიმე ფიქრებით დატვირთულმა პალატა დასტოვა.

* * *

აშოტა ორი კვირის განმავლობაში თავის უჯრედის წევრებით ანხნატის ჩასახვევს აღარ ცილდებოდა. თითონ კი პადოშასთან და სერიოჟკასთან მიჰქონდა იერიში იერიშზე. უყურებდა ანხნატის ჩასახვევში მათ თამაშს და უკითხავდა ნატაციებს. სერიოჟკა მალე მოიყვანა კუკუაზე, პადოშა კი ვაჯიუტდა. მალე სერიოჟკამ აშოტას რჩევით ტყავტრესტის

ტაჩკაზე დაიწყო მუშაობა. პადოშა კი ფოლადათ გადაიქცა არ იღუპებოდა როგორც იყო, მხოლოდ იმაზე დაითანხმა რომ იოსკას შერიგებოდა. და ერთს სალამოს ამოტამ, სეროიუქამ და პადოშამ იოსკას პალატის კარი შეაღეს.

— გამარჯობა იოსკა, — მიესალმა ამოტა. პადოშა და სეროიუქას კი ხმა არ ამოუღიათ და თავები მაღლა დაეღუნათ — ამხანაგები მოგიყვანება გადაკოცნე, — განაგრძო ამოტომ. პირველად სეროიუქამ ჩამოართვა ხელი იოსკას, მერე პადოშამაც სეროიუქას მიჰბაძა. წამით უხერხული მდგომარეობა ჩამოვარდა. სიჩუმე სეროიუქამ დაარღვია.

— იოსკა გამოვტყდეთ, ჩვენ ვამბობთ სულაც არ გვინდოდა სისხლის დაღვრა, ჩვენ მხოლოდ ფულის წადება გვინდოდა და სულ სხვანაირად კი გამოვიდა.

— ეჰ, რაც მოხდა, მოხდა, წასულს თავი დავანებოთ და ამწყობე ვიფიქროთ. ვაგივე შენ მუშაობა დაგიწყია და ჩვენ ხელობისათვის თავი დავინებებია. ეს ძალიან კარგია. შენ კი რაღას ელი პადოშ, შენ ამიერიდან უნდა გვითხრა შენი ნამდვილი სახელი და დავგანახო შენი ნამდვილი სახე. პადოშა სდუმდა.

— მაგის მამას ვალუსტა ერქვა, მაგის ნამდვილი სახელი კი ფრვანდაა, უპასუხა სეროიუქამ პადოშას მაგიერ. პადოშა კი კვლავ სდუმდა და ფიქრობდა.

— არა გიშავს რა ჩემო ერვანდ, მალე შენც დაინახავ შენ შეცდომას, თვალები აგეხილება და თავს დაანებებ ბაზარს, მეტი ხმა არავის ამოუღია ისე გამობრუნდენ პალატიდან.

* * *

მეორე დღეს შამაიკაც ანჩისხატის № . . . ში კითხულობდა: ნინა შარაშიძე აქ ცხოვრობს.

— მეორე სართულზე, — უპასუხა მოხუცმა ქალმა. შამაიკა თვალის დახამხამებაზე გაჩნდა მეორე სართულზე და დერეფნის კარებზე გულის ფანცქალით დააკაკუნა.

— კარები ახალგაზრდა მოხდენილმა გოგომ გაუღო.

— ნინა შარაშიძე...

— მე გახლავართ, — გააწყვეტინა ქალმა და ბარათი ჩამოართვა, რომელიც შამაიკამ გაუწოდა.

— მობრძანდით, — შეიპატიჟა ქალმა.

— არა, გმადლობთ, პასუხისათვის კი მოვალე, როდის იქნება?

— მე ეხლავე წავიკითხავ და პასუხსაც მოგართმევთ. ვისგან არის? — იოსკასავან.

— იოსკასაგან? გაიკვირვა ნინამ და წერილი ისე სწრაფად გახსნა და დაიწყო კითხვა თითქოს შიგ დაჰკარგვია რამეო. იოსკა სწერდა:

მეგობარო ნინა!

მე თქვენთან მტყუანიც ვარ და მართალიც. მე მინდა ყველაფერი მოვიყვებ, მაშ ყური მიგდეთ: მე ერთი ღარიბი ებრაელის შვილი ვარ. პატარაობიდანვე ღარიბობაში აღვიზარდე.

წლის მერე გულში ღმერთის შიში ჩამინერგეს, ხელში ჩისტის ყუთი მომცეს და მითხრეს: ეხლა შენი სარჩო შენვე იშოვეო, გეყოფა რაც აქამდე გაცხოვრეთო. ჩისტის ყუთი ჩურჩხელამ და სემიჩკამ შესცვალა. მე მაინც სწავლა მიწყუროდა. ჩემი ტოლი ბიჭები ჩვენს უბანში ბევრი სწავლობდა. მე ისინი ხშირად გამიჩერებია ქუჩაში და მათი ლამაზი სურათებიანი წიგნები გულმოდგინედ დამითვალაიერებია. დედამ თავისი გაიტანა და სკოლაში მიმაბარა. მამაჩემი კი სულ ეჩხუბებოდა დედას.

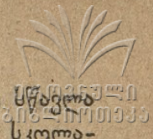
— შე კვდარძალო, ერთი მითხარი, რა უნდა გამოგვივადეს, რომ ისწავლის? დობტური? ისე გიცხონდა კვდარი. ვერ გაიგე რომ სწავლა ისრაელის საქმე არ არის? შენ მაგას თორაზედაც ხელი აღებინე თორემ გამოტვინდება და გაუბედურდება. გაგიუბედურდა გვარი და მიშეახა....

— რათა, კაცო, რათა! ხომ უყურებ, უსწავლელი კაცი კაპიკათ არა ღირს. ქვეყანა გამოიცვალა. ხომ გაგიგია რომელ ქვეყანაშიაც შეხვალ ისეთი ქუდიც დაიხურეო.

მე რაც შეიძლება მუყაითობას ვიჩენდი, რომ დედიჩემის იმედი გამემართლებია. კარგად ვსწავლობდი. შეექვსე ჯგუფში გადავედი. წლის მიწურულში სკოლიდან დაგვიბოვებს. მამაჩემმა რომ თავისუფალი დამინახა, მალე სავაჭრო საქმე გამიჩინა. ვიღაც კაცს ათი მეტრო სატინა გამოართვა. ფასი რამოდენიმეჯერ გამიმეორა, დამარიგა, ბაზრის წესები ამიხსნა და ბაზარში გამგზავნა. იმ ათმა მეტრო სატინამ ჩემდა საუბედუროთ და სავალალოთ ორი მანეთი მოიგო. მე ბაზრიდან მალე დაებრუნდი და მამაჩემს ანგარიშიც მალე ჩაგაბარე. მამაჩემმა საქციელი მომიწონა, მოგება მთლად მე მომცა წასახალისებლად და კვლავ დამარიგა?

შვილო ეხლა შენ მოიზარდე და თავში ჭკუა უნდა მოიკრიფო! სულ ეგრე დაფლეთილი ხომ არ ივლი. ივაჭრე ფულს მოიგებ, მოგროვილი ფულით ჯერ ტანსაცმელი იყიდე და მერე პატარა თანხას დაიჭერ ხელში და კაცი გახდები. მე კი როგორც არის იოლად გავიყვან ოჯახს.

მამაჩემის სიტყვებმა წამახალისეს. მეორე დღეს ოცი მეტრო ჩითი გავყიდე და სამი მანეთი მოვიგე. მოგებისთანა ტკბილი და კარგი არაფერი ყოფილა. დღეს ერთს მოიგებ, ხვალ ორის იმედი გაქვს. მოგება გახალისებს და ხალისი ჰქმნის ხალისს. მესამე დღეს მიტკალი გავყიდე, და მალე,

სულ მალე შეეცურდი ამ საქმიანობაში. დადგა სწავლის დრო, მე სწავლა დავიწყე, მაგრამ ბაზარი თავისკენ მეწეოდა: მოგება მიზიდავდა. სკოლაში ვაკეთებდნენ ხშირი გაცდენის გამო ჩამოვრჩი. ამხანაგებში ავტორიტეტი დავკარგე და სწავლის ხალისიც ვაპქრა. ბაზარში და ფულში ჩავეფლე.

მაგრამ ყოველთვის ბაზარს გვერდზე ღრმა ჭაობი აქვს. ეს ჭაობი ჰყარს, არ შეიძლება წყალში იყო და ტანი მშრალი გქონდეს. მეც მალე დავიწყე თამაში და მოთამაშე ხალხთან სიარული. ჯერ ვცადე, მერე გულის გასაყოლებლად ვთამაშობდი, გულის გაყოლება სურვილად ვადამეცა და სურვილი მოთხოვნილებათ. და რომ ამ თამაშმა შემიწირა ეს შენც კარგად იცი. თუმცა ბაზრის ტალღებში დავცურავდი, მაგრამ მაინც ვხედავდი ჩემს გარშემო რა ხდებოდა. ხშირად გზაში ჩემ ყოფილ ამხანაგებს შემოვხვდებოდი, მათ საშუალო სასწავლებელი უკვე დაემთავრებიათ და ზოგიც უმაღლესში შესულიყვნენ. მეც მინდოდა მათში ჩარევა, ფული ბევრი მქონდა და მინდოდა მხოლოდ და მხოლოდ სწავლა. სწორედ გითხრა მშურდა კიდევ რომ მათ ამ საქმეში მაჯობეს და წინ გამისწრეს. ეს სურვილი მალე ისე გაძლიერდა რომ მოსვენებას არ მძლევედა. მაგრამ მონდომება იყოს და ყველაფერი შესაძლებელია. თანაც ფულით ყველაფერის ვაკეთება შეიძლება. ხომ გაგიგონიათ ქრთამი ჯოჯოხეთს ანათებსო და მეც ყოვლად შემძლე ფულით ვიყიდე ის რასაც ჩემმა ამხანაგებმა თავი და ტვინი შეალი ეს მეც მდლო ჯიბეში საშვალოს დამთავრების მოწმობა. მაგრამ ვგრძობდი, რომ მაინც რაღაც მაკლდა, მაინც რაღაცთი ისინი ჩემზე მაღლა იდგნენ. ვეცადე, ბაზარს და მის ჭაობს ვერ ჩამოვშორდი. მე განებივრებულად ცხოვრებას ვეჩვეოდი. შემიყვარდა ძვირფასი ტანსაცმელი, რადგან ასე გამოწყობილი უფრო მოვწონდი ხალხს და მეც ამაყად დავიარებოდი. ერთი სიტყვით ულვაშზე ბუზს არ ვიყენდი. ბაზარში პატარა საქმეებს არ ვკადრულობდი. რამდენიმე სრულიად ახალი ბერხი მოვიგონე ფულის მოგების, უკეთ რომ ვსთქვათ, მოპარვის. მე კარგა ფულს ვმოულობდი. ზოგჯერ, როცა ღმერთი მიწყალობდა მთელი კვირაობით ვქეიფობდი და ერთხელაც არ შევიხედავდი სახლში. მაშინვე კი მაინც ჩემი მაღლიერი იყო, რადგან ისე არ შემომხვდებოდა რომ სახარჯო ფული არ მიმეცა. დედაჩემი კი სულ ტიროდა და მეუბნებოდა: შვილო დაანებე მაგ საქმეს თავი თორემ დაიღუპებიო. მე კი ჩემსას ვანვაგრძობდი. და ალბად ეხლა მამაჩემს საქეიფოდ ვგონივარ სადმე. უკანასკნელი დედა კი საწყალი დედა ცრემლებით ითხრის ალბათ თვალებს.

ეხლა ხომ ყოველ მხრივ მიცნობ ჩემო მეგობარო. მაგრამ ჩემი გადაწყვეტილება ცუნდა გითხრათ. მამაჩემმა ხელი მკრა და წუმპეში შემადგო, მეც ბრმად შევტოპე და ჩავეფლე, მაგრამ სიკვდილის კირამდე მისვლამ გონს მომიყვანა, თვალები ამიხილა.

მე ცხოვრებამ გამრიყა და უკანონო შევილად გამომიცხადა. წყვილიაღში გზა დამებნა, მაგრამ ჩემთვის ეხლა ვარაუდარა. მართალია მე ეხლა დაჭრილი ვარ და ვწევარ, მაგრამ იმედი მაქვს რომ მალე მოვკეთდები და მეორე დღესვე დავიწყებ სადმე მუშაობას ან სამსახურს. ეხლა ხომ მიმიხვდი ყველაფერს.

ჩვენ რამოდენიმე საღამო გავატარეთ ერთად. მართალია ერთმანეთისთვის არატფერი გვითქვამს, მაგრამ ჩემთვის ყველაფერი ცხადია. ამ ქვეყნად უშენოთ ჩემი სიცოცხლე იგივეა რაც ქვეყნისათვის უმზეობა.

ეხლა ავადმყოფობა ხელს მიშლის, მეტი აღარ შემიძლიან. აქამდე ვიცი თანამიგრძნობდი, თუ კვლავ თანამიგრძნობ წერილს უპასუხოდ ნუ დასტოვებ.

იოსკა.

* * *

შამაიკა ნინასაგან, რომ გამობრუნდა ებრაელების ქუჩას ჩამოუარა.

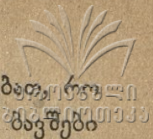
— ხაიმ, ხაიმ, — უყვირის ვიღაც თვრამეტ ცხრამეტი წლის ახალგაზრდა ქაბუკი, რომელსაც კომკავშირელის ფორმა აცვია და გულზედაც მათი ნიშანი უკეთია. ნახევრად დიდ წითელ ალაცაფის კარებს მიყრდნობია და ელოდება პასუხს. შამაიკა იქვე დიდ ლოდზე ჩამჯდა.

— შინ არ არის შვილო, უპასუხა ეზოდან შუახნის ღარიბად ჩაცმულმა მოხუცმა ქალმა.

— სად არის ტოტა? საქმე მაქვს, მინდა მოველაპარაკო.

— რა ვიცი შვილო სად იქნება? ნახე ან ლოცვის კარებზე ან ბაზარზე. ახალგაზრდა ამ პასუხმა თითქოს გააჯავრაო. შამაიკა ზის ქვაზე და ყურს უგდებს ახალგაზრდის დინჯს, მაგრამ დამაჯერებელ ლაპარაკს, რომელიც ხაიმის დედას უხსნის;

— სირცხვილია დეიდა, ხაიმა ნიჭიერი ამხანაგია და არ უნდა დაუშალოთ მუშაობა. თავის სიცოცხლეში ხომ შნურკების და ბულავკების გაყიდვით ვერ იცხოვრებს. ისიც გეყოფათ, რომ სწავლას თავი დაანებებოთ. მაგრამ არა უშავს-რა სამაგიეროდ რამე კარგ ხელობას ისწავლის და ეგეც ნამდვილად ამიანიურ ცხოვრებას დაიწყებს. ხომ ხედავთ ვაჭრობიდან აღარასტფერი გამოდის. მთავრობა ცდილობს მის აღმოფხვრას. სამაგიეროდ ხელს უწყობს შრომით და ოფლით კეთილ ცხოვრებას. განსაკუთრებით კი ჩვენისთანა ჩამორჩენილ ერებს, რომლებიც ათასობით ვიჩაგრე-

ბოდით და ვნადგურდებოდით. ძველი ხალხი ხართ და გეხსომებოდით, გორ გვედევნიდენ ისრაელებს. თუ გინდ ის რათა ღირს, რომ თავსებნი ქუჩაში აღარ დავგდევენ და „ურეკრიკეს“ არ გვეძახიან და უმიზეზოთ თავში აღარავინ გკიკაკუნებს. სახელმწიფო რაც შეიძლება ხელს გვეწყობს. აი ჩამოაყალიბეს „ღარიბ ებრაელთა დამხმარე კომიტეტი“. აძლევს ხალხს სამუშაოს, ეხმარება ქვრივ ობლებს, მრავალი გზა აბნეული სწორ გზაზე დააყენეს. თქვენ კი არ გინდათ საწყალი ხაიმიც გახდეს ნამდვილი ადამიანი, თავისი ნამდვილი შრომით და ოფლით იცხოვროს. მე იეოშუაყსაც მოგელაპარაკები ხაიმიმა აუცილებლად უნდა დაანებოს თავი ვაჭრობას

— რა ვიცი შეილო, ღმერთმა ყველას კეთილი მოქცეთ და ე მავ ჩემ ერთსაც. ერთი შეყავს შეილო, ძმა არა ჰყავს და თუ ძმობას გაუწევთ ძალიან მადლობელი ვიქნები.

— აგერ მგონი ხაიმაც მოდის, ახალგაზრდამ „შორიდან შენიშნა“ შემოდგომის ფოთოლსავით გაყვითლებული და ჩამომქვანარი ხაიმი მუხლებს ძლივს მოათრევდა, მისი აზრიანი დიდი ლურჯი თვალები ყუთში ჩაჭედდილიყვენ, რომელიც მას გულზე ეკიდა.

— ეს ხაიმი, შამაიკამაც იცნო, წინად ისინი ერთ ეზოში ცხოვრობდენ. ბევრჯელ მთელი დღეები ერთად გაუტარებიათ მსიარულ თამაშში და ხაიმს პირველმა მან გადუჭრა გზა.

— ხაიმ ვერა მცნობ? აბა მოიგონე პატარა შამაიკა, რომელიც თამაშობის დროს კიბიდან გადმოავდებ და ხელი ატკინებ.

— შამაიკ, ეს შენა ხარ, საიდან ბიჭო? სად დაიკარგე ისე რომ ხუთი წელიწადია შენი ხსენებაც აღარ არის.

— ეჰ, ცხოვრება სიმწარეა. მე ცხოვრების ლაბირინტში დავიკარგე მსამა უფსკრულმა მშთანთქა, და მრავალი სიმწარე მაგემა, დამეკარგა სწორი გზა. მრუდე გზას კი მხოლოდ ცალი თავლით ვხედავდი. ეს კი წამება იყო ჩემთვის. ბევრი არინ ჩემისთანა მრუდე გზაზე დამდგარნი, მაგრამ მათ ორივე თვალი ბრმა აქვთ და ვერასფერს ხედავენ ისინი, სხვა გზას არ იცნობენ, და მათთვის ეს გზაც იგივეა რაც სხვა. მე კი ვიცნობ ამ გაზასაც, მაგრამ მასთან ვერ მივედი. ესლა კი ამ ამხანაგმა მაჩვენა ბილიკი ამ გაზასთან მისასვლელი, ბილიკი რომელიც უკეთეს და ნათელ ცხოვრებასთან მიგვიყვანს და თითი კომკავშირელ ამხანაგისაკენ გაიშვირა.

— ჰო, მიშა, მართალია, მიშას დაძახება არ დასჭირდა, თვითონვე მივიდა მათთან.

— თქვენ მართალი ხართ ამხანაგო, თქვენ ცხოვრებასთან მისასვლელი გზა დაგეკარგათ, თქვენ ცხოვრების ქაობში დარჩით და იხრჩობით, თქვენ გზას ეძებთ ცხოვრებასთან მისასვლელს არა? ღარიბ ებრაელთა დამხმარე კომიტეტი, აი გზა ახალი ცხოვრებისაკენ, აი გზა ახალი ყოფი-

საკენ. თქვენ უფსკრულის პირას დგებართ, ერთი ძლიერი ქალიშალო კიდევ და თქვენ იგი გშთანთქავთ, არ არის თქვენთვის სხვა გზა და ხიდი. ლარებკომი, აი ხიდი რომელიც თქვენ სიბნელიდან სინთლეზე გაგიყვანთ. მყარალ ჭაობიდან და გიხსნიოდა თავისუფლებას გაგემებთ. ლარებკომი თქვენს გონებიდან ამოაგდებს ათას წლობით შექმნილ მანვე ჩვეულებებს, რომლებიც ხახმებმა და მდადრებმა მოიგონეს თავიანთი ჯიბის გასასქელებლად, და მის ადგილს დაიჭერს: კულტურა, წიგნი და ცოდნა.

— თქვენ მართალი ხართ ამხანაგო. ჩამოართვა სიტყვა შამაიკამ. ჩვენ ზოგი უფსკრულის პირას ვდგავართ და ზოგიც უფსკრულის ნაპირას გამოგვრიყა. თუ ფეხი არ მოვიკიდეთ კვლავ ისევ გეშთანთქავს უფსკრული. მაშ ხაიმ, ამიერიდან ჩვენი გზის მაჩვენებელია—ლარებ ებრაელთა დამხმარე კომიტეტი, რომელიც წინ შუქურად გაგვიძღვება და გაგვინათებს ბნელით მოცულ ცხოვრებას.

ხაიმი ყოყმანობდა, თვალეზზე ცრემლი მოსდგომოდა, თითქოს სიტყვა ყელში გაეჩხირაო, ხმას ვერ იღებდა, ღრმად ჩაფიქრდა. წუთით პაუზა ჩამოვარდა—

გზად ორი მოხუცი ქალი მიდის, იწყებს ერთი:

— თუ მართლა ეგრეა ღმერთს წესი მოუღია და ეს არის. თურმე სამუშაოთ ყველას იღებენო, პურის წიგნაკსაც აძლევენო.

— რას ამბობ ქალო, ღმერთმა ძლივ გადმოგვხედა, სიმშვილით ვიხოცებოდით. ეხლა კი რა გვიჭირს მადლობა ღმერთს. ჩვენი ოჯახიდან სამნი ვმუშაობთ და რიგიანად ვცხოვრობთ. შიში და კანკალი მაინც აღარავისი გვაქვს. დღეს ერთი იყო და გულის ხეთქვა ათასი.

— კარგია, კარგი! ისე კარგი მოგეცა, როგორც ეს თავრობაა კარგი, უბასუხა ნეორემ... და მისწყდა ქალების საუბარი.

— ხაიმამ თავი მალლა აიღო, წელში გამიართა თითქოს გაიზარდაო და გადაჭრით სთქვა:

— გადაწყდა, მეც მინდა თავისუფლად ვისუნთქო. მეც მინდა არავისი მეშინოდეს. უყურებთ. და ცარიელ ყუთზე მიუთითა.—რაც მქონდა ყველაფერი ბაზრის აგენტმა წამართვა, თან ისევ გამომლანძლა, რომ ძალდი აუშვა და მე დამაბა. ხაიმის თვალეზი ცრემლებით აივსო. და ამოვრეულის ხმის შეიძახა: დედა, დედა!

— ჩვენ აქედანვე ლარებკომში წავალთ. კადრების განყოფილების გამგეს მოველაპარაკებით და ალბათ შესაფერ სამუშაოს მოგვცემენ.

ეზოში წელანდელი შუა-ხნის ქალი გამოჩნდა.

— აი დედი დაამტვრიე და ცეცხლს შეუკეთე. მე დღეიდან ოქროებიც რომ დამიყარონ აღარ ვივაჭრებ. თუ მაშაჩემი ძალიან გაჯავრდა, იცოდეთ სახლში ფეხს აღარ შემოვაკარებ. ეგ იაშიკი კი ცეცხლს შეუკეთე. ცე-

ცხლმა უნდა გადასწვას და გადაბუგოს ყოველივე ძველი და ხაიმი ჩვეუ-
ლებრივზე უფრო მეტად აღელდა.

— წავიდეთ სთქვა მიშამ—

— წავიდეთ გამოეხმაურა შამიკაც.

— წადი შევილო, ღმერთი შეგეწიოთ. წაილაპარაკა თავისათვის ხაი-
მის დედამ და სახლში შევიდა.

შამიკაცა, ხაიმი და მიშა კომინტერნის ქუჩისაკენ წავიდნენ, სადაც ლა-
რებკომის გამგეობა არის მოთავსებული.

* *

ექვსი თვე თოვლის ფიფქივით დადნა. შამიკამ, იოსკამ და ხაიმმა
ლარებკომთან არსებული შოფრების კურსები დაამთავრეს. ერთი ადგილო-
ბრივ დარჩა ლარებკომის საბარგო ავტოზე, მეორე. — „სოიუზტრანსი“-ს
ავტო სახელოსნოში მუშაობს მესამე კი მილიციის სამმართველოს
მსუბუქ მანქანას დააქროლებს. სამივე ერთად ცდილობენ კომკა-
ვშირში შევიდნენ. ლარებკომთან არსებულ უჯრედში მუშაობენ. ისინი
უფრო ძლიერმა ამხანაგებმა ბუქსირზე აიყვანეს და გამოცდისათვის ამზა-
დებენ. მათმა გონებამ ყველა გააოცა და წამბაძველობის სურვილი
აღუძრა.

ყოჩად ბიჭებო! ხედავთ, გუშინდელი ქუჩიდან მოსულები დღეს ჩვენ
დაგვეწიენ.

— ეჰ, ჩემო ძმაო მონდომებას ბევრი რამ შეუძლიან, ჩამოართვა სი-
ტყა შამიკამ.

* *

— სახელი?

— ნინა, — უბასუხა, მორცხვად ნინა შარაშიძემ — მმაჩნის რეგისტრა-
ტორს.

— გვარი?

— შარაშიძე.

— თვითონ გსურთ იცხოვროთ იოსკა აბაჯანოვთან?

— დიას.

— მოაწერეთ ხელი! — ნინამ ღმილით მოაწერა ხელი აქტს.

— აბა შამიკ ეხლი შენ წამოაყენე შენი დედოფალი, თქვენი ჯე-
რია, გაიხუმრა იოსკამ.

წინ წამოდგა ის ქალი, რომელიც შამიკამ ერთ დროს მტკვარს გა-
მოსტაცა პირიდან.

— სახელი.

— სიფორა?

— გვარი?

— ჩაჩანაშვილი.

— თვითონ გსურთ შამაიკა კაციაშვილთან ცხოვრება.

— ღიახ.

— მოაწერეთ ხელი. და სიფორა ჩამანაშვილმა დასვა სამი ჯვარი, რადგან წერა არ იცოდა. იქვე მდგომ შამაიკას მკმაღავი მკლავში გაუყარა რომელიც ამ დღეს დიდხანია ნატრობდა.

იოსკას მანქანა კარებზე იდგა.

— აბა დედოფლებო ჩასხედით, მიმართა ქალებს იოსკამ.

ქალები ერთად მოთავსდნენ ავტოს უკანა ნაწილში. შამაიკა კი იოსკას მიუჯდა გვერდით. იოსკამ მანქანა სოლოლაკისაკენ გააქანა და იქ გააჩერა სადაც შამაიკამ და იოსკამ უკანასკნელად მრუდე გზით ნაშოგნი ფულისთორი პატარა ოთახი დაიჭირა.

— იოსკა!—სთქვა შამაიკამ,—ცხოვრებამ ჩვენი მკვდრად ქცევა და განდგურება მოინდომა, მაგრამ ჩვენ გზა ვიპოვეთ და ნაპირზედ გავცურდით. ამიერიდან ჩვენი მოვალეობაა ეს გზა ბევრს ჩვენისთანა გზააბნეულებს უჩვენოთ თვალი აუხილოთ და სიბნელიდან სინათლეზე გამოვიყვანოთ. ვილაცამ უჯრედზე მითხრა კულტაზა ჩამოყალიბდაო. ვიცი ეს წრე მალე დიდ შექუართ გარდაიქცევა და გაანათებს ძველი ყოფის ყოველ კუნჭულს უჩვენებს უსინათლო ხალხს მხურვალე მზის სხივებს ამოათრევს ჯურღმულებიდან. ჩვენი მოვალეობაა ამ წრეში შევიტანოთ რაიმე წვლილი.

— აუცილებლად ჩემო შამაიკ, აუცილებლად,—და იოსკამ მანქანა გააჩერა, ორი ადამიანი ავიდა კიბეზე და უკან დასტოვეს ძველი ყოფა ბნელით მოცული და ათასი წლობით შექმნილი ტრადიციები. წინ კი მათ ელოდათ ნათელი გზა შრომისა და კეთილ ყოფისაკენ...

* *

პალოშა იოსკამ ღარბეკომში მიიყვანა და კადრების განყოფილებას უფროსს მიმართა.

— ამხანაგო, აი კვილიფიციური ფეხსაცმლის მკერავი, უჯრედის სახელით გთხოვთ მიიღოთ სამუშაოთ. ესეც ერთი ყოფილ ნაძირალთაგანია რომელმაც ჩვენამდე მოაგნო, ჩვენ კი მეორე ნაპირამდე უნდა გავიყვანოთ. კადრების განყოფილების გამგემ იოსკას გაუღიმა.

— ყოჩაღ იოსკა, ყოჩაღ! და ერვანდ არუთინოვს მიმართვა დაუწერა ფეხსაცმლების მკერავ არტელის სახელზე. იოსკას მონდომებამ ყინული გააღზო—ფოლადი მოლუნა. პალოშა დღეს ფეხსაცმლებს კერავს მისი გვარი პირველი სწერია წითელ დაფაზე.

ღარბეკომის ებარულთა დამხმარე კომიტეტი გარდაიქცა გზად და ხიდათ შრომის ქვეყნისაკენ.

ღარბეკომის ებარულთა დამხმარე კომიტეტი—გზაა ახალი ცხოვრებისაკენ.

* * *

საუკუნეებს მოჰქონდა სევდა
 ცრუ იმდებით აღსავსე, ბედის
 და მრისხანებით მძლე ქარიშხალი
 ისროდა ნუგეშს ხალხის მყობადის.
 ბაიორნმაც კი თავისი ქნარი
 მდინარის პირას ცრემლად აფრქვია
 ქართველ პოეტსაც სევდა მრავალი
 ებრაელებზე წარმოუთქვია.
 და კიდევ ვის არ.... მთელი მსოფლიოს.
 მრავალ გენიოსს უქიხარ ხოტბით
 ბევრი მრავალ წლით გადამღერებულ
 ჰიმნებს გიმღერდა „ჯადოქარ გრძნობით“
 და მრავალ წლებით დათელილ გულზე
 მოგაკრეს ურცხვად „მარადიული
 ჟრია“ თითქოს სულ ასე უნდა
 იყო ეული და განწირული.
 მრავალი ითქვა მაგრამ უმიზნოდ
 (სანტიმენტალურ სიტყვას არ ძალუძს
 მძიმე ჭრილობის ასე განკურნა).
 გამოგივლია ინკვიზიციის
 მთელი ეპოქა... დარბევები და
 ანტიემიტიის ცილისწამების
 შიშის, დაცინვის მთელი წლებები
 და განცვიფრებით ვკითხულობ ეხლა
 შენი წარსულის ყვითელ სტრიქონებს
 ევედრებოდით ნუგეშით შველას
 „მრისხანე“ ღმერთსა და სტიქონებს
 და გეგონათ, რომ ღმერთი ზეციდან
 მოავლინებდა ზღაპრულ მესიას
 სოციალური უკუღმართობის
 აღმოსაფხვრელად... კიდევ ელიან.
 ჩვენი მოძმენი მრავალ მხარეში
 სად „ჰუმანიურ“ და რბილ ფორმებში
 მოსჩანს ახალი ინკვიზიციის

კაპიტალიზმის მძაფრი თარეში
როცა ვკითხულობ... მიკვირის ვნცვიფრდება
რაც ამ ფურცლებზე დაწერილია
პროტესტს ვაცხადებ წარსულის მიმართ
მე თავისუფალ ეპოქის შვილი
საქართველოშიც ბევრმა მოგნათლა
არშინისა და ფულის კაროლად
ცბიერ გულისთქმით გაჭირისუფლეს
ცრუ სიმბოლო სურთ შექმნან კანონად
აქაც კი იყო მრავალი ბრძოლა
ქველ იდეებსა და ახალს შორის.
მთელ დედამიწის ხალხებს ამღვრევდა
„ურიათ კითხვა“. ბევრიც ეცადა
იმის გადაჭრას. ბევრი ეძებდა
სამშობლო მხარეს უცხო მიწას და
ყველგან სულ ერთი იყო პასუხი,
მხოლოდ იგრძენი აქ საბჭოეთის
მკვიდრ ნიადაგზე ფეხქვეშ სიმაგრე,
ყველა ჩაგრულის ხალხის სამშობლოს
და აქ გადწყდა შენი საკითხი
ათასწლიანი მორჩა გათავდა
შენი სევდა და წყეული ბედი
წარსულის ფურცლებს უკვე ჩაჰბარდა.
და ებრაელიც სოციალისტურ
აღმშენებლების რიგებს ამავრებს
მთელი სუნთქვა და ნდომა სურვილი.
ქვეყანას ახალ გმირებს აბარებს
მაგრამ ეს მხოლოდ აქ არის ჩვენთან
უცხოეთში კი თარეშობს ქარი
კაპიტალისტურ უღლის ქვეშ გმინავს
მილიონობით მშრომელთა ჯარი.
და აღვივებენ მცირე ერებში
შულოსა და მტრობას
ხშირად აწყობენ კიდევ დარბევებს.
გერმანიაში დღეს ძველის ძველი
ინკვიზიციის ცეცხლი დაანთო
დიდ ქალაქების მთავარ ქუჩებში
აღსდგა ახალი აუტო—და-ფე

დასწვეს ლენინის, მარქსის მსოფლიო
მნიშვნელობის და კაცობრიობის
გენიოსური შემოქმედება.

მაგრამ ჩვენ წინსვლას რა შეაჩერებს
მთიდან ზვავივით რომ დაქანდება
რა შეანელებს მასების სწრაფვას
მის ძლევა მოსილ აბობოქრებას.

იქ კომუნისტებს იჭერენ, ხვრეტენ
მუხანათურად არბევენ მუშებს

მაგრამ გმირობას რა დაუდგება —
ტკივილებს ტყვია როდი აშუშებს.

ტყვია განგაში, თეთრი დარბევა
კვლავ სისხლიანი ქარიშხალია

მაგრამ უბერავს

რევოლუციის მძლე ქარიშხალი,

მის დასამსხვრევად გაკრულ იალქანებს

დაფლითავს ძალი

მილიონების —

ტელმანის მებრძოლ პროლეტარიატს

ჩვენი სალამი.

არა მარტო გერმანიაში

მხოლოდ აქ ჩვენთან საბჭოეთის მდიდარ მიწაზე

ახალი ყოფა მომავალი შენდება სწრაფად

და ებრაელიც მტკიცედა სდგას სადარაჯოზე

რევოლუციის მონაპოვრის მხნედ დასაცავად.

ბ ე ნ ი ა მ ი ნ ი ს ა ლ ს ა ს რ უ ლ ი

ღამურა გამოფრინდა თავის საბუღარიდან და სალოცავის ეზოში წრეს ავლებს, ფრინავს, ნავარდობს...

ღედამიწაზე მწუხრი ჩამოწვა, ჩიტებმა და მერცხლებმა შესწყვიტეს ჭიკჭიკი და მზეზე თამაში. ახლა კი დადგა ჯერი ღამურას თავისუფალი ნავარდობისა.

ყავები ჩხავილით გადაფრინდენ ჯკუფებათ და ეკლესიის ეზოს ასწლოვან ხეებზე და ხავსმოდებულ სამრეკლოზე დაუშვეს ფრთები.

ბავშვები ყავების გადაფრენას ჟრიაშულით შეეგებნენ.

მზე უკვე დაიღველფა დასავლეთით და ღრუბლები ისევ ალის ფერში არიან გახვეულნი .

ცოტა ხანი და, გათავდება ფერების თამაში, ღამის მრუმე ფერი შთანთქმავს ყოველივეს.

ებრაელები თავ-მოყრილი სალოცავის ეზოში ბაასობენ, ლაპარაკობენ, საკუთარ მდგომარეობაზე და ქვეყნის ამბებზე. სალოცავში თებასთან ახლოს გრძელ სკამზე ჩამომჯდარა რამდენიმე მოხუცი ებრაელი და მელანქოლიური შმიით მონოტონურათ მღერიან ჰიმნებს შაბათის გასასტუმრებელს. მათ გვერდით ზის სამოცდაათ წელს გადაცილებული მოხუცი — ისმენს ტკბილს და მიმზიდველ გალობას. ალბათ გულში იმღერის.

„შაბათია ხასი

რა არის მისი ფასი“.

შემადი თების მარჯვენა მხარეს ზის გრძელ სკამის ბოლოზე და თეჰილიმი უჭირავს ხელში. ჩვეულებათ აქვს მას ყოველ შაბათს წაეკითხა დავითის ფსალმუნებიდან.

მაგრამ ეს რა დაემართა!.. ასეთი რამ თავის სიცოცხლეში არ ახსოვს: ასოები თეჰილიმის ამოვარდენ სტრიქონებიდან და დაიწყეს ფრენა ხმარებისაგან თუ სიძველისაგან გაყვითლებულ ფურცელზე. შემდეგ პირდაპირ თვალეზში ეცენ შემადის და ერთი წამით ყველაფერს შავი ბინდი გადაეკრა: გაჰქრა სინათლე თვალეზში.

მისი მამა ძალ-ღონით სავსე, მსხვილ ძვლოვანი იყო. ეს ძალ-ღონე შემადისაც გადაეცა მემკვიდრეობით, მაგრამ ეხლა რა დაემართა, ალბათ გაჰქრა შთამომავლობით გადმოცემული ძალა. ცხოვრების მძიმე პირობე-

შმა რა არ დამართეს შემაის, გატყდა წელში. აღარ შეუძლიან შიარულ ვზებზე სიარული ფეხით და ცხოვრებაც გაუჭირდა.

შემაის, რაც სავაჭრო თანხა გააჩნდა, ცოლის დისაფლაგებზე და აბელობაზე შემოეხარჯა. ერთი ჯახრიკა ცხენი-ლა ჰყავდა, რომელიც აგრეთვე გაჰყიდა და ცოლის საფლავს ქვა დაადო.

ცხენი დიდ დახმარებას უწყევდა შემაის სოფელ-სოფელ სიარულის დროს, თუმცა აღმართებზე ძლიერძლივობით ზიდავდა ბარგსაც და საკუთარ თავსაც, მაგრამ შემაი მაინც კმაყოფილი იყო, რადგან სავაჭრო წვრიმაღს ის უზიდავდა და ზოგჯერაც, როდესაც შემაი დაიღლებოდა გარჯიდა თავის ერთგულ მსახურ ცხენს, ბილიკ გზაზე შეეჯდებოდა მის ვამბმარ ზურგზე და რამდენიმედ შეიმოკლებდა ფეხით სავალს.

ახლა აღარც ეს გააჩნია.

შემაის ფიქრები მოსვენებას არ აძლევენ. ღვთის სამსახური კი მოითხოვს დააყენოს შაბათი და მოყედი. როშაშანა და ქიფური როგორ იქნა გაისტუმრა, მაგრამ ამას მოჰყვება მათზე უფრო გრძელი, ცხრა დღიანი უქმე რომელსაც აგრეთვე უნდა დახვდე და დააპატიოსნო. გარდა ამისა ხალხში უნდა გამოჩნდე, სხვებს თუ ოთხ-ნაირი კერძი ექნებათ შენ ერთნაირი მაინც უნდა იქონიო. მაშ რითი უნდა განირჩეოდეს მოყედი დღე და შაბათი სხვა დღეებისაგან. რა ჰქნას რა საშვალებას მიჰმართოს უემეს სამი დღე აკლია. საიდან შემოუტანოს სარჩო ოჯახს,

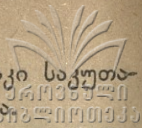
შემაის პირველი ცოლისაგან დარჩა ხუთი წვრილი შვილი. უფროსი ვაჟი იეულა უკვე წამოეზარდა და მამას მხარში ამოუდგა: ფეხსაცმელების შწმენდავთ დადიოდა ქალაქში.

ოჯახის პატრონობისათვის შეირთო მეორე ცოლი, რადგან ბავშვები პატარები იყვნენ და მოვლა სჭირდებოდათ. თითონ კი კვირაში ერთ დღეს თუ იქნებოდა სახლში, ისიც შაფათ დღეს. ამაშიც ბედმა უღალატა. შემაის მეორე ცოლი მეტად ავი გამოადგა. ძალიან უდიერად ეპყრობოდა თავის გერ შვილებს.

პირველი ცოლის გარდაცვალებამ ღრმა დაღი დაასვა როგორც მის ცხოვრების პირობებს, ისე მის შინაგან სულიერ ვითარებას: ბევრჯელსცადა ოჯახი ფეხზე წამოეყენებია ცოლის გარდაცვალების შემდეგ, მაგრამ მაინც ვერას გახდა ვერ იქნა, თანხა ხელში ვერ დაიჭირა.

რა ცოდვას ჰკითხვას ღმერთი, ის ხომ თავ დადებულათ ასრულებს მის სამსახურს, მაშ რა არის მიზეზი, რომ ასეთი მკაცრ სამართალს იჩენს ღმერთი?

შემაიმ გადასწყვიტა მიემართა თბილისის განთქმულ ვაჭარ ბენიამინისათვის საქონლის ნისიად შესაძენად. თუმცა დარწმუნებული იყო სა-

ქონლის ნისიათ ყიდვა მეტ ფასებში მოუხდებოდა, მაგრამ რაკი საკუთარი თანხა არ გააჩნდა სხვა გამოსავალ გზას ვეღარ ვპოულობდა.

— იეუდა შვილო, შენ გაბარებ სახლს ამ ორი დღით. მოყედი შემოსავალ დავბრუნდები. ბენიამინს საქონელს გამოვართმევ ნისიად, იქნება გვეშველოს რამე—განუტხადა შემაიმ თავის შვილს უკანასკნელი გარდაწყვეტილება, სალოცავიდან შინ დაბრუნებისას. სთხოვა იეუდას ბავშვებისათვის ყურადღება მიექცია, რომ დედინაცვალს არ ეცემა ისინი.

შემაი იმავე ღამეს მოეშადა, მამლის ყვილზე წამოდგენ მამა შვილი; შემაი გამოეთხოვა თავის ცოლ-შვილს და ფეხით გაუდგა ქარელის გზას თბილისისაკენ.

* * *

შემაია მხარზე გადადებული ხურჯინით თბილისის სადგურზე ჩამოვიდა. ებრაელი თანამგზავრები განზე დასტოვა და მარტო გაემგზავრა ტრამვაით ებრაელთა უბნისაკენ.

გაიარა მხითაროვის ქარვასლა და დიდი ალაყაფის კარი დაკეტილი დახვდა. დილა ადრიათი იყო. ქალაქი ახლად იღვიძებდა.

შემაის მოაგონდა რომ ბენიამინი სინაგოგაში იქნებოდა, თითო ნაც დილის ლოცვა არ ქონდა შესრულებული. ნაბიჯს მოუმატა და სიჩქარით გაემართა ახალციხელების სალოცავისაკენ. სალოცავის კარებში წელში თავაზიანად მოიხარა, ღვთისსადმი ძორჩილების ნიშნად მეზუზას აკოცა, შევიდა სალოცავში და ბენიამინს დაუწყო თქალებით ძებნა.

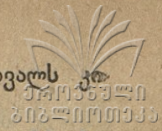
ვერ ნახა.

შემაის ისიც კი გაუჟვირდა, რომ არც ერთი ცხინვალელი ებრაელი იქ არ იყო.

შამაშმა მიასწავლა ახლად გახსნილი სალოცავი ცხინვალის ებრაელთა.

შემაი რამდენიმე წუთს შეჩერდა ჭიშკართან და დიდი ცნობის მოყვარეობით დაუწყო ცქერა ვიწრო ჩიხში ქადა-ხაჭაპურებით, მკვავეულებით და კიდევ სხვა სანუკვრებით გაწყობილ პატარა ვაჭრობას. ოდნავ სიმხნევე მიეცა ერთის მხრივ რომ ტფილისში მრავლად მოიპოვებოდა მასსავით ლარიბი ებრაელები და მეორე მხრით კი ნაღველი მოაწვა გულზე და მძიმედ ამოიხენეშა, რადგან ისინიც, როგორც თვითონ მდიდართა ბრწყალებში იყვნენ მოქცეულნი და მათი შრომა და ჯაფა შეძლებულ ვაჭრების ხელში ვარდებოდა.

შემაი განმართა ახლად გახსნილ იქვე მყოფ სინაგოგისაკენ. ლოცვას ის იყო ათავაბდენ, როდესაც შემაი მოწიწებით შევიდა, ბენიამინი იქ დახვდა, ის ლოცვის გაბაი იყო და ამიტომაც თავში იჯდა. შამაიმ თეფი-

ლინის ქისა ამოიღო უბიდან და შეუდგა ლოცვის თადარიგს, თვალს კი ბენიამინს არ აშორებდა.

ბენიამინს დუქანი მხითაროვის ქარვასლაში ჰქონდა და იქ ვაჭრობდა.

თბილისის ებრაელ ვაჭართა შორის თითქმის მხოლოდ მისაგან ყიდულობდენ საქონელს სოფლად მოსიარულე ებრაელი ვაჭრები.

ბენიამინთან შედარებით სხვა ებრაელებს არ ჰქონდათ იმდენი თანხა, რომ ნისიად ევაჭრათ და ამიტომაც მას მეტოქეობას ვერაგინ უწევდა.

ზოგიერთ ადგილობრივ მოვაჭრე ებრაელს თვით ბენიამინისაგან მიჰქონდა ფართალი ბითუმით და ბენიამინმაც მაშინ იცოდა საქონლის გაყიდვა დიდ ვაჭრებზე, როდესაც სტამბოლიდან მოსული ფართლეულის ცალები დუქანში ველარ ეტეოდა.

ვისაც თანხა არ გააჩნდა ბენიამინი საქონელს ნისიად აძლევდა მათ. იმ ანგარიშით რომ გაცილებით მეტი გამოიჩენა ჰქონოდა, ვიდრე ნაღვზე და თანაც უთამასუქოთ საქონელს არავის აძლევდა.

მანუფაქტურა თითქმის ყოველ კვირეულად მოსდიოდა სტამბოლიდან ცალებით— „ამხანაგი“ უგზავნიდა.

თითონ კი ადგილობრივად აწარმოებდა აღებ-მიცემას და ფულსაც საჩქაროდ უგზავნიდა თავის „ამხანაგს“.

ხშირად ფულის მაგიერ ბეწვეულობას უგზავნიდა, რომელსაც თურქეთში დიდი გასავალი ჰქონდა ასე, რომ ორივე მხრით მოგება რჩებოდა.

ბენიამინმა ებრაელთა უბანში შეიძინა ერთი ახლად ნაგები სამსართულიანი სახლი, თვითონ მესამე სართულში სამ დიდ ოთახში მოეწყო. ლამაზი მოყვანილეობის ოთახებმა გაუძლიერეს ბენიამინს ოჯახის ფუფუნებით მორთვის სურვილი. შეიძინა სამი სპარსული ნოხი, რომელთაგან ერთი იმდენად დიდი იყო, რომ სასტუმრო ოთახში ძლივს ეტეოდა იატაკზე, პიანინოც დაუდგა თავის ცოლშვილს მხიარულება რომ არ მოჰკლებოდა.

ბენიამინი ორმოცდა ხუთ წელს გადაცილებული იქნებოდა, მისი ოცი წლის ვაჟი ისხაკი (რომელსაც ზედმეტ სახელად ბაცას უძახდნენ) სუქოთისათვის დასანიშნად ამზადებდა. ორი ქალიშვილი, ნანა და სარასასწავლებელში ჰყავდა მიბარებული, მაგრამ ხანში შესულობას სრულიადაც არ იტყობდა. უყვარდა ევროპული ტანსაცმელებში გამოწყობა, მას შემდეგ რაც პირველად სტამბულში გაემგზავრა ხალათს აღარ იცვამდა.

მეტისმეტად მხიარული იყო თავის ტოლსწორში. ხშირად მოიწვევდა სახლში რაბინს, ხახმებს, თავისავით გამოჩინებულ ვაჭრებს და ღამეებს დროს ტარებაში ათენებდა.

მხიარულ უქმეებში, განსაკუთრებით სიმცათ-თორაში, უყვარდა მათ უკუ-
ქულ მასკარადულ ტანისამოსში გამოწყობა და ფერხულში თამაში.
ცოლშვილი ძვირფას მატერიისაგან შეკერილ ტანსაცმელებში დაჰყავ-
და ჩაცმული. სხვა ებრაელის ქალები მათგან იღებდნენ კაბების „მოდებს“
რადგან ისინი პარიზულ ჟურნალების მიხედვით აკერიებდნენ ტანსაცმელს
და საკუთარი მკერვალი. ქალიც ჰყავდათ, რომელიც თვალ-ყურს ადევნებ-
და ახალ მოდებს.

შემიი ხურჯინიდან ალაგებდა ცხინვალიდან ჩამოტანილ ქაშერი ყველს
ერბოს და სხვა საჩუქრებს.

ბენიამინმა დავთარში თანქრით აღნიშნა შემაის წაშლილი ვალი.
ფანქარი ყურში გაიკეთა, შემაის მიერთმეული საჩუქარი გადაილაგა და
შხარზე მადლობის ნიშნად ხელი გადაუსვა.

— შენზე ძველი ვალიი დარჩენილი შემაი.

შემაის შიშის ჟრუანტელმა დაურბინა ტანში და აცახცახებული ხმით
უპასუხა:

— რას ბრძანებ, ბენიამინ, ყველა გაგისწორდი, ეგ-ლა მეჭირვება ისე-
დაც დაღუპულ კაცს? გაიგებდით რა უბედურება დამადგა თავს.

ბენიამინმა დავთარში დააჩერა თვალები და გულცივათ შეეკითხა:

— რა დაგემართა შემაი?..

— ცოლი გარდამეცვალა, რაც მებადა მის დასაფლავებაზე შემომხეხარ-
ჯა, მით ვნუგეშობდი, რომ არავის ვალი არ მემართა და ახლა...

ბენიამინმა შეურაცხოფათ მიიღო შემაის სიტყვები, ნაწყენი კილო-
თი და ამალღებული ხმით დაიძახა და მის მიმქრალ სახეს დაბლვერილად
შიატკერდა.

— აბა როგორ დაგიფიცო, ისრაელო. მე კარგად მახსოვს და დავ-
თარშიაც მიწერია. რათ უნდა ბენიამინს შენი ნაოფლი. მაგისტვის ვლო-
ცულობ ღღეში სამჯერ? მაშინ ღმერთმა შავათ მომახმაროს თუ შენი ერ-
თი კაპეიკი ვინდომო.

შემაის მოაგონდა ია თანხა, რასაც ბენიამინი სთხოვდა, გადაუხადა,
მაგრამ თამასუქის დახვევა კი გადაავიწყდა.

— ეგ ფული მოგეცით, ბენიამინ! ერბოც ჩამოგიტანეთ მაგ ვალში,
კარგად მახსოვს.

ბენიამინმა უფრო მოუმატა ხმას და მეტი მრისხანება გამოისახა

— მაშ მეროეთ გთხოვ შენ ეგრე გგონია რაღა. მაშინ არმად მოხმა-
რდეს ჩემ ცოლშვილს. შენი ხათრით როგორც დაზარალებულ კაცს პრო-
ცენტებს მოგიხსნი დავგიანებისათვის და ასო მანეთი უნდა გადამიხადო.

სასოწარკვეთილებაში ჩავარდა შემაი. ვალზე უარი ეთქვა, ვაი თუ

საქმე ამით უფრო გაეფუჭებინა და ნისიათ აღარ მიეცა საქონელი მისთვის. ისევე ვალის გადახდაზე დათანხმება ამჯობინა.

— რა ვქნა, გენდობით, ჩემ ცოლოს არ აიღებთ. მხოლოდ ესლა ვერ გადავიხდი საქონელი უნდა გამატანო ნისიათ და თუ ღმერთი ხელს მომიმართავს რას გემართლები ძველსაც გადავიხდი და ახალსაც.

— ისე ღმერთმა მიშველოს, როგორც შე შენთვის კარგი მინდა. მე ძალიან მწამს ჩავარდნილ კაცისათვის ხელის გამართვა, ეგეც რომ არ იყოს ჩვენებური კაცი ხარ, ღმერთის მოყვარული და უარს რაზე გეტყვი. ოღონდაც ხელი მოიწყე და რა თანხაც გინდა წაიღე.

გულდათუთქული შემეძინა გაახარა ბენიამინის [გაქლესილმა ენამ მიიყვანა ბენიამინმა ნოქართან. ნოქარს მოხერხებულათ და შემეძინათვის შეუმჩნევლათ ჩაუკრა თვალი და მის გასაგონად კი უბრძანა ნოქარს კარგი ხარისხის საქონელი მიეცა მი-სთვის.

სპარსელმა თასით მიართვა ბენიამინს მიხაკ-დარიჩინიანი ჩაი.

ბენიამინი ჩაის სვამდა მაგრამ თვალ-ყური მაინც ნოქარისაკენ ექირა, მოსწონდა მისი თავაზიანი მოქცევა და ვაჭრული ხერხები.

შემამი ფართლით გაავსო ტომარა და ხურჯინი, თამასუქზე ჯვრები დაუსვა.

— ვადაზე ჩამოიტანე შეშმი, რომ პროცენტებმა არ იმატოს; ქაშერი ეტრო და ყველიც ჩამოაყოლე. გამჩენმა სიმან ბერახა დასდოს შენს აღებ-მიცემას, — დაემშვიდობა ბენიამინი.

* * *

მთის მწვერვალზე ხანძარი დაენთო თითქო — მთვარე გახურებული ლითონის ფერათ ამოგორდა ცის კიდურიდან. შორიდან ძაღლების ყეფა მოისმის; მათი ყმულილი სივრცეს აპობს. მთვარემ დედამიწას შავი ნაბადი გადახადა და ყვითელ ზეწარში გააშხვია.

ებრაელ მგზავრებს უმოვნიათ ჭრემი, ბარგით დაუტვირთავთ და ფეხით მიემართებიან ცხინვალისაკენ.

შემამი მათ შორის იმყოფება. იგი მიჰყვება მგზავრებს, ფიქრები კი კოშმარულ ლანდებს უშლიან და მიაქანებენ შორს.

ფიქრები ჰგვიან შიშს ხვალინდელ დღის წინაშე.

დღევანდელმა დღემ უიმედობა მოიტანა. არც ხვალის იმედი აქვს. შემამის თვალები შესცქერიან ცის კამარას და საუკუნეობით განმტკიცებული მოლოდინი სასწაულისა ერთადერთ იმედათ გარდაიქცა მისთვის. მოლოდინი, მოლოდინი და ისევ მოლოდინი....

— ყარბითის ლოცვა შევასრულოთ მინიანი ვართ — წამოიძახა ერთმა თანამგზავრთაგანმა.

მგზავრები შეჩერდნენ, ურემიც შეაჩერეს და შეუდგენ ლოცვას.

— ყველა სულდგმულობს მისით და ყველაფერი არის სახე ღმერთისა ცის ქვეშ ასრულებენ ებრაელები ღვთის სამსახურს,

არის ხელების აპყრობა ცისკენ, თავის ქნევა და გარინდება, რომელთაც ლოცვა აგულით.

ფართეა სივრცე. ღამის სიჩუმე ღრმათ იჭრება სულში და იღუმალ ფიქრებს იწვევს მგზავრებში.

მგზავრები ისევ განაგრძობენ გზას.

ამ სვლაში არის მოლოდინი, მოლოდინი სასწაულის: ცის კამარა გაიხსნის მკერდს და ლეგენდარული გადაიშლება სანახაობა.

მგზავრები იბოვნიან თავიანთ ბინას...

ურმის თვლების ქრატუნნი და მგზავრების და ნაბიჯების რიტმდარღვეული ხმა ისმის მხოლოდ.

თორემ ისე სიჩუმეა.

რა ფართეა ეს სივრცე და უფსკრულებიანი.

რა პატარა და საცოდავია ადამიანი მათთან შედარებით.

ბადრი მთვარე უნათებს მგზავრებს სავალს.

მგზავრები არ ესაუბრებიან ერთმანეთს, მიდიან აჩქარებული ნაბიჯით და შიში იპყრობს მათ გულს.

ღამის გრილი სიო ეთამაშება შემაის შუბლს და ცხოვრების ნეტარებას აგრძნობინებს, იწვევს თავისაკენ იზიდავს ანდამატური ძალით.

ცხოვრების უმთავრესი მანძილი გავლილი აქვს შემაის და ბუნების სილამაზე ასე ღრმათ არასდროს არ შეჭრილა მის გულში.

რამდენჯერ გაუვლია ეს ველები, ეს ჭალები, რამდენჯერ გადაუთელავს და გადაულახავს მას ეს მანძილები, მაგრამ მის გონებაში ასე მძლავრად არასოდეს არ აღბეჭდილა იგი.

რა მშვენიერია და სანეტარო სიცოცხლე?

მაგრამ შემხუთველია და ლეშის სუნი სდის ებრაელთა ვიწრო მიხვეულ-მოხვეულ ქუჩებიან უბანს.

სივრცე პატარა და ვიწრო.

ადამიანები ყოველდღიურობაში იღრჩობიან.

კაპეიკებმა დაახმეს აზრი, გონება, ნიჭი.

არ არის გასაქანი, არც ფართობი, სანავარდო.

ეს არსებობა ყოველდღიურ მოთხოვნილებებს არა სცილდება.

შემაის გული ივსება ნაღვლით.

ეს ღამეები მძიმე ლოდებათ აწვება გულს და დასასრული არ უჩანს.

შემაის ფიქრები, როგორც გახურებული შანთები ისე უდალავნ

მგზავრები ისევ განაგრძობენ გზას.

— გაჩერდით! გაისმა უცბად ხმა, თითქო უფსკრულიდან.

ლოცვამ ანაოდ ჩაიარა.

ურემი შეჩერდა გზაში და აღარ ისმის თველების გულსაკლავი ჭრი-
ქინი ღამეულ სივრცეში.

— ნუ დაგვლუბავთ!

— ნუ დაგვიტოვებთ მშიერ ცოლშვილს!

— პირში ლუკმას ნუ გამოგვაცლით!

— ღარიბი ვარ, რაც მომაქვს იცის ღმერთმაც და ხალხმაც არ არის
ჩემი.

ნუ დამტოვებთ ცარიელს და ნუ აატირებთ ჩემს ცოლშვილს ისე-
დაც დღე დაბნელებულს.

ეხვეწებიან ებრაელები ყაჩაღებს.

— გაჩუმიდით, თავს ნუ გვაბრალებთ წუწუნით.

— ურიებო, ვიცით თქვენი ეშმაკობა, ოქროებს მიწაში ჰფლავთ და
ხალხს კი ძონძებში გახვეული ეჩვენებით.

— თქვენი შებრალება არ შეიძლება.

გაისმის ყაჩაღების მკაცრი შეუბრალებელი ხმები და თოფებს უმიზ-
ნებენ მგზავრების გულებს.

შეშინებული ებრაელები ეცემიან მიწაზე და ღმერთს ევედრებიან.

შემაის გული ამოვარდნას ჰლამობს საგულედან.

— დაყარეთ ფულები თქვენივე ხელით, ურიებო.—მატულობს ყაჩა-
ღების მრისხანება რომელიც შიშის ზარსა სცემს უიარაღო მგზავრებს.

— შენ ბებერო, ურიავ, რას გაქვავებულხარ მანდ, არ გესმის, ფული...

— გეფიცებით ჩემს ცოლშვილს არა გამამჩნია რა ამ ხურჯინის
ვარდა....

— აკანკალებული ზმით უპასუხა შემაიმ და მიუთითა თავის ხურ-
ჯინზე. შემაის ჯიბეები გაუსინჯეს მაგრამ თეფილინისა და პატრა სიღუ-
რის ვარდა ვერაფერი უპოვნეს. სიბრაზისაგან შემაის მაგრა ჰკრეს თოფის
კონდახი ზურგში და შემაი დაეცა გულწასული.

ბარგები ურმიდან ხელიდან ხელზე გადადიოდა, თვალის დახამხამე-
ბაში ურემი დაცალიერდა.

* * *

ბენიამინი სუქოთის მეორე დღეს ნასადილევი გვერდზე წამოწოლი-
ლი იყო სავარძელზე და ხელში კრილოსანს ათამაშებდა.

დაიბარა თავისი ნოქარი და ნეშამას დასაძახებლად გააგზავნა.

ნეშამას ვერ წარმოედგინა რისთვის იბარებდა ბენიამინი, ვალის

მოთხოვნისათვის თუ დაიბარა, იმ დღეს როგორ შეიძლება დაიბარა პარაკი.

მაშ რა უნდა იყოს მიზეზი—ეკითხებოდა გზაზე იგი თავის თავს.

მოკრძალებით შეალო ბენიამინის სასადილო ოთახის კარები.

ბენიამინი ისევ სავარძელზე იჯდა და კრიალოსანით იროთობდა გულს. ნეშამას დანახვაზე თავაზიანათ მიეგება მოხუც სტუმარს და მოყვლი მიულოცეს ერთმანეთს. ბენიამინმა მიუწია სავარძელი ახლოს და ხელით ანიშნა დაბრძანება. ნეშამას არასდროს არ ახსოვდა ბენიამინისაგან ასეთი თავაზიანი შეხვედრა. ვერც წარმოედგინა თუ მისაგან შეიძლება ღარიბი ადამიანისადმი ასეთი თავაზიანი შეხვედრა. არ ჰქონია მას დიდი მისვლა-მოსვლა მასთან, ნეშამას დამოკიდებულება ბენიამინთან მხოლოდ იმაში გამოიხატებოდა, რომ მიჰქონდა მისაგან ნისიათ საქონელი და ვალს თავი დროზე ისტუმრებდა.

— სერიოზნი საქმე მაქვს შენთან ნეშამა

— ბრძანეთ, აუჩქარებელი, მაგრამ ცნობისმოყვარე კილოთ უპასუხა ნეშამამ.

ბენიამინის ცოლს ქალებში ლაპარაკით გართულს გაეგო სტუმრის მოსვლა სახლში და სასწრაფოდ აირბინა კიბე.

— შინ არავინ ხართ? შეალო ბენიამინმა სასტუმრო ოთახის კარი, სადაც ევროვინ ნახა. ცოლი იქ ეგულებოდა.

— აქ ვარ, რა ამბავია კაცო?.. დერეფნიდან მოესმა ცოლის ხმა.

— მოგვხედე, სტუმარი.

გამართა სუფრა შინაური ნამცხვრებით. ბენიამინმა სიტყვა პირველად ჩამოაგდო ახალციხელების საზოგადოებიდან ცხინვალელთა გამოყოფის შესახებ.

შემდეგ საუბარი თვითონვე შეამოკლა და მთავარ საკითხზე გადავიდა.

ნეშამას ბაცასათვის ქალიშვილი მოსთხოვა. ნეშამას ერთი წამით გულში სიხარულის ნაპერწკალმა გაუელვა, რადგან ასეთი ბედნიერება ეღირსა ღარიბი ოჯახის ქალს—მდიდარი ბენიამინი სთხოვდა თავის შვილისათვის საცოლეს, მაგრამ სახეზე მაინც ჩვეულებრივი გამომეტყველობა მიიღო შეუქმნევლობისათვის.

როგორც საერთო ჩვეულებაა, გათხოვების დროს, ნეშამაც სრულ უარზე დადგა,

ბენიამინმა ლამაზი სიტყვებით მალე მოაჯადოვა და ბოლოს თანხმობა შემდეგ სიტყვებში გამოხატა.

— თუ ერთმანეთის ყისმათი არიან და ზევიდან გამჩენისაგან დაბატკოლებულია ჩვენ რა ძალა გვაქვს.

იცნობდა ბაცას ნეშამა, რომელსაც დაკარგული ჰქონდა ისრაელის შვილის ნიშნები, მაგრამ თავს იიმედებდა იმით, რომ ეს ახალგაზრდული გატაცებით მოსდიოდა მხოლოდ.

ბენიამინმა ამ შენთხვევაში დაარღვია ადათი, რომ ქალის ოჯახში არ მოხდა სიტყვის ჩამორთმევა. მიულოცა დამოყვრება და გაიმართა ქიქების შეხლა-შემოხლა.

იონაბედი სიხარულით აღტაცებული უმატებდა მაგიდას ნამცხვარს, თუმცა სცხვენოდა, რომ ღარიბის ქალი ითხოვა, უმზითო, უსახლკარო, მაგრამ ამით გულს არ იტენდა ისე მოსწონდა ნეშამას ქალიშვილი, გადარეული იყო. შავ თვალას და წითელ ლოყებას ეშხით.

„ვინც რა უნდა სთქვას, მე ვარდს მოვსწყვეტ და ეკალს დავსტოვებ“.
ასე დამთავრდა ვაჭრობა 14 წლის უმანკო ქალიშვილზე.

* * *

ბენიამინი დაღონებული იდგა დუქანში, იმ დღეს ვაჭრობაზე უხალი-სოდ იყო, ვინც კი გამოკითხავდა დაღონების მიზეზს ის მევალებების გაკოტრებას მიაწერდა.

ღიბნანს ფიქრობდა როგორ აენაზლაურებინა მევალებებისაგან თავისი ფული. თამასუქები ამოალაგა, ცალკე აკინძა. უბის ბლოკნოტი ამოი-ლო, თითვეული დავალიანება ცალკე დასწერა, საერთო ჯამი გაუყეთა.

გამოიწვია ნაცნობი ვექილი, რომლისაგანაც დიდ დარიგებას ღებუ-ლობდა წინად.

სალამოს, პატარა მაგიდასთან შემომსხდარნი ბენიამინი და ვექილი ყელს სასმელით ისველებდენ და თან ბაასობდენ.

ვექილმა უკანასკნელი რჩევა მისცა: მევალებებთან ადგილობრივ წა-სულიყო და აეწერა მათთვის მოძრავი და უძრავი ქონება, კარგად შექე-იფებულ ვექილი ბენიამინმა შუა გზამდე გააცილა.

შემამ რომ ცხინვალში გაიგო ბენიამინის მოსვლა, ხალხში აღარ ჩნდებოდა. მეორე დღეს კი ბენიამინი თავისივე ფეხით ესტუმრა.

შემამის არავითარი ქონება არ გააჩნდა, ბენიამინი დარწმუნდა, რომ შემამა ძალიან ღარიბულად ცხოვრობდა.

შემამი ლაპარაკსაც ველარ ახერხებდა, გარინდული იდგა ბენიამინის წინ და თვითონაც ბენიამინის თვალთა მზერის კვალს მისდევდა, თითქოს ისიც გარეშე პირი იყო ისე შესცქეროდა თავის ბინას.

რომელსაც უკვე—ყავრის სახურავი ჩამოღობოდა და ოთახის შიგ-ნიდან მოსჩანდა სახურავი,

ფიცრული შენობა ჰქონდა შემამის, მამისგან დატოვებული და ისიც ბვერდზედ იყო დაქანებული.

ბენიამინმა თამასუქები დაულაგა წინ შემაის, ამაღლებულ და სი-
ამაყის გამომხატველი ხმით მოსთხოვა ვალის გადახდა.

იეჰუდას უკვე დილის სახარჯო ეშოვა და გახარებული სახლში დაბ-
რუნდა, რომ მიშველებოდა სახლს და ერთი დღის მშვიერი ბავშვები გამო-
ეკვება.

„ჩისტის“ ყუთი კარებთან მიაგდო. სახლში რომ უცნობი სტუმარი
შეამჩნია, მორიდებული ქცევით კარებთან შეჩერდა.

ბენიამინმა იკითხა თუ ვინ იყო იგი და დაიმედებულათ დაუწყო
თვალთვლება იეჰუდას, გაიფიქრა მისი მოჯამაგირეთ წაყვანა. შემაის გა-
უმეღავენა თავისი განზრახვა და მასაც სხვა რა გზა ჰქონდა, შეთანხმდნენ,
ვალში სამი წლით უნდა ემსახურნა იეჰუდას ბენიამინთან.

როდესაც ბენიამინმა ვექსილები უბეში ჩაილაგა და გავიდა, შემაი
თვალს არ აშორებდა იეჰუდას, ღმერთს შესჩივლა უსამართლობაზე, უცბად
წაბარბაცდა და იეჰუდას ფეხებთან დაემთხვა იატაკზე.

* *
*

ბენიამინი საქმეებს აწესრიგებდა. ახლად შეძენილ ვენახის დასათვა-
ლიერებლად წავიდა, თან წაიყვანა ხახამი და რამოდენიმე შეძლებულ
ებრაელი, მათთან ქერთად ვენახის ყოფილი პატრონიც, და კაკლის ხის
ქვეშ ლამაზი სუფრა გაშალა. გამყიდველი, თუმცა დაღონებული იყო, მაგ-
რამ ხელოვნურად ცდილობდა დაეფარა თავის განწყობილება.

ბენიამინმა დაასრულა საქმეები და გასამგზავრებლად მოემზადა.
იეჰუდა აცრემლებული დაემშვიდობა მამას. პატარა და—ძმაც გადაჰკოცნა,
დედინაცვალს ხელი ჩამოართვა და გაემართა ბენიამინთან. ბენიამინმა
ეტლში ჩაისვა იეჰუდა. შემაი ერთხელ კიდევ მოეხვია თავის შვილს, ორივე
ცრემლებს ღვრიდნენ. ასე დაშორდა მამა შვილს.

იეჰუდას ჯერ ქალაქი არ ენახა. ტრამვაიში ჩაჯდომისას ციბრუტივით
აბრიალებდა თვალებს. ათვალთვრებდა შენობებს, ქუჩებს და ადამიანებსაც.
— ბევრს მისთვის უცნობ სურათს წააწყდა.

იეჰუდა დიდხანს უცბოდ გრძნობდა თავს ბენიამინის ოჯახში. გარე-
თაც ქუჩებს ჯერ კიდევ ვერ არჩევდა ერთმანეთისაგან, მარტო ვერ ბე-
დავდა სიარულს.

როდესაც კარგად შეეჩვია ქალაქს, ნოქრობასაც ოდნავ გაეცნო და
ვაჭრულ ანგარიშებში და საქონლის ფასებში გაერკვია. ბენიამინმა იეჰუდა
დუქანში დააყენა.

იეჰუდამ თანდათან მეგობრები გაიჩინა. ნანასთანაც თავისუფლად
ჰგრძნობდა თავს—მისგან წერა-კითხვა შეისწავლა. სარას კი არ მოსწონდა
იეჰუდას ასეთი სითამამე ნანასთან, რადგან თვითონ უნდოდა იეჰუდა მას-

თან უფრო მეტად გულთბილი განწყობილებით ყოფილიყო ვიდრე ნანასთან.

ბენიამინს საქმე თანდათან უკულმა წაუვიდა. მისი ცოლი მათ დაქვეითებას იეუდას ცუდ ფეხზე მოსვლას აბრალებდა. ნანას სკოლაში სწავლაზე ხელი ააღებინეს და მალე მის შემდეგ ვიღაც სოხუმელ ებრაელ ვაჭრის ვაჟს მიათხოვეს.

იმ დღეს, როდესაც უნდა წაეყვანათ ნანა სოხუმში, დილა ადრიან, სხვების შეუმჩნევლად, იგი ქვედა სართულში ჩავიდა, იეუდას ოთახის კარებს მიუახლოვდა და შიშა ჰგრძნობდა:

როგორ გაებედა იეუდას ოთახში შესვლა.

მაგრამ, რაღაც იდუმალი ძალა ხელსა ჰკრავდა.

ცოტახანს იდგა გაუბედავით კარებთან. თითებს მიიტანდა დასაკაკუნებლად და ისევ შესდგებოდა.

დრო არ უცდიდა.

ბოლოს, მოიკრიფა გამბედაობა და კარებზე წყნარად დააკაკუნა.

იეუდა თავის ოთახში ჭრაქის მხრჩოლავ სინათლეზე წიგნს ჰკითხულობდა. მისი ოთახი საკანს უფრო ჰგავდა. დღის სინათლე მიწის ქვეშ გამოჭრილი სარკმლით ქუჩიდან მკრთლად შემოდდიოდა.

კაკუნის ხმაზე იეუდა სწრაფად წამოდგა, კარები გააღო.

მის წინ თორში გახვეული ნანას ტანი აღიმართა.

გამოურკვევლობისაგან თვალებს შშუშვნა დაუწყო: ასე ეგონა სიზმარში იყო. ნანამ თორი მოიხსნა.

უნებლიედ ატირდა.

იეუდამ დამშვიდება სთხოვა, თუმცა მიზეზი ვერ გაეგო.

ნანამ კისერზედ ხელები გადახვია და მწუხარებით ემშვიდებოდა.

ნანამ გაუმჟღავნა, რაც მას უკვე დიდი ხანია აწუხებდა. მაგრამ

იეუდა მეგობრული თანაგრძნობით შეხვდა გამომკლავნებულ საიდუმლოს.

* *

ბაცა უფულოდ იყო. ბენიამინს ახალ-ახალი სამალულები მიეჩინა თავის ფულისათვის და ბაცას სამოქმედო ასპარეზი შეეკვეცა.

ერთხელ, შეამჩნია ბენიამინი სარდაფში სანთლის შუქზე ფულს რომ ითვლიდა.

დაუდარაჯა ბნელაში.

როდესაც ბენიამინი კარს ჰკეტავდა, ბაცა მიწაზე გაწვა: გასაღების ბინაც უნდა გაეგო.

შუა-ღამისას, როდესაც ყველას ეძინა, ოთახიდან ფეხაკრფით გავიდა.

მოლაპარაკებისამებრ ამხანაგი ჭიშკართან ატუხული უცდილად
შნა უკან გაჰყოლოდა. სარდაფში შეიქრა, გახსნა ყუთი, ამოიღო მთელი
შეკვრა ფული.

რაც იყო სასწრაფოდ ამხანაგს გადასცა. თვითონ კი ნელა, შეუმჩნე-
ვლად ისევ თავის ოთახში გაჩნდა და ლოგინში ჩაიმაღა.

ბენიამინს ჩვეულებად ჰქონდა დილით ადრე ადგომა.

შემთხვევით საქონელი იყიდა ბითუმით.

ფულისათვის ჩაირბინა სარდაფში. ყუთი რომ ცარიელი დახვდა
ლონემიხდილი მაშინვე ძირს დაეცა. რამდენიმე წუთს ეგდო იქ გრძობა
დაკარგული.

როგორც იქნა მოსულიერდა.

წვერებ გაძედილი წამოდგა ფეხზე. უბედურება რომ მოაგონდა გა-
მწარებულმა თმებს გლეჯა დაუწყყო.

სახლში გიჟივით შევარდა მისი შეშლილი სახისაგან დაშინებული
სარა ერთ ადგილს გაიყინა.

ბაცა ლოგინში მელისავეთ გატვრინული იწვა.

ბენიამინმა ყავარჯენი ჰაერში შეათამაშა. ბაცამ ისეთი გამომეტყვე-
ლება მიიღო, თითქო გაოცებულია და მამის გაგიჟების მიზეზი უნდა გა-
ეგო.

როდესაც ბენიამინი გონს მოვიდა, თავის შვილი ნაწილობრივად მა-
რთალი მოეჩვენა, რადგან იცოდა ღამე სახლში დროზე მოვიდა და ჯერაც
ლოგინში იწვა, ფული კი გუშინ საღამოს თვითონ გასინჯა.

აღარ იცოდა რა ექნა. ორივე ხელს შუბლში იცემდა და გაიძახოდა
„დავიღუპე“, „დავიღუპე“.

საქმე ისე წარიმართა, როგორც ბაცას გულს უნდოდა. ბენიამინმა
იფიქრა: ასე დიდ თანხას ბაცა მანაც არ მოიპარავდაო. იეუდამ იხელთა
დრო, დიდძალი ფული რომ დაინახა, იმის იმედით, რომ ქურდობა ბა-
ცას დაბრალდებოდა. განზრახვა სისრულეში მოიყვანაო.

სარა ზიზლით შეჰყურებდა ბაცას, როდესაც ის მამას იეუდას ქუ-
რდობას უდასტურებდა. სარა იეუდას შესახებ ეჭვების გაფანტვას ხშირად
ლაპარაკში ჩარევით ცდილობდა.

იეუდა დააპატიმრებინეს. სარა დარწმუნებული იყო იეუდას უდანა-
შაულობაში. ბაცას თვალ ყურს ადევნებდა დაკარგული ფულის კვალის
საპოვნელად.

* *

შემადგენის ასეთი საქციელის გაგონებამ ლოგინათ ჩაადლო. ცოლი ავადმყოფს არავითარ მზრუნველობას არ უწევდა. მეზობლები თუ მოიკითხავდნენ, თორემ შიმშილით სულს ლაფავდა, მას სულ ყაჩაღები, პირველი ცოლი და იეჟუდა ელანდებოდა. თითქოს კედლებზე ხედავდა მათ სახეებს. ლოგინიდან უღონოთ იწვედა ლანდების, მათან გასაუბრების სურვილით. ლოგინზე წამომჯდარი უეცრად უღონოდ ბალიშზე დაეცა და სული განუტევა.

* *

ბენიამინი ფულს მისტიროდა, იეჟუდა არ აგონდებოდა. სარა კი ცდილობდა როგორმე გაენთავისუფლებია იეჟუდა.

ერთხელ, სარამ თავის ტოლ ქალიშვილებთან ერთად რიყისაკენ გასეირნეს. იქვე ახლო მყოფ რესტორანიდან ბაცას ხმა მოესმა. ბაცა წაგებული ფულების გამო „დამწვარი“ ნერვიულად ყვიროდა „დაჯექ, ნუ მირბიხარ“. სარამ კარები შეაღო. ამ დროს ბაცამ ჯიბიდან ფულები ამოყარა, მაგიდაზე დაარტყა და შესძახა: „ნუ გეშინიან ფული კიდევ მაქვს“.

სარა მცირე ხანს აცქერდებოდა ბაცას, ამ სურათმა ის უკვე დაარწმუნა რომ იეჟუდა უდანაშაულოდ ისჯებოდა.

სარა მამას არწმუნებდა იეჟუდას სიმართლეში. უმტკიცებდა, რომ ფული ბაცას წაღებული იყო. „მეტრაბტინე“ საქულასთანაც მიიყვანა დასამტკიცებლად, ბენიამინი მაინც სდუმდა: ნაცნობმა ვეჟილმა უთხრა თუ იგი აღიარებდა იეჟუდას სიმართლეს ცუდი იქნებოდა მისთვის.

სარამ მიმართა იეჟუდას მეგობარ იონას, რომელიც დიდად დანადგლიანებული იყო იეჟუდას დაპატიმრებით.

იონა ცდილობდა იეჟუდას განთავისუფლებას, რადგან დარწმუნებული იყო მის სიმართლეში, და როდესაც ამის დასაბუთების საშუალება გამოჩნდა საქმე სასწრაფოდ მოგვარდა და იეჟუდაც გაანთავისუფლეს.

იეჟუდამ ციხიდან განოსვლის შემდეგ სულ რამდენიმე ხანს დაჰყო თბილისში.

სწორეთ იმ დღეს, როდესაც იეჟუდა უნდა გამგზავრებულიყო ცხინვალში, სარა მივიდა ებრაელთა ბიბლოთეკაში, სადაც მას იეჟუდა ეგულებოდა. იგი იქ არ დახვდა. დარაჯისაგან შეიტყო რომ იეჟუდა დღეს მიემგზავრებოდა ცხინვალში.

გაექანა შინისაკენ, მიუჯდა მაგიდას და დაიწყო წერილის წერა. უნდოდა გამომეკლავნებინა მისდამი ფარული სიყვარული.

იეჟუდას სადგურზე აცილებდნენ იონა და სხვა ამხანაგები.

სარა სადგურისკენ გაეშურა.

როდესაც სადგურში მივიდა უცბად შეჩერდა თვალეზზე ხელი შიდა ფარა და ბოძს მიეყრდნო. გვიან იყო, მოლოდინი გაუტყრუვდა. სარას ეგონა იეულა მარტოკა იქნებოდა.

ორთქლმაველის საყვირი ხარივით აღმუილდა და ვაგონების თვლები ლიანდაგზე გასრიალდა.

გამცილებლები მგზავრებს, ზოგს ქუდს და ზოგს ცხვირსახოცს უქნევდა მშვიდობიანი მგზავრობის და დამშვიდობების ნიშნად.

იეულამ ორჯერ და მოასწრო ხელის დაქნევა ვაგონის ფანჯარაზე გადმომდგარმა.

ამხანაგებისგან დაშორებამ სახეზე მწუხარება აღუბეჭდა.

იეულას თვალწინ აღებეჭდა პარალელი:

მხითაროვის ქარვასლა, მოხეტიალე ლატაკნი, სახემიმქანარნი და ფერადი ნაჭრებით დაკერილი ჩოხებით.

მეორე მხრით იდგა ბენიამანისთანა ხალხი და მათ შორის არავითარი ბრძოლა არ სწარმოებდა. საჭირო იყო ისეთი ხელის ჩარევა, რომელიც ამ საკითხს გადასწყვეტდა რა უნდა ყოფილიყო ეს გარდამწყვეტელი საშვალეობა, იეულამ ეს კარგად იცოდა უკვე.

მზე უხვად აფრქვევდა თავის სხივებს დედამიწაზე და იეულას სიციხისაგან ოფლი სდიოდა. ალბად დიდიხანს გაჰყვებოდა ფიქრს, პაპანებას რომ არ შეეწუხებინა. გავიდა ვაგონის ბაქანზე და უშუბლი მატარებლისაგან შექმნილ ქარს მიუშვირა.

რომელ სადგურს ვუახლოვდებით შეეკითხა მის გვერდით მჯდომ მგზავრს,

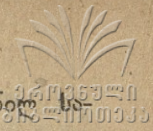
— ქარელს.

იეულა იმდენად იყო გართული ფიქრებში, რომ არ დაიჯერა თანამგზავრის სიტყვა.

მატარებელი ჩამოდგა. იეულა ჩავიდა ქარელში და გაუდგა ცხინვალი გზას უკვირდა თავის წარმოდგენის და თავისივე შეხედულებანი უცნაურად მოეჩვენა; ყოველი საგანი პატარა მოეჩვენა, არა თუ აღამიანები და ქოხები არამედ თვით ხეებიც ებრაელთა გეტოსი.

შამის სახლის კარებთან რამდენიმე წუთს გარინდებული იდგა. მიწაზე დაყრილი დამძანი გულამოსკენით სტიროდნენ. ბავშვებმა უცნობი აღამიანის დანახვაზე დარცხვენილობა იგრძნეს და ტირილის ხმას დაუძღაბლეს.

მოზრდილმა ბავშვმა იცნო თავისი ძმა, რომელსაც ოდნავ შერჩენოდა იეულას სახის ხსოვნა. წამოხტა და ალტაცებით მუხლებზე მოეხვია. დანარჩენი ბავშვები გაკვირებული დარჩნენ ლევის მოქმედებით...

იეულამ ყველა გადაჰკოცნა და გაახარა ტფილისიდან მოტანილ საჩუქრებით.

— მამა სად არის? — შეეკითხა იეულა.

ყველა დადუმდა.

— მამა გარდაიცვალა — იატაკზე მიჩერებული თვალებით წარმოსთქვა ლევიმ.

იეულა ტახტზე დაემხო და გულამოსკვნილი ატირდა.

ბავშვები სანთლებივით გაყვითლებულნი იეულას ქვითინს აჰყვენ მგორე დღეს იეულას უმცროსი ძმა წაჰყვა მამის საფლავზე. იეულა დიდ ხანს იღვა გარინდული უძრავად და თავის მამის საფლავს დასცქეროდა.

მისი გარდაცვალების მიზეზი ხომ თვითონ იყო.

ველარ გაუძლო სევდას და მარცხენა თვალიდან მხურვალე ცრემლი გადმოუგორდა. ლოყა დაუწვა. თვალები აემღვრა. ფეხები უცბათ ჩაეკეცა და დაემხო მამის საფლავზე.

აღბად დიდხან იქნებოდა ასეთ მდგომარეობაში, თავის ძმა რომ არ აჰყოლოდა მის ტირილს. იეულამ რომ დაინახა თავისი ძმა შეშინებულიყო, შეეცადა თავი შეეკავებინა. ბავშვის დასაწყნარებლად მას თავზე ხელით მოუალერსა. ბავში დარბილდა, დაცხრა, ძმას თვალებში წებედა. იეულა აღარ სტიროდა მაგრამ რალაც ბოღმა ყელს აწვებოდა და თითქოს ანჩობდა კიდევ.

* * *

ბენიამინს შეუტრიალდა ცხოვრების ჩარხი. თითქოს მისი დასასრულის დღეები ანლოვდებოდა — მიდიოდა და მისტიროდა წარსულ ბედნიერებას.

გაქირდა თბილისში ცხოვრება. ჩამულიც ჩამოართვეს. ბჭვრი ეცადა აღედგინა თავის საკუთრება, ფულიც საკმაოდ დახარჯა ამ საქმეზე, მაგრამ ვერას გახდა.

ამ ხანებში წერილიც მიიღო ცხინვალიდან, თუ არ მიეპატრენობოდა მამულს. ჩამოართმევდნ.

— რას იტყვი ქალო, ასე უკულმა რომ მიდის ჩვენი საქმე?

იოხაბედმა წარმოსთქვა.

— რა ვქნა ჩემო ქმარო, რაც გვიწერია უნდა გადაგვხდნ. ყველაფერი ღმერთის ნებაა.

— შე ვერ ავიტან ამ მძიმე მდგომარეობას ვინც შეუჩვეველია. იმისათვის აღვილია. აი გიდი, ბენიამინ რას მოესწარია! — მცირე ხნით ჩაფიქრდა ბენიამინი და ხელი ძირს ჩაიქნია.

— ყველაფერი რომ ავიტანო, ასეთი უბედური შვილის ყოფას ვეღარ შევიძლებ ეს რაღას გამიჩინა გამგლეჯად იმ დალოცვილმა ღმერთმა.

— ჩვენი ცოდვების ბრალია—წარმოსთქვა ოხხაბედმა.

— უნდა გადავსახლდეთ ცხინვალში მეტი გზა აღარ არის.— ვინ იცის იქნებ... თორა ბრძანებს „შინუი ჰამაკომ, შინუი ჰამაზალ“ იქაც უნდა მივეპატრონოთ მამულებს, თორემ ჩამოვართმევენ.

— შენი ნებაა ჩემო ქმარო მთაში რომ მითხრა იქაც წამოგყვები ოღონდაც დაგვიბრუნდეს წინანდელი მაზალი.

ბენიამინმა გადასწყვიტა გაეყიდა თავისი ორი ოთახი და ცხინვალში დაეწყო ცხოვრება, იქ ჩარჩობას შეუდგებოდა და ამით ხელ მეორეთ გააჩაღებდა ვაჭრობას.

ბენიამინი ისე მოიქცა, როგორც გადასწყვიტა ყოველივე მოაგვარა წესრიგში მოიყვანა ერთი თვის განმავლობაში, ბაცას და თავის ოჯახით გადასახლდა ცხინვალში.

ბენიამინმა ხელი მიჰყო ხილით ვაჭრობას. ცდილობდა რაც შეიძლება მეტი დაემზადებია, ხილს ტფილისში აგზავნიდა. ამ საქმეში საკმაო თანხა დაუბრუნდა. იმედი მიეცა თუ რამდენჯერმე კიდევ აგზავნიდა ხილს ტფილისში, ისეც წელში გაიმართებოდა.

ბენიამინს ეგონა დიდხანს ექნებოდა გაჩაღებული ვაჭრობა დიდძალ ფულსაც დააგროვებდა, შეძლებით ხომ ვერც ერთი ხილის ვაჭარი ვერ შეეცილებოდა, საქმე სხვანაირად რომ არ დატრიალებულიყო.

ბენიამინს თუმცა აღარ აკლდა ზედლება ბაცას ოჯახის სარჩენათ, მაგრამ არ მოსწონდა რომ მისი ვაჟი თავშეუწუხებლად მის ხარჯზედ ცხოვრობდა. ბაცას ლოთობას და ყომარის თამაშს ხომ არ ერთხელ მიუყენებია მისთვის შეურაცყოფა. და აი, ბენიამინმა გადასწყვიტა, რომ შვილი სწორ გზაზე დააყენოს.

ამ საქმეში შეიამხანაგა ისხაკი, ორივემ თანასწორი თანხა შეიტანეს, საამხანაგოთ დატვირთეს რამოდენიმე ურემი და აგზავნენ ქარელში.

— ბენიამინმა შვილი დაარიგა, სადგურამდე მიაცილა, ვაგონის დუბლიკატი ჩაბარა, სახარჯო ფულიც გაატანა, საქონლის სია შეუდგინეს და ფქვილის ნიმუშებიც, ქალაქში გამოუტყრეს.

მატარებელი ჩამოდგა—ბენიამინი შვილს მიმართავდა.

— ეხლა დაამტკიცებ შენ შვილობას, ნუ შემარცხვენ ამხანაგთან, დავიღუპები, რაც მარადია შენ ხელშია. აბა შვილო ჩასვლისთანავე დებეშა გამომიგზავნე!

მატარებელი დაიძრა, ბენიამინი მიჰყვებოდა რონოდის კბეს და მისძახოდა—მშვიდობით შვილო...

— რამოდენიმე წუთს უძრავად იდგა—გაფრინდენ რონოდები, ღმერთო შენ დააყენე კარგ აზრებზე ჩემი ბაცა“ ეს სიტყვები ნუგეშად აწო-
ყოლა გულიდან ოხვრას ბენიამინმა.

ბაცამ საქმე ისე დაატრიალა, როგორც მისი დარდიმანდი ხასიათი უქარნახებდა, საქონელი გაჰყიდა და ჩასვლისთანავე, ფული დროზე აიღო, მაგრამ დაბრუნებაზე კი აღარ ნაღვლობდა. რუსულს ძალიან დამტყვეუ-
ლად ლაპარაკობდა მაგრამ ეს ხელს სრულიადაც არ უშლიდა, ამას აინუნშიდაც არ ავდებდა, რაკი ფული საკმაოდ ჰქონდა. ბენიამინს ერთი წერილი არ გაუგზავნა იქ ყოფნის ხანებში, გამგზავრებისას კი დე-
პეშებიც შეჰპირდა. ბაცა ქეიფსა და დროს ტარებით ძალიან რომ მოი-
ღალა და ჯიბეც საგრძნობლად შეუთხელდა, გული ოდნავ დარდმა შეი-
პყრო, როგორღა დანახვებოდა მამას, სად არის შეპირებანი, ეხლა რა
გზას მიმართოს?

ისხაკი ბედს იწყევლიდა ბენიამინთან შეამხანაგების გამო რო-
გორ შეცდა ფრთხილი და წინდახედული ისხაკი. ამდენი თანხა სხვის ხელში
რომ ჩააგდო, გულს უღრღნიდა ვახსენება — „ის არამზადა, ავაზაკი, რა
ხეირი გამოვა მისგანი“—მაგრამ ხეირზე აღარ ფიქრობდა, ოღონდაც
თავის ფული უნაკლოდ ჩაეგდო ხელში.

„ღმერთმა გამწირა, დამღუპა ჭკუა დავკარგე ჩემი ბრალია“, ასე
სტიროდა ძილდაბნეული ისხაკი. „აქ რა შუაშია სვინდისი ან სარწმუნოე-
ბა. მე ჩემ თანხას არ შევარჩენ ბენიამინს, მე ბაცასთან საქმე არა მაქვს,
შენ უნდა ავო პასუხი. ვალდებულნი ხარ ამინაზლაურო. ის გარყენილი
შენი შვილია და არა ჩემი“. ეს გადაწყვეტილება ჩარჩა ისხაკს გულში.

უცდიდა დროს.* ჯერ კი სდუმდა და ბოლმას გულში იტყედა.

—რას იტყვი ბენიამინ? როგორ დავიღუპეთ, მეორე თვეა და არაფერი
ამბავი არ ისმის.

დამწუხრებულნი ერთმანეთს მისჩერებოდენ.

და აი დააპირა ისხაკმა ეთქვა თავის გადაწყვეტილება.

ერთი ნაბიჯი უკვე გადადგა და ისევ შეჩერდა.

„რა დაგემათ თა ისხაკ! რაღას უცდი იმედი ხომ დაკარგულია, გაბე-
დე და მოითხოვე შენი ფულები!“ ასე ებრძოდა საკუთარ თავს, მაგრამ ფიქ-
რები აკავებდა: იქნება ამ დღეს გახსნოდა ბედი და საქონელი მოსულ-
იყო, მაშინ ხომ მოგებაზე ხელს აიღებდა. „კიდევ დაუცდი მოსალამოებას“—
თავისთვის წაიბუტბუტა და წავიდა ბენიამინთან, რომ გამოეჩვენა უკანას-
ქნელად რას ფიქრობდა იგი. შეიძლება ბაცა მოჰკლეს ან მატარებელმა
გაიტანა, ხომ უნდა მოიკითხოს საკუთარი შვილი.

— რას ფიქრობ ბენიამინ ამდღებულნი და შეცვლილი კილოთი შე-
პკითხა ისხაკი.

— ღმერთმა არ გაგვიმეტა, ბაცა გამოსწორდა იკუროთხოს შენი ხსენ-
ლი ხასო აღორაი.

და ისხაკმაც ააყოლა თვალები ბენიამინის ხელებს, ჭერისკენ რომ
მიებჯინა.

— ბენიამინ, სთქვი და სთქვი, გამახარე შე კაი კაცო.

— საქონელი გამოუგზავნია, დუბლიკატიც მოვიდა, წერილშიც იწერება
ამ დღეებში წამოვა და ძვირფას საქონელს კი თან წამოიღებს.

— ღმერთმა ნუ მოგაკლოს სიხარულ, ახლა დავიბადე მიმიჩემის სულს
განათლებამ.

— ნურსად იტყვი ისხაკ ათასი მტერი ფეხში შემოგვცქერია, დღესვე
უნდა წავიდეთ ქარელში და ფქვილები გამოვიწეროთ.

— ოჰ, ბაცა შენ გაგიგრძელოს ღმერთმა დღეები, რა კარვ დროს
მოასწრო ფქვილების გამოგზავნა, მაზანდაც აწეულია.

— ყოჩალია, ყველაფერი შეუძლიან, მადლობა ღმერთს რახან გამოკეთდა.

ათი ურემი მიაყენეს ქარელის სადგურს, მწონავი წინასწარ დაასა-
ჩუქრეს ფულით და ცხარე არაყით.

— შენი ჭირიმე, დრო არ გვაქვს, ფქვილები გამოგვიწერე.— ბენი-
ამინმა დუბლიკატი გადასცა მწონავს.

ერთ წუთს მწონავმა გაისაზრა, საწყობში ფქვილი არ იყო. „ეს
ჭრიები კი რას ბოდავდენ.“ თავშეუკავებლად დაცინვის ნიშნით ორჯელ
წამოახველა, მაგრამ არაყი და ფული ძალას ატანდა თავი შეეკავებინა.
უცბად შევარდა შლეგივით საბარგო განყოფილებაში.

ბენიამინიც თან შეჰყვა. ისხაკი მეურმეებთან დარჩა, თან ანვარი-
შობდა რამდენს შოიგებდა და წილად რა თანხა შეხვდებოდა.

„ღმერთმა გადმომხედა, რაც ამ ხანებში ფული გავაცდინე იმედია
ორჯერ მეტი ავინაზლაურო.“

უცბად შეფიქრიანდა რომ ბენიამინი ამდენ ხანს არ გამოდიოდა,
სადგურიდან მეურმეებმაც ყვირილი ასტეხეს, რომ დროზე დაეტვირთათ
ურმები და დასდგომოდენ გზას.

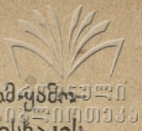
იქნებ მოლარე არ არის და ცნობის მოყვარეობით გატაცებული
ისხაკი აჩქარებული ნაბიჯით წავიდა სადგურისაკენ.

„ეს რა ბედის წყრომაა! რას გაშეშებულა ბენიამინი! სახე რაზე ჩა-
მოსტირის!— უბედურების ნიშანია.“ — გულს გაუფელვა ისხაკს ამ ფიქრმა.

— ბენიამინ, რა გაჩერებულხარ. მეურმეები აღარ იცდიან!

ბენიამინმა თვალები გადმოკაკლა, კისერი მიძიმედ მოიბრუნა
და მიმჭრალი თვალებით შეხედა ისხაკს.

— ცარიელი ტომრები გამოდგა ისხაკა.

ამ სიტყვებზე ნისლი ჩამოწვა, თვალები დაუბრმავდა სელომის დროის დროის წარღვნა მოეჩვენა. დაინგრა ქვეყნიერება და მასთან ისხაკის სხეულიც დაიფრულა. რამოდენიმე წუთს გარინული იდგა, დაიბნა. პირველი გადაწყვეტილებაც აღარ მოაგონდა, მისი სული სადღაც უფსკრულში ეშვებოდა, მეურმეები შემოცვინდენ სადგურში, ბურუსში გახვეული ამხანაგები გამოაფხიზლეს.

— რას დაგვაყენეთ გარეთ მშვიერ საქონლით, მოგაქვთ თუ არა ტვირთი?

ამხანაგები სდუმდნენ და ვერ ახერხებდნენ სიტყვის გამოთქმას მეურმეების დასამშვიდებლად.

ბენიამინმა სახრით გაჩერებულ მეურომეს მწუხარებით აუწყა, რომ ფქვილის მაგიერ ტომრები აღმოაჩნდა.

მეურმეები ითხოვდნენ გაცდენისას.

ეს სიტყვები ღურსმღბრით სჩხვლეტდა ისხაკს, ისმენდა ყველაფერს მაგრამ არ ერეოდა მათ საქმეში, აითქოს არც ეხებოდა.

— ზარალი ზარალზე! -- იმიერებდა ამ სიტყვებს და ისტუმრებდა მეურმეებს.

ისხაკამც გაბედვლდება მიუკრიფა და ბენიამინს კატეგორიულად სთხოვა დაებრუნებინა მისთვლის უფვი, უმტკიცებდა თორის დინით და მთავრობის კანონით.

დიდხანს იკამათეს ერდგულმა ამხანაგებმა, ხელიც მოუღერეს ერთმანეთს, ბენიამინი უმტკიცებდა რომ ეს საქმე ბაცას ჩადენილი არ იყო და საქონელი დაიკარგა რკინის გზაზე. ისიხი ვერ შეთანხმდენ.

და საქმე გადაიტანეს ცხინალის რაზნთან.

ბენიამინი მაინც დარწმუნებული იყო, რომ ბაცა ხელზე ჩამოიტანდა რამე საქონელს და ელოდა მოუთმენლად.

* * *

ბაცა რომ ცალიერი დაბრუნდა, მამა ექვებმა შეიპყრო, მაგრამ შვილის სიტყვებს მაინც დაენდო და იმედი არ გაიტყუა. როგორც შვილმა გადასცა რუსეთიდან გამოგზავნილი ფართლეულობა უნდა მიეღო.

საქონლის მოსვლამ ძალიან დაიგვიანა, ბაცა კი მაინც აიძვებდა, დაგვიანებას რკინის გზას აბრალებდა. ბოლოს დარწმუნდა შვილის ტყუილლებში. ისხაკამაც თავის ფული წაართვა თუმცა რაბინი ბენიამინს ეხმარებოდა, მაგრამ ყვირილსა და ჩხუბს ვეღარ გაუძლო. ბევრი ინანა, ბაცა რომ ოდესაში გაგზავნა და სასჯელად შვილი სახლიდან გააგდო მისი ცოლ-შვილიც გარეკა და მუქარით განუცხადა აღარ გაჰკარებოდა.

* * *

ებრაელთა უბანში უჩვეულო ამბავი მოხდა. ბევრი ებრაელი ახალგაზრდა გადაეღობა ტრადიციული წრეების სურვილებს: კომკავშირში შევიდნენ, სარწმუნეობა დაგმეს. ეს კიდეც არაფერი.

კომკავშირელთა ახალგაზრდობა იეჟუდას ხელმძღვანელობით სალოცავის ჩამორთმევას აპირებდა. ამ გარემოებით ძალიან შეშფოთდნენ მორწმუნე ებრაელები. წმინდა სალოცავის ბიბლიოთეკა-სამკითხველოდ გადაკეთება მორწმუნეთ თავზე მეხის გავარდნას უდრიდა.

ამ ამბავმა საშინელი თავზარი დასცა ცხინვალის რაზინს: გადასწყვიტა, როგორც ააშოროს ხალხს ისრაელთა წმინდა ადგილის ასეთი შეურაცყოფა და დამცირება. სასწრაფოდ შეპკრიბა ადგილობრივი ხანმები და ვაბაიები, ღონისძიებათა გამოსანახავათ.

დიდი კამათისა და საშუალებათა ძიების შემდეგ, რაზინმა გამოაცხადა ერთი დღე მარხვა ყველა მორწმუნე ისრაელისათვის სავალდებულოდ ცხინვალის ფარგლებში და იმ სალოცავში, რომელიც ბიბლიოთეკა სამკითხველოდ უნდა გადაეკეთებინათ, უნდა ჩაეტარებიათ ღამის ლოცვის ცერემონია.

ებრაელები მარხულობის დღეს შებინდებიდან გათენებამდის სალოცავში თავმოხრილნი ღმერთს ევედრებოდნენ. რაზინმა მთელი საათ ნახევრის განმავლობაში იქადაგა ღმერთის სიძლიერის, სარწმუნეობის ჭეშმარიტების და მესიის მობრძანების შესახებ. ამ ღამეს, რაზინის რეკომენდაციით, ბენიამინი ვაბაით დანიშნეს და მოახდინეს ღარიბთა ფონდის გასაძლიერებლად შეწირულებანი.

დილით, კომკავშირელები და სხვა შეგნებულნი უპარტიო ახალგაზრდობა მივიდნენ სალოცავის ადგილას, რათა გაენთავისუფლებიათ იგი რელიგიური მოწყობილობიდან. მორწმუნე ებრაელობამ ჩოჩქოლი დაიწყო დაუპატიჟებელი ახალგაზრდობის მოსვლით.

ლოცვა-მარხვისაგან გაფითრებული და აღელვებული რაზინი წინ წამოდგა, მტრული თვალებით ვადახედა ახალგაზრდობას, რომლებსაც სალოცავში თავი მოეყარათ; წარბების აწევით და წვერზე ხელის გადასმით პირი იპრუნა აღმოსავლეთისაკენ, რამდენიმე ებრაული წინადადება ცხვირში სხაბა სხუპით წარმოსთქვა, დასწყევლა ყველა ის, ვინც საბიბლიოთეკოდ გახსნილ სალოცავში ფეხს შეაკარებდა.

ხალხში ჟრიაშული ატყდა, სალოცავის კარებთან რამდენიმე ებრაელი, მათ შორის ბენიამინიც გამოჩნდა, რომლებსაც გამბედაობა მოეკრიფათ, ბრახისაგან თვალებ გადმოკაკლლი გაემართნენ კომკავშირლისკენ. მისივე მივარდნენ მოთმინებიდან გამოსულ ებრაელებს მთელი ჯგუფი

მორწმუნეთაგან, რომლებსაც არ დაჰკარგოდათ მდგომარეობისადმი რისი გაწევის უნარი, შეაჩერეს ის ებრაელები, რომლებიც საცემთა გამზადებული იყვნენ კომკავშირელების წინააღმდეგ.

რაბინმა წამოიწია წინ, ავიდა თებაზე და ხელების ფართედ გაშლით მბრძანებლობის კილოთი გადასძახა ჯამათს. ის უკვე დაწყველილია ვინც ფეხს შეაკარებს ამ ადგილს.

იეჟდა იქვე მდგარ გრძელ სკამზე შედგა და წარმოსთქვა სიტყვა-ებრაელთა სრწმუნეობის ცრუ მატყუარობის შესახებ.

ხალხში ისევ—ჩოჩქოლი... ერთს მორწმუნემ, რომელსაც უბრალოზე უფრო მდარე ჩაცმულობა სიღარიბეს უმტკიცებდა გაბედულათ გადასძახა ხალხს რამდენიმე სიტყვა, რომელიც იეჟდას მხარს უჭერდა. მის სახეს ბრაზით საესე თვალები დაემიზნა, რომელიც განრისხებული დარბოდა, ყვიროდა და ხალხის შესამჩნევად აფურთხებდა იმ ადამიანებს რომლებმაც მოინდომეს წმინდა სალოცავის გაბილწება.

ახალგაზრდობის და ღარიბ ხალხის სურვილმა დასძლია მოწანააღმდეგეების გალაქმრებას და სალოცავი გადაკეთებული იქმნა ბიბლიოთეკა-სამკითხველოთ.

* * *

ბენიამინი, გაბრაზებული, აჩქარებული ნაბიჯით წინ მიდიოდა, ხალხში ყური მოჰკრა სარას შესახებ ცუდ ხმებს, რომ ებრაელ ქალთაშორის ეწეოდა აგრესიას კოლმეურნეობაში შესვლაზე. ამას ისიც დაემატა, რომ იეჟდას დედინაცვლისაგან გაიგო სარას და იეჟდას სიყვარულის ამბავი. შეიჭრა „ხალაში“—ასე უწოდებდნენ იმ ოთახს, სადაც სარა ეგულებოდა.

სარა თაროებზე წიგნებს აწყობდა. მის დანახვაზე ბენიამინი კარებში შეჩერდა, თითქოს თოკით შეჰპოკესო. თვითონაც არ მოეწონა თავისი ასეთი დარბილება. სიმკაცრის იერის მისაღებად მარჯვენა მკლავი ჰაერში შეათამაშა.

— რას ჰკითხულობ?.. რას აკეთებ მანდ!
 ... სარას სახეს აღმური ეკიდა. უკმაყოფილო სახე იქით მიიბრუნა. და დაკვირვებული კოლოთი უპასუხა:

— რა გეკითხება, რას ვაკეთებ...
 სარა მიხვდა: მამას რაღაც აბეზარი რამ აჰკიდებოდა, მივიდა განჯინის სარკეში გაიხედა და თმებს დაუწყო სწორება.

— როგორ! სიტყვასაც არ ჰკადრულობ?

ამის თქმისთანავე ბენიამინმა მაგიდაზე დადგმულ კანდელს წააგლო ხელი და პირდაპირ სარასაკენ გააქანა. ანდელკი სარას მაგივრად სარკეს მოხვდა. ნამსხვრევები წკრილით დაეშვენ ძვირფას სპარსულ ხალიჩაზე, კანდელი კი იატაკზე სამათ გადატყდა. სარა მთლად დაიბნა შიშმა აიტაცა შეშლილივით მყისვე ოთახიდან გარეთ გავარდა კიბეების სწრაფი ჩარბენით ქალაქის განაპირა მხარე ვენახებისაკენ გაიქცა. იმ აზრით, რომ შინ აღარ დაბრუნებულყო არადროს ამ ხმაურზე ოთახში შემოიჭრნენ სარას დედა და ნინა. ბენიამინმა შლეგივით წაავლო ხელები სარას დედას თმების ნაწნაებში და სარაზე გაბრაზებულმა ცოლის ცემით იჯერა გულა:

* * *

ტირიფონას ველზე ებრაელთა კოლმეურნეობის ჩამოყალიბების საქმეზე ჩამოსული ორი ამხანაგი გზად მიაცილა.

დაბრუნებისას მთვარიან ღამეს ვენახებისაკენ გაისეირნა.

იეულამ ბენიამინის ვენახს ცნობისმოყვარებით გადახედა. კაკლის ხის ძირში დაინახა ქალის ტანი. ეს ადგილი სარას საოცნებო მყუდრო ადგილი იყო. იეულამ ეს იცოდა.

ქალი ტიროდა. იეულა ღობეზე გადახტა. ნელინელ მიუხლოვდა.

ქალმა ტირილი შესწყვიტა, თვალეზზე ცრემლები მოიწმინდა და მხიარული გამომეტყველება მიიღო; გაუკვირდა საიდან გაჩნდა იეულა მასთან ვენახში.

იეულამ წყნარად და შორფერებით გადუსვა სარას თავზე ხელი და ტირილის-მიზეზი ჰკითხა. სარამ ტირილით უპასუხა, რომ ჯამას ძალათ სურს მის გათხოვება.

ამ ამბავმა იეულა ძალზე აღელვდა და გაბრაზებულმა იკითხა.

— ვისზე გიპირობს გათხოვბას?

— ჯერ მე თითონ არ ვიცი ვისზე..

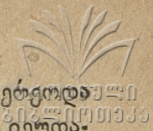
— აბა მაგას ვნახავთ!.. თავს მოვიკლამ შენს თავს კი არავის დაუთმობ!..

სარამ აღფრთოვანებული თვალეზათ შეხედა იეულას და მისკენ გაიწოდა ხელები.

— იეულა ჩემო, იეულა!..

— სარა, ჩემო იმედო სარა!..—ეჩურჩულებოდა იეულა და აღელვებული გულში იკრავდა სარას ათრთოლებულ ხელებს.

ბენიამინმა სარა ოთახში დაამწყვდია გარეთ აღარ უშვებდა. იეულა ხომ სასტიკად სძულდა. უკვირდა რატომ ღმერთი ასე გაჩუმებული იყო და თავის რისხვას არ აყენებდა მას. უცდიდა დროს რომ ღმერთი არ

დაიფიქსებდა ასეთი ადამიანების დასჯას და თუ კი ღმერთი არ ჩაერგება ამ საქმეში, ბენიამინი თავისით შეასრულებდა, რადგან სიკვდილი იქნება ის ცოდვით არ მიაჩნდა; არა ის ანგარიშს აღარ გაუწევდა სულზე უტკბესათ გამოჯდარს და მთასავით ურყევს კანონებს. დაარღვევდა მას თუნდა ეს ყოფილიყო ცეცხლთან თამაში მისი ღვიძლი შვილის ასეთი გადაბირებისათვის თუ აქობამდე ისმენდა სხვა უბედურებას, ამას კი დაუსჯელად არავის შეარჩენს.

ბენიამინი ვერაფერს გახდებოდა თავის შვილის მხოლოდ დამწყვდევით; სულ ბევრი, თუნდაც ორი კვირა ჰყოლოდა კარ ჩაკეტილში.

ასეთი საქციელი თითონაც ხომ მოსწყინდებოდა. ბოლოს და ბოლოს შვილი იყო და მისი სიყვარულიცა ჰქონდა. საჭირო იყო ისეთი გზის გამონახვა რითაც საკითხი იოლად და უმტკივნეოდ გადასწყდებოდა. არა, მარტო იოლად კი არა, არამედ ოჯახსაც სიხარულს შესძენდა. ბენიამინის აზრით ქალიშვილის გათხოვებაზე უკეთესი სხვა არა იყო რა.

და აი, საქმე ისე მოაჭაზრაქვს, როგორც ბენიამინის ღვთისმოყვარე გულს უნდოდა, სინაგოგაში რაბინს დაუთანხმდა მისა შვილისათვის მიეცა თავისი ქალიშვილი სარა. იმ ღამესვე უნდა დაენიშნათ კიდევ, რომ გერშონს—ბენიამინის ახალგაზრდა მეზობელს საქმე არ ჰაეშალა ბენიამინისათვის. გერშონს თვითონ უნდოდა სარას შერთვა, მაგრამ თხოვნა ვერ გაებდნა; ახლა კი თავისებურათ დატრიალდა: მყისვე რაბინთან გაიქცა სარას გადაგვარებაზე და ბენიამინის ოჯახზე ცუდი ლაპარაკით გული შეუცვალა.

სარას ბენიამინი ძალას ატანდა, სცემდა, სიკვდილით ემუქრებოდა თუ არ დასთანხმდებოდა რაბინის შვილზედ. ელოდა ახალ მძახლებს. შუალამე ხდებოდა რაბინი და სასიძო კი არ სჩანდა.

რაბინიდან გამოგზავნილმა კაცმა განუცხადა უარი. გაკვრით მიზეზს უმელანებდა რომ სარა ოჯახისათვის გამოსადეგი ქალი არ იყო ამან შფორო ააღელვა ბენიამინი. არ იცოდა რა ექნა. დაიწყა ოჯახის არეგ დარევა.

გერშონი ილიმებოდა ჯიბიდან ვარდი ამოიღო, ყნოსვა დაუწყა, ბექელიც უბეში ჰქონდა. ბიძასათვის საიდუმლოდ გამოეტანებია თბილისში, სარას წარწერა გაეკეთებინა, იცინოდა და კითხულობდა „სარა“.

მხოლოდ ერთი რამ აშინებდა, ყველა გიჟს ეძახდა, მაგრამ მართლა გიჟი ხომ არ იყო. ეკითხებოდა თავის თავს და სარკეში თავმომწონედ იცქირებოდა. ბიძასთან ყველაფერი ჰქონდა ნაამბობი. მისი მესაიდუმლე იყო. თუმცა გულში დასცინოდა ბიძა ასეთ ოცნებაზე, მაგრამ პირში როგორ ეტყოდა, რომ ქვით თავი არ გაეტეხა. ჯერ კიდევ ვერ გადაწყვიტა მაქანკლად ბიძა გაეგზავნა თუ თვითონ გამოტყდომოდა გულის

წადილებს ბენიამინს. დიდი ხნის ფიქრის შემდეგ იპოვნა გზა, რომ ბიძასთან ერთად მისულიყო. ჯიბეში ვარდები ჩაილაგა, ახალი ხალათი ჩაიცვა, ბეჭედი უბეში ჩაიღო და ბიძასთან წავიდა.

ბიძამ უარი განუცხადა გერშონს აჯვარებას რომ ამ საქმით არაფერი გამოვიდოდა, ჯერ ერთი, სარას არ მისცემდნენ. არც თვითონ სარა დასთანხმდებოდა. მეორე, ნიშნობის და ქორწილის ადათისამებრ შესრულებისთვის დიდი ფული იყო საჭირო. გერშონი კი ჯიბე გამოფხეკილი დადიოდა. გაჯავრებულმა გერშონმა, წიხლი მიარტყა კარებს და მარტოდ წავიდა საქმის მოსაგვარელად.

გერშონი ბენიამინის ეზოს ცოტა დაშორებით ყარაულობდა, სიმღერის ხმაც კი მოესმა გერშონს. როდესაც ცოტახნის შემდეგ სარა აივანზე გამოვიდა, გერშონი კედელს მოეფარა, რომ არ შეეჩინიათ. დიდი ლოდინის შემდეგ რაბინი და ბენიამინი გამოჩნდნენ, თუმცა არ ესიაშოვნა გერშონს რაბინის დანახვა, მაგრამ თუ ხელს გაუშლიდა კარგ დღეს არ დააყენებდა. ორიოდე წუთის შემდეგ ხალათის საყელო გაისწორა. მხრები ამოყარა ქოჩორზე, ხელი გადაისევა და აივნის კიბესთან მივიდა.

ბენიამინი ძალიან გაოცდა გერშონი რომ დაინახა, მაგრამ მოსულ სტუმარს ხელს ვერ ჰკრავდა. სარა სიცილით თავს ვერ იკავებდა. სკამი მისთავაზა გერშონს. გერშონი სავანგებოდ იჯდა სკამზე და ირიბულად იცქირებოდა. რაბინმა ებრაულ ენაზე რალაც წაიბუტბუტა. ბენიამინი თავლებში შესცქეროდა, ყველას ცნობისმოყვარეობა იტაცებდა გაეგო რისთვის შეწუხებულიყო ცნობილი გერშონი.

გერშონი ფეხზე წამოდგა ჩუმათ წასჩურჩულა ბენიამინს, რომ უცბო ხალხს ცოტა ხნით დაეტოვებინათ მარტოდ. მყისვე შეუსრულდა თხოვნა.

გერშონს ახალი აზრი მოუვიდა, ფიქრობდა გაიმარჯვებდა, დაიწყო იეუდაზე ლაპარაკი. ბენიამინი სმენად გადაქცეული უსმენდა. რაბინი ყავარჯენზე დაყრდნობილი თვლებში შესცქეროდა. უამბო რომ იეუდა ბენიამინს სახლის ჩამორთმევას უპირებს. ამ სიტყვებმა ბენიამინი ძალიან ააღელვა. მუხლებში და თავში იცემდა ხელს.

რალა გამაჩნა ამბობდა კაცი გავლარიბდი და ახლა სახლსაც მართმევენ. სისხლს დავღვრი იეუდას მოვსპობ. გაიძახოდა ბენიამინი.

რაბინი აწყნარებდა ყველაფერს უკავშირებდა მესიის მიბრძანებას. ქვეყნიერება უნდა აირიოს თორა ბრძანებსა.

გერშონმა საშვალელებაც გამოიხაზა და ბენიამინს შეჰპირდა: ის და ბაცა მოურიგდებოდნენ იეუდას, მას ისეთ დღეში ჩაავდებდნენ, რომ კრინტი ველარ დაეძრა ბენიამინს ოჯახზე. მხოლოდ სარას მიეთხოვებია მისთვის სულსაც არ დაზოგავდა ბენიამინის ოჯახისათვის.

ბენიამინი გაოცდა—გაუკვირდა, ამ სულელმა ქალი როგორ მთხოვდა ვაო, რაბინს ხველება აუტყდა, გეშრონი თვალებს აცეცებდა აქეთიქით. ბენიამინი გახურებულ შუბლზე ხელს ისვამდა, მაგრამ გამოსავალი გზას ვერ პოულობდა. ბოლოს შეჰპირდა გერშონს თუ საჩქაროდ მოაგვარებდა ბაცასთან საქმეს და იეუდას შავდღეს დააყენებდა. ის თანახმა იყო ქალი მიეცა.

გახარებული ფეხზე წამოხტა—აჩქარებულ ნაბიჯით კარებისაკენ წავიდა. არეულს გამომშვიდება დაავიწყდა და ქუდიც ბენიამინთან დარჩა. აღელვებულმა კიბე ჩაირბინა და ქუჩას მისცა თავი. დიდ ხანს დადიოდა საწყალი გერშონის ქუჩაში აღელვებული და თმა აწეწილი; პირზე უცნაური ღიმილი უთაძაშებდა და თვალები შორს მისჩერებოდა. ბიბლეოთეკა—სამკითხველოს ეზოში თავი მოეყარათ ებრაელებს. ყველა განსაკუთრებული ცნობის მოყვარეობით ლაპარაკობდა ჯგუფ ჯგუფად—ზოგიერთი მხიარულად ბაასობდა. ალბად დღევანდელი მოვლენა იმედს აძლევდა მომავლისათვის. ზოგი ერთი კი რისხვით იყო აღჭურვილი, რადგან ნიადაგი ეცლებოდა და თავისთვის გათხრილ სამარეს თვითვე ხედავდა.

ღარიბი, ხალხი მოუთმენლად ელოდა კრების დაწყებას, იმას კი გრძნობდნენ, რომ დღევანდელი საკითხი მათ ეხებოდათ და სიხარულის ფიქრებით უბრწყინავდათ სახე.

ქალებიც გამოჩნდნენ. მათ შორის სარაც იყო.

კრება ჯერ არ იყო დაწყებული. ქალთა ჯგუფი გამოყოფილიყო და გათხოვების და დანიშვნის ამბების ბირჟა გაემართნათ.

გერშონიც გაჩნდა. არც მისთვის იყო ინტერესი მოკლებული ასეთი ამბავი. უშუალო მონაწილე თუ არა, მსშენელი მაინც იქნებოდა. ამითაც დიდათ კმაყოფილდებოდა ხოლმე. ახალგაზრდები კი მისხარად ივდებდნენ.

გერშონი მოთმინებიდან გამოსული სიტყვით რომ ვერაფერს გახდებოდა ქვების სროლით მოიგერიებდა მის წინააღმდეგ ახირებულ ბიჭებს. მას ვერ გაეგო, თუ რა მიზეზით დასცინოდნენ. მას ახლაც ასე მივარდნენ ბიჭები და უ-უ-უ-უ-ს ძახილით შეეგებნენ გერშონის მოსვლას.

გერშონი ისე მოიქცა, როგორც სჩვეოდა: დაავლო ხელი ქვას. აგერ რომ უნდა ესროლოს ბიჭებს, რომლებიც უკვე ხალხში შეერივნენ—შეამჩნია ბენიამინი, ქვა შეუშინევლად ხელიდან გაავლო და წელში გასწორდა, რომ თავის სასიამაოროს არ აჩვენოს თავი სხვანაირად.

ბენიამინი როგორღაც დაგვიანებით მოვიდა და შეძლებულ ებრაელთა ჯგუფს შეუერთდა, რომლებიც მრისხანებით გამოიყურებოდნენ.

ხანამიც მათ ჯგუფში იჯდა. ის ლაპარაკობდა მესიის მო-

სვლის შესახებ, ცოდნა-მადლის სიძლიერის ამოცანებზე და შაბათის შესახებ. ლაპარაკობდნენ ხალხში და ავრცელებდნენ ქორებს.

ზოგიერთ ახალგაზრდათა ჯგუფში კომკავშირულ ტანისამოსში გამოწყობილნი მოსჩანდნენ.

ჩქარა გამოცხადდნენ თბილისიდან ჩამოსული ამხანაგები ადგილობრივ საბჭოს წევრებთან ერთად. იეუდაც მათში იყო, განსაკუთრებული მხიარული გამომეტყველებით რაღაცაზე ეკამათებოდა იონას.

ხალხი დიდი ინტერესით შეხვდა კრების გახსნას. დარბაზი საესე იყო ქალით და კაცით და სკამებზე რომ არ ეტეოდნენ, ფეხზე იდგნენ და ფანჯრებზე ისხდნენ.

კრება მთავრობის წარმომადგენელმა გახსნა, წარმოსთქვა სიტყვა და შემდეგ მოხსენებისათვის სიტყვა მიეცა იონას.

მოხსენება ღარებკომის განყოფილების გახსნისა და საწარმოთა მოწყობას შეეხებოდა. მოხსენებას ახალგაზრდობა და ღარიბი ებრაელები აღფრთოვანებით შეხვდნენ, ტაშის ხმაურით გააბრუნეს დარბაზი.

მოხუც ხახამს და სხვა გაბაბიებს სახეზე შავი აღმური ასდიოდათ ტაშის ხმაურზე მოიღუშნენ და გაბრაზებული თვალებით დაიწყეს ყურება.

ეს გუგუნე ელვის სისწრაფით მოედო მთელ ხალხს. ბენიამინი წინა სკამზე იჯდა და მოთმინება დაკარგულს საშინელი ხველება აუვარდა.

იეუდას ღიმილმა გადაჰკრა სახეზე. მოხსენების შემდეგ შეკითხვების მიცემა დაიწყეს. რომელიც უმეტესად შეძლებულ და მორწმუნე ხალხისგან იყო მიცემული.

- შაბათობით იქნება თუ არა მუშაობა?
- ებრაულ დღესასწაულებში ვიმუშავებთ თუ არა?
- ხელობა რომ არ ვიცით, რა უნდა გავაკეთოთ?
- ჯამაგირი რამდენი იქნება?
- ვისაც ბევრი ჰყავს სარჩენი, ექნება თუ არა მეტი ჯამაგირი?

და სხვა.

ზოგიერთმა ასეთი შეკითხვაც კი მისცა:

- მუშაობის შემდეგ შეიძლება თუ არა ვაჭრობა?

მომხსენებულმა პასუხი გასცა ყველა კითხვას, კითხვა-პასუხიდან სიტყვაზე გადავიდნენ. კამათში მონაწილეობა მიიღეს იეუდამ, ბენიამინმა, რომელიც თავს ჯამაათის უფროსადა სთვლიდა, რადგან გაბაი იყო.

კრების შემდეგ დაიწყო მსურველთა ჩაწერა.

ჩაწერას აწარმოებდა იეუდა.

* * *

ცხინვალის ღარებკომის განყოფილების სამკერვალო სახელოსნოში
შალე სატრიკოტაჟო არტელიც გაიხსნა, სადაც რამდენიმე ღარიბი ებრა-
ელი ქალი და ვაჟი ჩაება სამუშაოდ მათ შორის თუმცა ახალგაზრდობა
მეტი იყო, მაგრამ მაინც არ მუშაობდენ შაბათობით. ახალგაზრდები
წერა-კითხვის უცოდინარნი იყვნენ და ჯერ კიდევ ვერ შერიგებოდნენ
ამ წარმოდგენას. ზოგი ერთნი კი მშობლების შიშით არ მუშაობდენ. სა-
ჭირო იყო მათ შორის წერა-კითხვის უცოდინარობის ლიკვიდაცია და
შეგნების შეტანა. იეჟუდამ სარასთან ერთად სალიკვიდაციო და მცირე
მცოდნეთა სკოლა გახსნეს, გამგეთ სარა დანიშნეს, სარა ქალთა კუთხის
ბელმძღვანელადაც დააყენეს. მოწაფეებს იქ ამეცადინებდა.

* * *

ბენიამინს ყველაფერი მისი სურვილის საწინააღმდეგოთ შეექმნა. ის
არა მარტო მატერიალურ განადგურებას გრძნობდა, არამედ სულიერადაც
კი დაეცა. მარტო გარეშე მდგომარეობამ კი არ შეარყია მისი გონება,
არამედ თვით მის ოჯახში შექმნილმა პირობებმაც-კი: ბაცა, სარა—არა
სანუგეშო და შემრცხვენელი იყვნენ მისთვის. ნანაც კი სარას უჭერდა
შხარს და მუშაობაში ეხმარებოდა მას. ცოლის ხშირი წუწუნი და ტირილი
ზომ ცეცხლზე ნავთს უსხამდა, ამას კიდევ ზედ დაერთო ბენიამინისათვის
ერთი უბედურობა: უწყება მიიღო ვენახის ჩამორთმევის შესახებ.

* * *

გერშონი ბაცას დაეძებდა აგურხანებში, მთელი დღე დარბოდა ქუ-
ჩებში და ორღობეებში, ბოლოს როგორც იყო იპოვნა—ლიახვის მდინა-
რის პირას ჭალაში მის დარღმანდ ძმა ბიჭებთან ერთად, მამლებს აჭი-
დავებდენ.

მამლები ფრთების ფარფატით ამაყად იხევდენ უკან ისევ, აფრინ
დებოდენ ერთმანეთს ბიბილოში.

გერშონს დიდხანს ვერ გაებედა მისთვის გაცეცხლებულ გულზე დაე-
წყო ლაპარაკი, ისინი კი ჯერ კიდევ არ ათავებდენ. ბაცამ მოიგო—მისმა
მამალმა დაამარცხა, მოწინააღმდეგეს ბიბნლოდან ოქროს ქოჩორზე
სისხლი ადინა. ბოლოს გერშონი ამ გარემოებით გახარებული წელში
გაიმართა და ყურში ჩაჩურჩულა რომ ის დიდ საქმეზე არის მოსული.

ბაცამ დროებით მიატოვა ტოლ-ამხანაგები და გაჰყვა გერშონს.
მიდიოდენ ნდინარის გასწვრივ, გერშონი ბაცას ამხედრებდა იეჟუდას
წინააღმდეგ, ელაპარაკებოდა ცოლის გაქცევაზე, რომელიც სამკერვალო

ცეხში მუშაობდა; ელაპარაკებოდა დიდხანს და ყველაფერს აზროვნებდა იეულას. იმის თქმაც კი არ დავიწყებია, რომ მასაც უპირებდა დაპატიმრებას და გადასახლებას.

ბაცამ ქუდი მოიგლიჯა, გულში ხელი ჩაირტყა თითქო მოგონების ლანდები გადაეშალა თვალ წინ. გერშონს ხელი სტაცა და იეულაზე შურის საძიებლად გაეშურა.

ლამის თერთმეტი საათი იქნებოდა, იეულა სხდომაზე იყო. ბაცა და გარშონი ბნელ მოსახვევში ჩასაფრებული იყვნენ—იცოდენ იეულას ამ გზაზე უნდა გამოეარა. ქუჩებში სიჩუმე მეფობდა. იეულა ღიღინით მიდიოდა სახლში, მოსახვევში ბაცა გადაელობა. გერშონის, შიშისაგან დაბნეულს ქვა ხელიდან გაუარდა და როგორც იყო ცახცახით ატაცებული მუხლები მიათრია ახლოს. იეულამ დანა რომ შეამჩნია ბაცას ხელში რამდენიმე ნაბიჯით უკან გადადვა. იულამ რევოლვერი ამოიღო და ჰაერში ისროლა. ბაცა ერთ ადგილას გაშეშდა. ბაცა და გერშონი გაიქცნენ.

* * *

ბენიამინი სალოცავიდან ბრუნდება სახლში ლამის ლოცვის შესრულების შემდეგ ღრმად ჩაფიქრებული. ის თავის უბედურებათა საერთო მიზეზს დაეძებდა.

რა იყო ძალა, რომელმაც მისი ხიმდიდრე, ძლიერება გაანადგურა და სასიკვდილო ჩიხამდე მიიყვანა. იქნება ღმერთი სცდის, მაგრამ რა უნდა იყოს საფუძველი ამის. იქნებ ეს ისევეა როგორც იობსა სცდიდა ღმერთი ოსრაელისა, სცდის მის ძალას, რამდენად შეუძლიან მტკიცედ შეინარჩუნოს თავისი რწმენა. იქნებ ეს არც გამოცდაა, არამედ ცოდვით არის გამოწვეული. რა უნდა ჩაედინა მას ისეთი ცოდვა, რომელმაც ასეთი დიდი სასჯელი მიუსაჯა. მაშ იმ ებრაელებს რატომ თავის რისხვას არ აყენებს, რომლებიც მის არსებობას არ ამარტო უარყოფენ არამედ მის წმინდათა წმინდა ადგილებს ბილწავენ რყვნიენ მისი სახელის, რატომ არის რომ ისინი თავისუფლად დათარეშობენ.

ბენიამინს ამ ფიქრებში ღმერთის არსებობაში ეჭვი ოდნავადაც არ მიუტანია, სრულიადაც არა, მას მხოლოდ აკვირვებდა ღმერთის უცნაური სამართალი და ამდენი ღუმილი, რომელიც თვით მის სახელის დამამცირებელი იყო.

შურის ძიება... ეს რა მიწივის ყურებში—მას შემდეგ რაც ის წუთისოფელს გამოესალმა, შეიძლება მისი სული ისევ დატრიალობს ჩემს გარშემო და სურს შურისძიება მოაწყოს ჩემზე, მიზეზი მიგნებულია. იეულა, სარა, ნანა და თვით რიბკაც—მათ შორის მოქმედობს შემაის სული

და აწყობს ჩემზე შურისძიებას იმისათვის, რომ მე ჩავიდინე უდიდესი ცოდვა, შეიძლება ამაში ღმერთის ხელია? არა, ეს არ შეიძლება რომ იყოს. მისმა სულმა ვერ ჰპოვა მოსვენება და ისევ ტრიალობს ამ ქვეყნად. შურის ძიებას აწყობს ჩემზე, იმისათვის რომ მე ჩავიდინე უდიდესი ცოდვა: არ მივაქციე ყურადღება მის სილატაკეს, საქონელს ისეთ ფასებში ვაძლევდი, რომლითაც ლუკმა პური ძლივს შეჰქონდა ოჯახში. მის გაძარცვის შემდეგ დავალიანებაში არავითარ იშვიათად არ გაუწიე და სამი წლით გამოვსტაცე შვილი, რომელიც ეხმარებოდა ცოტაოდნად მაინც. ალბად მე რომ არ წამეყვანა უდიდესი ბოძი გახდებოდა მალე შემაის ოჯახში, უდანაშაულოდ მივაყენე სასჯელი იეჟუდას და ამან შემაი უმწეო მფგომარეობაში ჩააყენა: სამი ბავშვი ულუკმაპუროთ დარჩა მისი სიკვდილით. - და ამას ის ვერ ითმენს. ცოდვას ზიდავს მთელი ჩემი ოჯახი. შვილები გადამიგვარდენ, გადამიდგენ და მათაც დაიწყეს ჩემს წინააღმდეგ მისი სულის კარნახით მოქმედება. აგერ თანდათან მივდივარ და ვუახლოვდები სიკვდილის პირს. სად ვიყავ აქამდე! ნუთუ ვერ მიხვდით დღემდე, რომ ყოველივე უბედურება რაც ჩემს თავზე ხდება, ეს მისგან არის გამოწვეული! ახ... არა! ჯერ კიდევ დრო მაქვს ვიბრძოლო თვით ამ თვალთ უხილავ არსების წინააღმდეგ. მოვსპო ყველა ის გზა, რითაც თავის სურვილებს ანხორციელებს."

ბენიამინი ამ მძიმე ფიქრით მიაღდა თავის ვენახს მისი სურვილის ვარეშე, უნებლიეთ.

ვენახის დანახვამ უფრო გაუძლიერა შემაის შურისძიების აზრი და როგორც სომნამბული? ისე გაქანდა სახლისაკენ, იმისათვის რომ მოსპოს ყველა ის ადგილი, სადაც მებრძოლი სულის საბუდარია. აღარ დარჩეს კვალი არავითარი.

სნეული სულივით შეაღო კარები თავისი ოთახის და თვალებით დაუწყო ძებნა სარას.

როდესაც ოთახში არავინ დახვდა ეტაყერკიდან დაიწყო წიგნების სროლა და თან გაჰკივოდა.

ბაგეებიდან დაუწყო დორბლებმა დენა, თითქოს შეხვეული კრილობა გაეხსნაო.

მის ყვირილის ხმაზედ ცოლი შემოვარდა და უცნაურმა სანახაობამ ერთ ადგილას შებოჭა, ფეხი წინ ველარ წასდგა. ბენიამინს წვევრებზე დორბლები სდიოდა და ბაგეებზე ბუჟუჟები ბუშტებად კრთოდენ. ცოლმა ეს შეამჩნია და ძიძის აღმურმა გადაჰკრა ვაი თუ რაიმე სენი შეეყარაო. ამ ფიქრის საბაბი ბენიამინმა მისცა თვითონ, რადგან მას თვალები ისე ჰქონდა გაშტერებული და ერთ წერტილზე გაყინული, რომ ეპილეპტიკს მოგავიწყებდათ.

უცხად ბენიამინმა თვალები გაანთავისუფლა გაყინვის წერტილიდან და ცოლის სახეს ისრებივით დაასო—მივარდა დასახრჩობად.

— შენი წელიდან დაიბადენ ისეთი შვილები, რომ მიეყიდენ შემაის სულს და შურისძიებას აწყობენ ჩემზე.

ქალი მთლად დაიბნა ხელები აუცახცახდა.

ბენიამინმა თავშალი მოჰვლიჯა იოხაბედს და ნაფლვთებით აქცია... ის იყო ქალს თავისივე ნაწნავებით დაარჩობდა სარას და ნანას რომ? არ მოესწროთ.

სარას და ნანას თვალებზე ბინდევით გადაეკრათ შემზარავი სანახაობა.

დედას შვილების იმედი მიეცა, რომ თავის გაგიჟებული ქმრის მსწვერპლი აღარ იქნებოდა. გულიდან ამომსკდარი ხმით შესძახა თავის შვილებს.

— მიშველეთ! შამა გაგიგიჟდა.

ბენიამინმა სარას დანახვაზე ყურადღება იოხაბედიდან მასზე გადაიტანა. გაჰქრა მასში ყოველგვარი გრძობა მშობლიური და დანანება ადამიანის სიცოცხლისა; მიატოვა იოხაბედი, აიტაცა სკამი ხელში და ისეთი სიძლიერით დაანარცხა იატაკზე, რომ კედელზე ჩამოკიდებული სურათებიც კი შეირხენ და დიდი ხნის უსუფთაობის გამო დაყრილი მტვერი ჩამოიბერტყა.

— გიჟი ვარ ეხლა არა? მაშინ, როდესაც ფუფუნებით გაცხოვრებდით, ცივ ნიავსაც არ მოგაკარებდით, — ჰკვიანი ვიყავი, მაგრამ, როდესაც ქონება გამინიავდა, კაცი გავლატაკდი, ამ ტანჯვასაც აღარ მაკმარებთ და გიჟთაც კი მთვლით. — ბენიამინი ამ სიტყვებს ისეთი სიმძლავრით გაიძახდა, არა გაიძახდა კი არა — ჰყვიროდა, რომ შემადრწუნებელი იყო მისი მოსმენა.

დედა დაემთხვა იატაკზე თავისი შვილების წინ და ატირებული ხმით შესძახა თავის შვილებს.

— მიშველეთ შვილებო! ბენიამინს ღმერთმა ჯერ გონება წაართვა, მერე ჰკუა გამოაცალა.

ისევ იგრიალა ბენიამინის შემზარავმა ხმამ:

მე გიჟი ეხლა კი არა ვარ არამედ წინად ვიყავი, რადგან დროზე ვერ მივხვდი, რომ თქვენ უდიდესი მტერი ყოფილხართ ჩემი, ვინა სთქვა ეს აზრი, რომ კაცს ცოლშვილზე უფრო დიდი მტერი არაგინა ჰყავს. ამ სიტყვებს ბენიამინმა დიდი ხარხარი მოაყოლა. თქვენ შემაის სული გამოქრავებთ, წადით, მოშორდით თორემ მხლავე იმასთან გავზავნიო ვისი სულიც თქვენში ჩამდგარა.

ბენიამინს ამის თქმაზე სახე ისე აელანდა, თვალთა უბეები ისე გაუფართოვდა, ხელები ისე აათამაშა ჰაერში რომ იოხაბელი, ნანა და სარა დარწმუნდნენ ბენიამინის სიგიჟეში.

—გადით! ეს სახლი ჩემია და არა თქვენი აღარ დაგინახოთ თვალით; მტრები ხართ, მტერები!

ამ სიტყვებს მოჰყვა ისეთი გამოხედვა ბენიამინის, რომ სარა, იოხაბელი და ნანა კარებში გაჩნდნენ და წამსვე ოთახიდან გარეთ გავარდნენ, ბენიამინმა კარები ურდულით ჩაკეტა.

სარა დედას აწყენარებდა.

იოხაბელი ერთი მხრით თითქო ნუგეშს აძლევდა თავის თავს. სარას მძლავრად გაადაჭლო ხელები და მოეხვია, მაგრამ ბენიამინის სიგიჟემ იმდენად შეარყია მისი გონება, რომ აივინსბოძს რაც ძალი და ღონე ჰქონდათ თავს ახლიდა.

იოხაბელი რაბინის გამოძახებას მოითხოვდა, რადგან იმას ეგონა რომ ებრაული ფიზმონებით შეიძლებოდა გიჟის დაწყენარება და გონზე მოყვანა.

სამივე-დედა სარამ და ნანა-ერთმანეთს გადახედავენ, რადგან ბენიამინი შემაის სახელს ახსენებდა, უკვირდათ საიდან მოაგონდა მკვდრის სახელი. ბენიამინს ამის თქმაზე სახე აელანძება, თვალთა კუბეები გაუფართოვდება, რომ წელში მოხრილი აგერ უნდა მივარდეს სარას, დედა წინ აეფარება, ნანა დედას მიეშველება-სამივეს თმები შიშისაგან ყალყზე დაადგებათ. დედა ჰკივის, თმებს იწეწს და სახეს იკაწრავს, სამივე კედელზედ აკვრით. ბენიამინის თვალები თითქოს ჰიპნოზიდ შეპყრობილი კარებთან გაჩნდებიან.

— გადით ეს სახლი ჩემია და არა თქვენი.

წამსვე კარებთან მიახლოვების შემდეგ ოთახიდან გარეთ გაჩნდებიან.

სარა დედას აწყენარებს, ეშინოდა ისიც არ გაგიჟებულიყო. დედა დაჟინებით რაბინის გამოძახებას ითხოვდა, რადგან იმას ეგონა, რომ ებრაული საგანგებო ლოცვებით შეიძლება გიჟის დაწყენარება. ნანა სცდილობდა იმის დარწმუნებას, რომ რაბინის „ფიზმონები“ არაფერს უშველიდა მას და ექიმთან გაექანა თვითონ.

სარა იეუდასთან გაიქცევა.

ბენიამინმა კარები ურდულით ჩაკეტა, სარკეში თავისი სილუეტები გამოჩნდა, მას შემაის ლანდი ეგონა. ის ხომ ყველაფერს განადგურებით ემუქრებოდა სადაც მისი სული ბუდობდა, მაგრამ შემაის სახე სარკეში ცეცხლივით ლაპლაპებდა, მის უკან სარას სახე იღიმოდა თითქო დასცინოდა ბენიამინს,

ყოველი კუთხიდან მოისმოდა ხმები და მოსჩანდა სილუეტები დატაკთა... ბენიამინი ყვიროდა „მეც შურს ვიძიებ თქვენზე! იეუდას სისხლს

დავლვრი, მაშინ შენ გაგანადგურებ აყეფეჭულო სულო.“ ამას ბენიამინმა
 ბენიამინი და კუთხიდან კუთხეში დარბოდათ მის ყურებშიათასი ხმა გას-
 წიოდა. უცბად შეჩერდა თითქო კარების კაკუნი მოესმა. შემაის ლანი
 კარებში აიმართა, ხელები გამზადებული ჰქონდა, რომ ყელში მივარდნო-
 და და დაეხრჩო. ბენიამინს მუხლები ჩაეკეცა. ხელები ჰაერში გაასავ-სავა,
 სუნთქვე შეეკვრა და ტანშიმძლავრმა ჟრუანტელმა გაურბინა. ძალღონე
 მოიკრიფა, წამოხტა და ერთი კუთხიდან მეორე კუთხეს ეცემოდა, მაგრამ
 შემაის აჩრდილი იქაც უახლოვდებოდა, დაგლეჯილ ჩოხაში ჩაცმული,
 მიჰქონდა დამტკნარი თითები და ემიზნებოდა მის თვალებს მშვილდით.
 კარებთან მივარდება—უნდოდა გაქცეულიყო და უკან მისძახოდა.

—შემაი, შენ გინდა შური იძიო? ნუ მოიწვევ წინ, შორს აქედან!

აჩრდილი მაინც მიზღევდა. კარებიდან ურდულის გამოგლეჯა ვერ
 მოასწრო ბენიამინმა უკან გამოიქცა. ვერ გაბედა, რომ კარების ზღუდეში
 არ მივარდნოდა. ფანჯარა გადასტეხა და აივანზე გადახტა. აჩრდილი
 უფრო აჩქარებით აედევნა. ბენიამინი გარბოდა, კიბეს ეძებდა; შედგა
 მოაჯირზე გადასახტომათ, მაგრამ აქაც დაეწია ერთ წუთსე ჰაერში გაჩერდა
 და შემდეგ სამუდამოთ უფსკრულმა შთანთქა.

* * *

ღარებკომის საწარმოო თათბირი ის იყო გაეთავებინათ და ხალხი
 ჯგუფ-ჯგუფათ კამათითა და ჟრიაშულით გამოდიოდა.

ბაცა და გერშონი მოსახვევში უცდიდენ შემთხვევას, იეულა მოე-
 მწყვდიათ მარტო. ამ ლოდინში მოესმათ რალაც ხმაური ბენიამინის ეზო-
 დან გაექანენ იქით საიდანაც ხმა მოესმათ... და ნახეს ბენიამინი მომაკვ-
 დავი ბოდავდა. ამ ბოღვაში გაისმოდა ნაწყვეტ-ნაწყვეტი სიტყვები გარ-
 კვეით „იეულაა მკვლელი“ და მის ოჯახის დამღუპველი.

ბაცას ეგონა რომ ეს აშბავი მომხდარი იყო სარას იეულას სიყვარუ-
 ლის ნიადაგზე. მორთო ბაცამ ყვირილი მაღალი ხმით, რომელმაც შეჰკ-
 რიბა ხალხი. ბაცა ყვირილით გაიქცა, თითქო ექიმის მოსაყვანათ. გერშონი
 ინსტიქტიურად მას აედევნა, მაგრამ ექიმთან გაიქცა, მაგრამ ექიმთან კი
 არა არამედ იეულას დასაჭერად.

სარა და იეულა არაჩვეულებრივი სისწრაფით მიდიოდენ. მათ და-
 ნახვაზე ბაცა დარწმუნდა თავის ეჭვებში რომ იეულას სარას მოტაცების
 დროს შემოაკვდა ხელზე ბენიამინი, გადაეღობა გზაზე და პირდაპირ იეუ-
 ლას თვალების წინ აიმართა ბაცას ხელში მოლაპლაპე დანა. იეულა განზე
 გადახტა და სარას წინ აეფარა. სარა წინ გადადგა გასაშველებლად, დანა
 ასცდა იეულის და მის მაგაფრ მოხვდა სარას. გერშონი ბარბაცით უკან
 წავიდა სარას დავარდნაზე უნდოდა ახლა მას ეძია შური, რადგან

შისი სატროფოს უღანაშაულო სისხლი დაიქცა. იეუდამ მოასწროვებდა
ლის ამოღება ჯიბიდან, ბაცა დაიბნა იმდენად რომ დანის მეორედ მოღე-
რება ველარ შესძლო. იეუდამ ჰაერში რამდენჯერმე გაისროლა. ხმაურზე
ხალხი აივანებზე თეთრად გამოეფინა. ბაცამ დააპირა გაქცევა. იეუდას ხელ-
ში იარაღის დანახვაზე შიშმა შეიპყრო და ადგილზე გაშეშდა სარას
კვნესით აღელვებულმა /გერშონმა ქვას წამოავლო ხელი და ბაცას თავში
დაარტყა. ბაცა ძარს დაეცა. იეუდა სარას წამოყენებას ცდილობდა. გაჩნდა
ადგილზე ქალაქის წესრიგის დამცველები. ბაცა და გერშონი შეიპყრეს
ღარებკომის პლენუმიდან დაბრუნებულ დელეგატების ეტლი შეა-
ჩერებინის იმ ადგილას სადაც უამრავ ხალხს მოეყარა თავი. ხალხი ეტლს
მისცვივდა. სარა მიიყვანეს და ჩასვეს ეტლში. იეუდა თან ჩაუჯდა. თუ
ერთმა მხარემ კწუხარება მოუტანა იეუდას მეორემ—გახარება: იონამ
ვანუცხადა თუ როგორ მიესალმენ მათ მუშაობას და აღიარეს ის
როგორც დიდი ორგანიზატორი საქართველოს ებრაელთა შრომის რელ-
სებზე გადაყვანაში.

ნაფუხები პიესიდან „მრი სამყარო“

მოკმედეზა პირველი

სურათი პირველი.

ალიონი. ნაქერალას ქედი ღრმა თოვლით დაფარული. ქარბუქი და თოვლის კორიანტელი. გამოჩნდება ათი მგზავრი ონიდან მომავალი ხურჯინებით ზურგზე. ჩაცმა უბრალო: ძველი ჩოხა, ყაბალახი, ქალამნები-მგზავრების გამოჩენის რამდენიმე წამის შემდეგ გაისმის საშინელი ხმაური, გრგვნის მსგავსი. ჩამოწვება უზარმაზარი ზეავი და დაექანება უფსკრულში მზგავრები უეცრად უკან იხევენ და თავზარდაცემული ჩერდებიან, ჩამოივლიან სცენის წინა ნაპირზე თანდათანობით.

გამოსვლა პირველი

1, 2, 3 და 4 მგზავრები

1. მგზავრი: (თვალეზე ხელს იფარებს და სხეულით უკან გადიხნიქება, ხურჯინს გადმოაგდებს ზურგიდან) ისმინე ისრიელო, რომ ჩვენი გამჩენი ერთია მხოლოდ.

2. მგზავრი: ასეთი ძლიერი ზეავის ჩამოწოლა ჩემს სიცოცხლეში არ მინახავს.

3. მგზავრი: სახიფათო ადგილზე მოგვისწრო ძლიერ!

4. მგზავრი: გზა ჩაგვეკეტა... როგორ-ღა წავიდეთ.

1. მგზავრი: ეს ადგილი მაინც ყველაზე დაწყველილია ამ გზაზე... თუ აქ მშვიდობით გადარჩი კაცი, მერე აღარაფერი გიჭირს.

2. მგზავრი: შეხედე... შეხედე რა ამბავია... თოვლი, მიწა, ქვალოდი, სულ ერთმანეთში აირია.

3. მგზავრი: დასწყველოს ღმერთმა ეშმაკი... აღამიანს რომ ეს ბოროტი სული არ მოშორდება.

4. მგზავრი: უბედურ კაცს ქვა აღმართში მოეწევო, ნათქვამია. (შემოდინ მენახემი, ჯიხური და 4 დანარჩენი მგზავრი)

5. მგზავრი: ჰუ, დამყინა ყურები... რა ძლიერი ქარი უბერავს...

6. მგზავრი: ისიც თოვლიანი... თვალეზე მოიფარეთ ყაბალახი... არ დაგვივსოს.

მენახემი: აღონაიმ იცის შეილება, რასაც სჩადის... ალბად არა... სურს ჩენი ჩასვლა ქუთაისს, თუმცა მე ძლიერ მივისწრაფვი შეილების ნახვას... მაგრამ უკან დაბრუნების მეტი სხვა გზა აღარა გვაქვს.

7. მგზავრი: ამ საშინელ ქარბუქში ვერც უკან დავბრუნდებით.

8. მგზავრი: ისევ სჯობია აქ ჩამოვჯდეთ, დავისვენოთ ეგებ გადართაროს, ცოტა დავიცადოთ.

მენახემი: თუ კი სხვა გამოსავალი არ არის რა ვქნათ! (ჩამოვჯდება ხურჯინზე. სხვა დანარჩენებიც ჩამოვჯდებიან).

ჯიხური: მთლად ჩაღეჭა თოვალმა მთა უფსკრულში, მაღლობა გამჩენს რახან ადამიანის სული გადარჩა.

მენახემი: ამ სამი წლის წინად ნიკოლოზის ჩამოვდების ამბავს სწორედ ამ ადგილზე გავიგე... გაზაფხულის პირი იყო, ცოტა დაშორებით ჩამოწვა ზევი... ამაზე არა ნაკლები მე და ჩენი ფილხაზა ვიყავით ერთად. ერთი ქრისტიანიც მოდიოდა. საცოდავმა ერთი დაყვირების მეტი ვერასფერი მოასწრო. „შთანთქა მისი ხმა თოვლის უდაბნომ რა სიხარულით მოდიოდა მერე. ოცდაათი ნაბიჯის დაშორებით მიცნო და დამიძახა: „მენახემ... ნიკოლოზი ჩამოვადეს. ეხლა ველარავინ დაგიშლის რუსეთში ცხოვრებასო“.

ჯიხური: ჩვენ ყველა გალუთში ვართ ჩავარდნილი. აბა დაუკვირდით შე კაცო! ლუკმა პურისთვის საიდან სად მივედივართ... ესტოვებთ ცოლშვილს და ჩენც გამჩენის ამარა მოვედივართ ამ სედომყამორის გზაზედ ხურჯინი და მოკუხული ჯოხი... პატარა საწვრიმალო ფუთა ზურგზე გადაკიდებული ისიც ნავალევი, ნავახშევი ფულით... ცოლშვილი ტიტველი და ლუკმა მანატრბელი... შიში და განსაცდელი... გზა ჩვენ არა გვაქვს და კვალი.

4. მგზავრი: ხელობა ჩვენ არ ვიცით, სწავლა ჩვენ არა გვაქვს. შეილებს ვერ ვასწავლით მუშა ხელი გვქირია სახლში, შემდეგ გადართულდებიან ტარეფას სკამენ, შაბათ დღეს სწერენ.

8. მგზავრი: დიახ... დიახ... ჩვენ ვართ ასე... თორემ აბა შეხედეთ დანიელს, რეუბენას, სიმონას... ისინი ცხოვრობენ... შეძლებულები არიან... შეილებსაც ასწავლიან... თქვენ კი, თქვენ, სწორედ თქვენ გვლუპავთ ჩვენ ახალგაზრდებს. რასაც გადმოგძახებთ ხახამი თებიდან მაშინთვე უჯერით. რა ენაღვლებათ თუ თითო ფასუქში სამ და ოთხ ფუთ ჰურს აიღებს.

5. მგზავრი: არ ვარგა ასე ლაპარაკი... ეწყინება გამჩენს!

6. მგზავრი: რა თქმა უნდა, არ ვარგა... თქვენ, რომ არ ვარგა... ..მე წერა კითხვას ვსწვებლობდი... ბაბუაჩემი როცა დამინახავდა წიგნს ხელში, გამომართმევდა და დახევდა. ხშირიდ ქერზე ავიპარებოდი და იქ ვსწვებლობდი. სახლში მაჯავრებდენ.— „აჩოკ-იჩოკ“. სამაგიეროდ

რომ ლოცვებისა და ხუმაშის გაზეპირებით თვალები მქონდა გამოცდილი-
ბული, ორი წლის წინად რუსეთში ვიყავი ლოცვაში გავიცანი ერთი ახალ-
გაზრდა. მელაპარაკა, თუმცა მე ნახევარიც არ გამივია. ისინიც ხომ ებრა-
ელები არიან, მაგრამ რა შედარებაა. ისე იციან ყველაფერი, როგორც
გულთმისანმა.

შენახემი: ჩვენ რომ გაჭირვებულათ ვცხოვრობთ, ამას ყველა ვხე-
დავთ... ისიც იცით რომ ჩემი მამა მიხეილი შეძლებული კაცია... მე კი
იმასთან შედარებით ღარიბი.

შენ კი შვილო ახალგაზრდა ხარ და ბევრი გამოცდილება გაგივლია
ჩვენ ჯერ აღამიანები ვართ, მერე ებრაელები, მაგრამ ჩვენს აღამიანური
ყველაფერი ებარებს უნდა დაუმორჩილოთ. არავინ არ გიშლით სწავლას
მხოლოდ ნუ დაივიწყებთ გამჩენს და მის სამსახურს. ჩემი შვილიც სწავ-
ლობს... მაგრამ მე მის საქციელში ცუდს ვერასფერს ვხედავ.

მ. მგზავრი: მამ რატომ შეაჩვენა ლოცვაში საჯამათოთ ამას წინათ
ხახამმა ჩვენი ზებულუნი და იმისი შვილი. ზებულუნისთანა მორწმუნე და
ღვთის მოშიში კაცი მთელს ონში არ იყო. მიაბარა შვილი სკოლაში და
საქვეყნოთ შეაჩვენეს.

ჯიხური: ის თავის შვილს შაბათ დღე ასწავლიდა.

მ. მგზავრი: მეერე შაბათი, ხომ ჩვენთვის არის გაჩენალი, როგორც
გვინდა ისე მოვიხმართ

(ქარი ოდნავ ჩადგება)

ჯიხური: და უნდა მოვიხმოთ ისე როგორც თორაში გვიწერია.

შენახემი. უკვე შახრითის დროცაა, ვილოცოთ, გზას გაუდგეთ,
უგებ სალამომდე დავბრუნდეთ სახლში.

მ. მგზავრი: ასეთ ამინდში ლოცვა... ჯიხურ სწორედ აქ ახლა
უნდა ვილოცოთ გამჩენს მადლობა უნდა შევწიროთ რომ გადაგვარჩინა
. . . (ყველანი ამოიღებენ ხურჯინიდან თეფილნის, მიიღებენ შუბლზე
და მკლავზე, ჩურჩულობენ ლოცვას გარდა მერვე მგზავრისა) (პაუზა).
ათავებენ ლოცვას, მერვე მგზავრი ამ ხნის განმავლობაში აღის ზევით და
იცქირება)

მ. მგზავრი: ილოცეთ... თუ კი გაიგონა ღმერთმა თქვენი
ვედრება... ორიათასი წელიწადი ვევედრებით მას და... მაინც... ისევე
ვცხოვრობთ, როგორც წინად, გაჭირვებასა და სილატაკეში. საჭირო არის
ჩვენ თვითონვე...

ჯიხური: რა დაგემართა კაცო... რამ გადაგრია ამ დაქცევის დროს.
გააჩუმე ენა!

შენახემი: ქარბუქმა უკვე საკმაოდ იკლო, ვახსენოთ ღმერთი და გზას
გაუდგეთ. აქ მეტი გაჩერება არ შეიძლება.

ჯიხური: ამხელა გზამ და ამდენმა შრომამ ამოდ ჩაგვიარა, სახლში მაინც მშვიდობით ჩავიდოდეთ.

5. მგზავრი: რა გეშინია შე კაცო, ამისთანა ამინდში გარეთ მოძულეებულ ძალს არ გამოავლებენ... თორემ რომელი თავზე ხელ აღებული ყაჩაღი გაბედავდა აქეთ წამოსვლას.

ჯიხური: მეც ეგ მაფიქრებს, მაგრამ ასეთი ამინდი ხელსაყრელია მათთვის. ერთი თვე არ იქნება ამ გზაზე შათუნისა რომ დახვდენ და გაიტაცეს.

გ. მგზავრი: მერე...

ჯიხური: მერა შემოეთვალათ ამდენ ოქროს თუ გამოგვიგზავნიან — გამოუშვებთ თუ არა და გავაქრობთ... საცოდავმა ცოლშვილმა ფული ვერ მოახერხეს და ეხლა მისი საქმე ღმერთმა იცის...

მენახემა: აბა წავიდეთ... ცარიელები მაინც დავბრუნდეთ... აღარც შამოსავალი გზაა... სულ ჩაულექამს... (მიდიან. წინ მენახემა მიდის ზევით ასვლის დროს მენახემს ფეხი დაუსხლტება და დაეცემა, ყრუდ კენესის).

მენახემა: კინალამ ცოცხალი დავიმარხე...

(მგზავრები მიეხვევიან ასაყენებლად, მენახემა გაფითრებული რალაცას ხელს უფათურებს თოვლში).

მენახემა: ბიჭებო აქ რალაცა საეჭვოა... სულიერი უხდა იყო თოვლში ჩაფლული (მარჯვენა ხელში ამოყვება მოჭრილი ხელი) ეჭვი კი არა... (ზღზე წამოიწევს და განზე გადადგება) მგზავრია მოკლული... ადამიანის... (ხელს ცახცახით გადაადგდებს), წავიდეთ, გავიქცეთ ამ ჯოჯოხეთურ ადგილიდან... წავიდეთ...

8. მგზავრი: ვნახოთ ვინ არის აქ დამარხული.

ყველანი: ვნახოთ...

მენახემა: დაანებეთ თავი... დაანებეთ (მიდის მუხლების ცახცახით ნელ-ნელა. მგზავრები გადაჩიჩქნიან ჯოხებით თოვლს და ყველანი სასოწარკვეთილებით დაიყვირებენ).

ყველანი: (შიშის და გაოცების განცდით) შათუნია...

მენახემა: (მოიხედავს და თრთოლვით ერთ ნაბიჯს უკან გადამოსდგავს)
შათუნია...

ჯიხური: საწყალი, რამდენი უწვალეობით...

მენახემა: შათუნია... ჩემი ბავშვების მეგობარი... საწყალი შათუნია... მდიდარ მგზავრს, რომ მიჰყვებოდა ორიოდ გროშისათვის... საბრალო მაგის წვრილი ცოლშვილი...

8. მგზავრი: ასე ნუ დაეტოვებთ... დავმარხოთ...

მენახემი: დავმარხოთ . . . პატროსნად მიინც დავმარხოთ
 «ჩიან თოვლს) 1919 წელს

მენახემი: კადიში უთხრათ და წავიდეთ, მინიანი ვიქნებით.
 «(ეუბნებიან კადიშს ჩურჩულთ. დანარჩენები შესვენებით იძახიან:—ამინ).

გამოსვლა მეორე

(უეცრად ალყას შემოართყამენ თოფებ გაშვერილი... ყაჩაღები მგზავრები დაიბნევიან და ადგილებზე გაქვევდებიან)

1. **ყაჩაღი:** ხელები ზევით!..
2. **ყაჩაღი:** ხმა... კრინტი!..
3. **ყაჩაღი:** დაჰყარეთ იარაღი!..
4. **ყაჩაღი:** თორემ სინათლეს დააბნელებთ!

(ყაჩაღები ნელნელა უახლოვდებიან; მგზავრები ხურჯინებს დაჰყრიან და ხელებს ზევით სწევენ)

მენახემი: წინ წამოიწევეს და დაიჩოქეს—ჩვენ იარაღი არა გვაქვს... ჩვენ უბრალო მგზავრები ვართ გაპირებულნი; ლატაკნი, დავგანებეთ თავი, გავვიშვით ცოკხლები.

1. **მგზავრი:** ჩვენ თქვენი თავი არა გვჭირია... დაყარეთ ფული და იარაღი...

ჯიხური: ნუ ამოგვხდით პირში სულს... ნუ აატირებთ ჩვენს ცოლ-შვილს... ნუ ააწიოკებთ ჩვენს ოჯახებს...

2. **ყაჩაღი:** ნაძირალა... როგორ იკატუნებს თავს (ჯიხურს კონდახს დაკრავს)

ჯიხური: რათა მცემთ... თქვენც ხომ ამ მთების შვილები ხართ... ამ მხარეში გიცხოვრიათ... ჩვენ არასფერი დავგიშავებია თქვენთვის...

3. **ყაჩაღი:** ლატაკნი... გაპირებულნი... თქვენს მეტი ვინ მარხავს მთის წვერებზე ფულს... კარგი სალაროა... უშიშარი და მიუგნებელი... (თოვლს გადაჩიჩქნის) ახ... ეს რა არის... კაცი გაძარცვეთ და მოჰკალით...

მენახემი: ეს ჩვენი... მოუკლავთ... აქ ვნახეთ... დავმარხეთ...

1. **ყაჩაღი:** განა არ ვიცით, რომ ებრაელები კაცს ვერ მოკლავთ... დაყარეთ ფული, თორემ თქვენც ეს ღლე მოგვლით.

8. **მგზავრი:** შევიბრალოთ ეს მოხუცები...

4. **ყაჩაღი:** შევიბრალოთ?.. ჩვენც მგლებივით დავგვდევენ ჩვენ გვინდა არსებობა და ფული... ფული...

(ჩხრეკენ ყველას და ართმევენ ფულს მენახემს ბევრი ფული აღმოაჩნდება)

1. **ყაჩალი:** თქვენ წადით... ვაი თქვენ დღეს თუ კრინტი რაგეთ, დაგეცემით ონში და მთელ გბრაელობას გადაგწვავთ... შენ კი მოხუცო, ჩვენთან წამოხვალ, მოლარე გვჭირია (მგზავრები გაფითრებულნი წასვლას ეპირებიან)

მენახემი: გამიშვით მეც ღმერთის გულისათვის, მე შვილებთან მივდიოდი... მაგრამ გზაზე ზევაი ჩამოგვიწვა... ეხლა, ეხლა ტელეგრამა მაშივიდა, ავათ არიან, მარჩენალი ძროხა გაყვიდე... ეგ ფული ღმერთმა მოგახმაროთ...

1. **ყაჩალი:** ტელეგრამა... ეგ ჩვენ გამოგიგზავნეთ... შენი ძმა მიხეილი შეძლებული კაცია... გამოგისყიდის...

მენახემი: ღეთს გულისათვის.

მგზავრები: შეიბრაღეთ...

1. **ყაჩალი:** აბა დაიფანტეთ! (დანარჩენი 4 ყაჩალი ფანტავენ მგზავრებს... გარბიან)

1. **ყაჩალი:** ასე მოხუცო... წავიდეთ გზაზე ვილაპარაკოთ (გაჰყავთ მენახემი და მიდიან) (პაუზა)

გამოსვლა მესამე

მგზავრები ფრთხილად შემოდიან... გასცქერიან გზას, საითაც მენახემი მიჰყავთ)

ჯიხურ: წაიყვანეს იმ ურჯულოებმა...

2. **მგზავრი:** აღონაი, შენ დაიფარე ყოველი ისრაელის შვილი!

3. **მგზავრი:** აღონაით... აღონაით... მაგრამ მე წავალ და ვნახავ სად წაიყვანებენ.

(მიჰყვება მათ გზას ფრთხილი ნაბიჯით)

3. **მგზავრი:** ჩვენ კო... სახლში დროზე შევატყობინოთ... (გაღიან)

მეორე სურათი.

ონი, მენახემის სახლში.

(ღარიბულად მოწყობილი ოთახი. კედელზე მოსეს და აარონის სურათი. ერთი ტახტი, შუაში პატარა მაგიდა, ზანდუკი. კამოდი. შუა კარი, გვერდის კარი).

მაგიდას უსხედან: ხახამი გაბრიელი და მიხეილი. სარა დადის ოთახში, წმენდს და ალაგებს ჯგულოდ.

გამოსვლა პირველი

მიხეილ, ხანამ გაბრიელი, სარა.

ხანამ გაბრიელი: დიახ... ასე როგორც მოგახსენეთ... ასე აჯობებს ბავშების სურვილს ვერ ავყვებით... მაგათ რა იციან, ცხოვრების რა გაეგებათ. ასე უცხოვრია ჩვენ მამა პაპას გალუთში და ჩვენც ღვთის ნება უნდა შევასრულო. გამჩენის მეტი ჩვენ სხვა მფარველი არავინ არა გვყავს. უნდა მოვითმინოთ.

მიხეილ: მართალსა ბრძანებს რაბ, ასე უნდა მოვიქცეთ, სხვა გზა არ არის. ადამიანის სულს ვერ დავდუპავთ. უნდა გაყიდო ყველაფერი... იშოვნო ფული და წაუღო.

სარა: უწინ გაუბედურებული ცოლი მოუკვდეს შინახემს.

ხანამ გაბრიელი: მდიდრები ვერაფერს მოგვცემენ. იმათაც ავი დღე ადგიათ. ფულს ვერ გასესხებენ. მენახემიც ხომ იწერება, ცოცხალი ადამიანი არ დამლუპოთო. სამოსახლოს, ყანას და ვენახს ასი ოქროთ გაყიდი. თუ რამე გადაგრჩება გამჩენს მაღლობა უთხარი.. ამას მე ავიღებ ჩემ თავზე... მე თითონ ვაგყიდი... მოგცემ ფულს. წახვალ ტყიბულში და დანიშნულ ადგილას მოვლენ ყაჩაღები. ჩააბარებ ფულს და კაცს გამოუშვებენ. მხოლოდ მეირს არაფერი არ გააგებინოთ. იმ ბიჭს აყოლია და საქმეს გააფუჭებენ.

მიხეილ: მე და ჩემმა ღმერთმა არა მაქ საშუალება, ყველა შეძლებულს მიძახის და ჯიბეში მანეთი არ მიქყავა... თვარა ჩემი ძმისთვის რაღა დავიშურებდი... გასესხებული შაქ... ვერ მოვკრეფ ვალებს... ისევ სჯობია, სარა, თუ რაბის მიყიდი...

სარა: კი მარა, რაღა პირით შეგხედო მე კაცს რაღათი ვიცხოვროთ, შიმშილი დაგხოცავს...

მიხეილ: მაშინ კაცს მოკლავენ და ის არი..

რაბი: ჩემთვისაც ვიყიდიდი თუ ყიდვა იქნებოდა...

სარა: მეირსაც შეგეკითხები... მირჩევს რამეს...

მიხეილი: მეირი... მაგას ფეხებზე კიღია ყველაფერი...

სარა: რას, ამბობ იმას მოუკვდეს დედა, რაც რომ ჩამოვიდა მას უკან გამოცვლილია, სულ საგონებელშია ჩავარდნილი. კიდევ ღმერთმა უშველა ეს ღუტუ აქცევინებს თავს.

რაბი: ეგეც მეირთან ჩამოვიდა?

სარა: არა, ეგ თავის სოფელში წასასვლელად ჩამოვიდა.

მიხეილ: მაშ ასე სარ, გაუთავე საქმე...

სარა: მეირსაც ვკითხავ... (ჯდება)

მიხაილ: მე არ მომწონს მეირის აზრება. ბავშობაში უფრო ჰგონებოდა და გონიერი სჩანდა. ახლა არ ვიცი რა დაემართა. მის უკან რაც უნივერსიტეტში შევიდა და ცოლი ითხოვა სულ გამოიცივალა. ისრაელებმა ვაჭრობას თავი უნდა დაანებოსო... ღმერთი აღარ იწამოსო... რაღა შეიძლება ამისთანა ლაპარაკი.

სახამ გაბრიელი: მეც მქონდა მასთან მუსაიფი. აწუხებს ისრაელთა მძიმე მდგომარეობა... მაგრამ რა უნდა, რა წამალი უნდა მისცეს ამ ავადმყოფ ხალხს ვერ გაუგია, ცუდ გზას ურჩევს ისრაელს... (მეორე ოთახიდან მოისმის დუტუს და მეირის კამათი).

მეირის ხმა: დიახ... ბერნეც ამბობდა ერთ დროს...

საუბარი ონალ ავრანელთან

— რას მოგვითხრობ მოხუცო შენი წარსულიდან?

— კარგს ვერასფერს—ოდნავ გასაგები ხმით წაილაპარაკა სახარაზო ცეხიდან ზარის ხმაურზე გამოსულმა ლევემ.

შუბლი დაუნაოქდა, რალაც მწუხარების დალი დააჩნდა სახეზე.

თვალ წინ გაუელვა წარსულმა და ერთ წამს დედამიწას ბინდი გადაეკრა.

მოგონებამ გადაისროლა წარსული წლების სივრცეში: საშინელი და გულშემზარავი სანახაობა გაიშალა მის წინ:

ამოიოხრა და გადახედა მზიან ქუჩებს.

— რა გაიმოთ, დაწყობილი ლაპარაკი არ მეხერხება, მე შემძლია ფიქრი და გულში ჩათხრობა.

— როგორც შეგიძლიათ: გინდ შეკითხვებს მოგცემთ?

— ეგ უფრო იოლი იქნება, ულვაშებზე გადაისვა ხელი და ირიბული მზერით გადახედა რაჭის მთის ფერდობებს მწვანე ტყით მოსილს.

— მომისმინეთ, თქვენ წინად რით ცხოვრობდით?

ჩვეულებრივი ხელებით, დავებეტებოდი ახლო მახლო სოფლებში, შაბათობით თუ მეღირსებოდა ცოლშვილში ყოფნა, დანარჩენი დღეები სულ გზებში მილამდებოდა. არ ვიცოდი სად გამითენდებოდა სად ბინდი დაჰკრავდა. ცის ქვეშ მიხდებოდა ბევრჯერ ლამეების გათევა, შიშით და ცახცახით.

მოსვენებას არ მაძლევდა წვიმა, ქარბუქი და სეტყვა. დაწყველილი ჩვეულება...

— განავრძეთ, თქვენ კარგათ ლაპარაკობთ.

— წინაპრებმა ასეთი ანდერძი დავგიტოვეს, ჩემი მამაპაპა ამ მთებში დახოცილა.

— 1900 წელს ძალიან ვამიჭირდა ცხოვრება, ჩემი მოგება პროცენტებსაც ვერ ისტუმრებდა. ერთი მოსწრებული ვაჟი მყავდა, გამოვიყვანე ხედერიდან და დავაწყებინე ჩემთან ხეტიალი, ორი წვრიმალის კალათა მქონდა, ერთი ჩემ შვილს დაჰქონდა, მეორე მე. ტვირთზურგით ვატარებდით ამ აღმართებზე.

—ოჰ ძნელია მოგონება:

შებედეთ იმ კედელს, მანდ ხომ ასვლა, გაუჭირდება ასვლა, მით უმეტეს ბავშვს, რომელსაც კუნთები ჯერ არც გამაგრებია.

დასძლია ტვირთის სიმძიმემ, ფეხი აუცდა და ხევში გადავარდა.

რამდენი უბედურება დამტყდომია თავს.

მოხუცს ფიქრები წარსულზე კოშმარულ ლანდებს უშლიდა და მიაქანებდა შორს.

—ლარებკომში შესვლამდე რას აკეთებდიო?

—შვილის დალუპვის შემდეგ სასოწარკვეთილებაში ჩავარდი.

ხოსში იყო იგი.

—უსაქმური კაცი დამარქვეს, როდესაც სოფელში სიარულს მივანებთ თავი, შევიქენ დაბნეული ადამიანი, მეც არ ვიცოდი რა მინდოდა, ოღონდაც იმას კი ვგრძნობდი, რომ ასეთი ცხოვრება პირუტყვს მამზავებს. რა უშლიდა ამ ადამიანებს, რომ ნამდვილ ცხოვრების გზას დადგომოდნენ. ამ ამოცანის გადაჭრა მარტო გამიძნელდა, ვიდრე არ დამეხმარენ.

—1903 წელს ჩავები რევოლიუციონერ მუშაობაში, რევოლიუციონერთა წრეში შევისწავლე წერა-კითხვა, მაძლევდნენ წიგნებს და მარკვედნენ ყოველგვარ საკითხებში.

სახეზე მოხუცს წითელმა ფერმა გადაჰკრა, ჩოხის ჯიბიდან ამოიღო ბოლუხი და ასანთი, ცხვირის ნესტოებიდან ხარბათ გამოუშვა თამბაქოს ბოლი და ისევ განაგრძო.

—1905 წელს ამ მოედანზე, გაბედულად მეჭირა წითელი დროშა, მეც ვზეიმობდი ყველა მშრომლებთან ერთად დიად დღეს, თუმცა განდევნილი შევიქენ მორწმუნე ისრაელობიდან.

—რაბინმა აუკრძალა ყველა ისრაელს, ჩემთან ლაპარაკი. ოთხი ადლის დაშორებით გვერდს მივლიდნენ. ბევრჯერ აივნებიდან წყველა კრულვას მომასმენდნენ. წუმზე წყალს გადმომასხამდნენ, სალამის მოცემაც შემიწყვიტეს, მოკეთებები გამირბოდნენ, ცოლშვილმაც შემიჯავრა. დავრჩი მარტოდ, არავინ ფიქრობდა ჩემზე, გარდა ორი სამი ებრაელისა და ჩვენი ბიუროს წევრებისა.

—რაზედ აგიძულეს?

—მე თორის წესები დავარღვიე, უარყვავ შაბათი და უქმეები, სალოცავში აღარ დავიარებოდი და წვერსაც ვიპარსავდი. ამაზედ განრისხდა რაბინი, დამიწყო სასტიკი ბრძოლა, პრისტავი და ჯალათები ჩემს წინააღმდეგ საბრძოლველად ამხედრა.

სიტყვით მალე გამოითქმის ყოველივე მწუხარება, მაგრამ რა ძნელია მისი გადატანა მეგობარო. ასობით და ათასობით ადამიანები ზიზღის თვალთ მიყურებდნენ, ქუჩაში დანახვაზე გამირბოდნენ, ყველა ამას

ბრიყვიც ვერ გადაიტანს, ხოლო ვისაც გრძნობა აქვს ხომ სასტრუქად იტანჯება, მით უფრო რთულდება ტკივილების იარები და ღრმავდება მწუხარება.

ამ წლებში შვილები ხომ წამოგეზარდა?

—დაახ, მომატებული ხმით წამოიძახა ლევინ და ხელით მოიწმინდა შუბლის ნაოჭებში ჩამდგარი ოფლი.

—რა საქმეზე დააყენე შვილები?

—დავწყველე ის მაწანწალობა და შვილებსაც ავაშორე იგი, მოზრდილი ბავში რომელიც იეშიბაში სწავლობდა სასწავლებელში მივიყვანე.

—ამან მეტად აამბედრა რაბინი სალოცავში შეჩვენებით შეაშინა ცოლშვილი, სწავლაზე დაწაფებული ბავში დედის ქეთინმა აიძულა მიეტოვებინა სკოლა.

—რამდენი მსხვერპლი შეუწირია...

—რევოლიუციის შემდეგ რას აკეთებდი?

—რევოლიუციის შემდეგ გამეფდა შიში, უიმედობამ მოიცვა ყველა, გაისმა შემზარავი ხმები, რაჰის მთებში აღმუილდა ზარბაზნები, გამოჩნდნ ჯალათები. რომლებსაც მოუძლოდა გენერალი ალიხანოვი.

დამარცხდა რევოლიუცია.

დაუდგა ზეიმის დღენი რაბინებს, თავადებს და მდიდრებს.

მაგრამ ყველა ჩვენგანი მტკიცედ დარწმუნებული იყო, რომ რევოლიუცია ჩაქრა დროებით; მალე გამხნევდებოდა სამარადისოთ აინთებოდა და არას დროს არ ჩაქრებოდა.

გაეხვია ონი ცეცხლის აღში.

რაბინმა შეკრიბა საჩქაროდ ებრაელობა სალოცავში, მოამზადეს ძღვენი, წინ გაუძღვა უგნურ ხალხს და რიონის ახლოს გააჩერა.

გენერალ ალიხანოვის წინაშე დააჩოქა რაბინმა ებრაელები, წამოსასხამებით და ხელში რელიგიური წიგნებით.

რაბინი კი წინ გადადგა გენერალთან.

—მოწყალეო ხელმწიფე გთხოვთ შებრალებას, ძღვენი მიაგებეს.

ძღვენი იყო ღვინო და პური და მათ—შორის ადამიანები.

ჩაიწერა ალიხანოვის სისხლიან დაეთარში, ჩვენი სახელი.

ცეცხლმა გადასწვა რევოლიუციონრების სახლ-კარი, ჩვენ კი გადავიხვეწეთ: თვალები ააყოლა მწვანე ფოთლებით დაფარულ ტყეს, რომელიც სადარაჯოზე მდგომ მცველივით, გადმოცქეროდა მის ფერდობის ძირში გაშენებულ ქალაქს. მანდ შევიხიზნეთ, რამდენი ტანჯვა განვიცადეთ: შიმშილი, სიცივე, და სიშიშველე.

ბევრი დაავადდა ტყეში, ვეღარ გაუძლეს სუსხიან დარს და დაეშვენ ძირს.

რაბინისაგან მონანიება იკისრეს; ისინი მიიყვანეს ტრაპეზზე, შემო-
ვლეს წრე და ხალხის წინაშე აძახებინეს „დამნაშავე ვართ“. ისრაელის
სარწმუნეობა წმინდაა.

სულის გამოსასყიდათ გაჰყიდეს რაც ებადათ, ფიცრული შენობა,
ავეჯი და ლოგინი, და ამ ცრემლით დასველებულ ფულებით მართავდენ
სალამოებს; მღეროდენ, თამაშობდენ რიჟრაჟამდე; რაბინი ხანძები, პრი-
სტავი და მდიდარნი.

და კიდევ რამდენი ითქმის მეგობარო...

— მითხარით რაბინის გვარი?

— ეჭვი ნუ შეგეპარებათ ჩემს ნათქვამში, იგი ჭეშმარიტია გვარს
კი ვერ გეტყვიო...

— დეე, თვითონ იგრძნოს თავისი უმსგავსო მოქმედებანი, რასაც
ავაზაკი არ იქმნდა.

* * *

ხანგრძლივი არ იყო მათი დღენი, რევოლიუციის ლამპარი აინთო
და უფსკრულმა შთანთქა ისინი.

დაინგრა ძველი ქვეყანა და თან ჩაიყოლა ღარიბ და მშრომელი
ხალხის მყვლეფელნი.

ებრაელმაც გაიმაგრა სუსტი კუნთები, ჩაება რევოლუციონურ გარ-
დაქმნის ორომტრიალში, რელიგიით გამსჭვალული გონება გაუნთავისუფ-
ლდა.

ღენინურ ნაციონალურ პოლიტიკის საფუძველზე ეძლევა ჩამორჩე-
ნილ მცირე ეროვნებებს ფართე ასპარეზი, რომ გაშალოს მუშაობა და
აღმოფხვრას ჩამორჩენილობა.

ღვაარსეთ ღარებკომი: 1929—1930 წლები ძნელი გადასატანი იყო.
რელიგიით შეზღუდულნი გაურბოდენ შრომასა და კულტურას. მაშინ
ათიოდე ებრაელი ფუსფუსობდა ჩვენს საწარმოში.

ღდეს კი ისმის დაზგების ჰიმნი, ასობით ქალი და კაცი ჩაბმულია
ჩვენს საწარმოებში. მიღიან წლები და ვხვდებით ძღვევამოსილნი, ჩვენც
ვაჩქარებთ ყველა სოციალისტურ ქვეყნის მშრომელებთან ერთად შრომის
ტემპებს.

ღდეს ჩვენ შვიდი საწარმო გვაქვს, ჩვენი ნაწარმი ასიათას მანეთად
და მილიონად ფასდება.

ვის არ ახსოვს ქუჩებში მოწანწალე კალათით ხელში ებრაელე-
ბის ბავშვები, მას ყველა იცნობს...

ღდეს წიგნით და რვეულით უცდის გარიჟრაჟს და გარბის სკოლი-
საკენ.

მათი დედები აღარ თრთიან რელიგიის დაუნდობელი შიშით, აღინათობენ ღირსი უმზადებს თბილ საუზმეს და აღვიძებს შვილს სკოლისათვის.

კარჩაკეტილი აღარ ფუსფუსებს ოთხ კედელ შორის, დღეს მანქანაზე ძაფს რთავს და ჰკერავს ახალ ტანსაცმელს, ის მღერის ახალი ჰიმნებს.

მან შესცვალა სალოცავი ბიბლიოთეკაზე და სამკითხველოზე.

დავანგრით სალოცავის ხავსმოკიდებული კედლები და ავაგეთ კულტურის კერა—ავაშენეთ კლუბი. დღეს ებრაელი ლაპარაკობს სხვა ენით, მის დაბნელებულ უბანს მოევიდნა შრომის ენტუზიასტი, დამკვრელი, სპეციალისტი: ექიმი, ინჟინერი, პედაგოგი და ყველა ეს მოგვანიჭა საბჭოთა ქვეყანამ. და ჩვენც შეგვიძლია ავღნიშნოთ ღარებკომის ნ წლის იუბილეს თაგზე ჩვენი მიხწევები და ვასმინოთ ყველა მშრომელს, რომ ლენინურ პარტიის ხელმძღვანელობით, დაუღალავი ენერგიით, შეეასრულებთ მეორე ხუთწლიდის გეგმას, ავწევთ წითელ დროშას, ავაშენებთ სოციალისტურ ქვეყანას.

ბ რ ლ ო თ ქ მ ა

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ, საქართველოს ებრაელთა ცხოვრების სინამდვილეში იქმნება ახალი ეპოქა, როდელიც მწვავე ბრძოლას უცხადებს ძველი სოციალური ყოფის ნაშთებს: რელიგიას, ფანატიზმს, ებრაელთა ცხოვრების კარჩაკეტილობას და სხვ...

საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე არსებულ ხელისუფლებათა პოლიტიკა, რომელიც ეროვნულ ჩაგვრასა და ეროვნულ უმცირესებათა უფლებრივ შევიწროებაში გამოიხატებოდა, ყოველგვარ საშუალებას უსპობდა საქართველოს ებრაელებს სოციალ-ეკონომიურ და კულტურულ შემოქმედებით განვითარებისათვის.

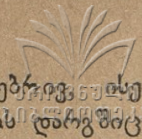
სრული სოციალური ინდიფერენტიზმი, არსებულ მდგომარეობასთან შერიგება, უკულტურობა, სილატაკე—დამახასიათებელია საქართველოს ებრაელთა წარსული ცხოვრებისა. ამით აიხსნება ის გარემოება, რომ საქართველოს ებრაელობას თითქმის არავითარი ორიგინალური შემოქმედება, როგორც ლიტერატურული ისე ხალხური, არ მოეპოვებოდა. მის სულიერ საზრდოს შეადგენდა მხოლოდ ის, რაც წინაპრებისაგან მემკვიდრეობით გადმოეცა, რომელსაც სთვლიდა თავისი ხსნის ერთადერთ საშუალებად.

მის ეკონომიურ წყაროს შეადგენდა ვაჭრობა, ხოლო მის იდეალს—მესიის მოსვლა.

შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს ებრაელობა მოკლებული იყო საზოგადოებრივობის (ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით) ნიშანდობლივ თვისებებს.

თუმცა ქართულ მხატვრულ ლიტერატურაში ადგილი ჰქონდა საქართველოს ებრაელთა მდგომარეობის გამოძახილს, მაგრამ ეს იმდენად უმნიშვნელო, ყოველგვარ კონკრეტულობას და პრაქტიკულობას მოკლებული იყო რომ მას არავითარი შედეგი არ მოუტანია და არც შეეძლო მოეტანა. ის წარმოადგენდა უფრო „ზოგად ებრაული“ პრობლემებით, მესიანიზმით და ბიბლიური ლეგენდებით გატაცებას.

მხოლოდ საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ, ლენინურ ნაციონალურ პოლიტიკის საფუძველზე შესაძლებელი

გახდა ამ საზოგადოებრივობის, როგორც ეკონომიურ, უფლებრივ და კულტურულ მდგომარეობის გაუმჯობესება და ლიტერატურის დარგშიც მისი ყოფა-ცხოვრებითი საკითხები სერაოზული ყურადღების გახდა საგნად. საქართველოს ებრაელთა თემატიკა ლიტერატურაში ახალი მოვლენაა და მისი მხატვრულ ფორმებში ასახვა მეტად სერაოზულ მუშაობას საჭიროებს.

ამ მხრივ ეს ჩვენი „ლიტერატურული აღმინახი“ პირველ კოლექტიურ ნაბიჯს წარმოადგენს საქართველოს ებრაელთა საყოფაცხოვრებო საკითხების მხატვრულ ლიტერატურულად ასახვაში.

რასაკვირველია, ჩვენი „ლიტერატურული აღმინახი“ დაზღვეული არ იქნება ნაკლოვანებისაგან, ამას ჩვენც კარგად ვგრძნობთ. მაგრამ მხედველობაში თუ მივიღებთ იმ გარემოებას, რომ ამ აღმინახში გამოცემულ ნაწარმოებთა ავტორები ახალგაზრდა დამწყები მწერლები არიან, რომელნიც შემოიკრიბა თავის გარშემო საქართველოს ღარებკომთან არსებულ კულტბაზამ თავის არსებობის 10 თვის განმავლობაში, შეცდომები და ნაკლი შესაწყნარებელი იქნება ავტორებისათვის.

ამავე დროს აღმინახის ნაკლი იმითაც აიხსნება, რომ ღარებკომის 5 წლის იუბილესთან დაკავშირებით საჭირო გახდა მისი საჩქაროდ გამოცემა, რაც შესრულებული იქნა 4 დღის განმავლობაში (მასალების შეგროვება და მისი გამოცემა).

მაგრამ ჩვენ მაინც იმედს გამოვთქვამთ, რომ ეს კრებული თავის დანიშნულებას პირნათლად შეასრულებს, მიიპყრობს კულტურულ საზოგადოების ყურადღებას, სამსახურს გაუწევს საქართველოს მშრომელ ებრაელთ სოციალურ გარდაქმნისათვის ბრძოლის საქმეში და ჩვენს ახალგაზრდა დამწყებ მწერლებს მისცემს იმპულსს, მეტ ენტუზიაზმს თვისი შემოქმედებითი უნარიანობის გაშლაში.

სარედაქციო კოლეგია.

ეგრავლი სიტყვების და გამოთქმების ახსნა

- ადონაი—უფალი, ღმერთი.
 ბათ-კოლ—ღვთის ხმა, დასტური.
 გაბაი—რელიგიური საზოგადოების და სალოცავის უფროსი, ხალხის მიერ არჩეული.
 თალმუდ-თორა—ებრავლი რელიგიური სასწავლებელი.
 თეფილინი—სალოცავი ნივთი. შუბლზე და მკლავზე იკეთებენ ლოცვის დროს.
 თეჭილინი—დავითის ფსალმუნი.
 თება—ამაღლებული ადგილი სინაგოგის შუაგულში, ხახმისათვის სალოცავად.
 თორის დინი—ებრავლ მოძღვრების კანონი.
 მინიანი—10 კაცით შესრულებული ლოცვა.
 მაზალი—ბედი.
 მოყედი—მხიარული დღესასწაული.
 იეშ მამონ, იეშ ქაზოდ—თუ ქონებაა, პატივისცემაც არის.
 როშხოდეშ—თვის თავი.
 როშჰაშანა—წლის თავი—რელიგიური დღესასწაული.
 სიმან ბერახა—კურთხეული ნიშანი.
 ქიფურ—რელიგიური დღესასწაული.
 ყარბითი—ღამის ლოცვა.
 შახრითი—დილის ლოცვა.
 გალუთი—დიასპორა, ტყვეობა.
 ფასუქი—ნაწყვეტი, ყოველ შაბათს კითხულობენ ებრავლები ბიბლიიდან და იყიდება სალოცავთან.
 ხასი—წმიდა, მართალი, ქეშმარიტი.
 სუქოთი—ებრავლი რელიგიური დღესასწაულია (ქონობა).
 მიკვე—რელიგიური თვალისაზრისით აგებული აბანო.
 სიდურ—ებრავლი სალოცავი წიგნი.
 შამაშ—სალოცავის მსახური დარაჯი.
 თორა—მოსეს ხუთი წიგნი; ებრავლი რელიგიური მოძღვრება.
 ხეღერი—იგივე რაც თალმუდ-თორა.
 იეშიბა—სასწავლებელი სადაც ამზადებენ ხახმებს და რაბინებს.
 რიბონ შაყოლამიშ—მოფლიოს მმართველი, ღმერთი.
 კადიშ—მიცვალებულის მოხსენიება სალოცავში რიტუალით.

ლიტერატურული ქრონიკა

— ითარგმნა ებრაულიდან „ჰადიბუკ“ — მისტერია ოთხ მოქმედებათ ან-სკისა. თარგმანი მოწე დანიელოვის.

— მოტკე მამისთვალოვის მიერ დაწერილია ორი ნოველა „პატარა იერუშალაიმი და „მკვლელი აჩრდილი“. დაიბეჭდება და გამოვა ამ მოკლე ხანში.

— მიღებულია კულტბაზის ხელმძღვანელ ორგანოში არონ კრიხელის პიესა „ნაფთალი“ რომელიც დაიდგმის საქართველოს მშრომელ ებრაელთა სახელმწიფო დრამატიულ თეატრის მიერ.

— საქ. მშრომელ ებრაელთა სახელმწიფო დრამატიული სტუდია 1934 წლის აპრილის თვეში გამოვა პირველ საჩვენებელი დადგმით ჩგენი ახალგაზრდა დრამატურიების პიესებიდან.

— ა. წ. 6 ოქტომბერს ამხ. ლავრენტი ბერიას სახელობის კულტურის სახლში მოხდება „ლიტერატურული ალმანახის“ საზეიმო წაკითხვა. ავტორები თვითონვე წაიკითხავენ თავიანთ ნაწარმოებებს.

— კულტბაზას განზრახული აქვს ამ მოკლე ხანში მოიწვიოს საქ. მშრომელ ებრაელთა კულტმუშაკების რესპუბლიკანური კონფერენცია.

სარედაქციო კოლეგია:

ახალაძე კონრადი.

დანიელოვი მორდენაი.

კრიხელი არონ.

მამისთვალოვი მოტკე.

ჩაჩაშვილი გერცელ.

რედაქციის მისამართი: პირველი მაისის ქ. № 10 ამხ. ლავრენტი ბერიას სახელობის კულტურის სახლი.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

ა. ი. ლინეცკი—წინასიტყვაობის მაგიერ.	33-5
--	------

ვ რ ე ჯ ი ა

მ. იზრაელიშვილი—ხაქართველოს ღარებკომის იუბილეს.	7
ი. პაპისიმედოვი—ოქტომბრის გამოცხადილი.	11
დინა დავარაშვილი—მე-16 ოქტომბერს.	12
„ — დაზვის მუშა	13
„ — ღარებკომის მუშა	14
ი. პაპისიმედოვი—კულტურის სახლი.	16
დინა დავარაშვილი—სათებერვლო	20
„ — მშრომელ ქალს	21
გერცელ ჩაჩაშვილი — * * *	69

ვ რ მ ჯ ა

იოხებ ქურჩიშვილი—ახალი ცსოვრებისაკენ (მოთხრობა).	23
მ. მამისთვალავი და ა. კრიხელი—ბენიამინის აღსასრული (მოთხ.).	72

დ რ ა მ ა

გერცელ ჩაჩაშვილი—ორი სამყარო (ნაწყვეტი პიესიდან).	106
---	-----

ნ ა რ კ ვ ე ვ ი

ა. კრიხელი—საუბარი ონელ ებრაელთან.	114
--	-----

ბოლოთქმა.	119
ებრაულ სიტყვების ახსნა.	121

გპითხველთა საუკრადღებოთ!

წერილობით გვაცნობეთ თქვენი აზრი ამ ალმანახის
შესახებ შემდეგი მისამართით:

პირველი მაისის ქ. № 10. აფხ. ლ. ბერიას სახელ. კულტურის
სახლი—კულტბაზას.

ფანი 3 მან.

